

N° 12 DETSEMBER 2013 hind 2.20 €

muusika

Kooristaar **ERIC
WHITACRE**

ERSO hooajast
enne Ameerika
turneed

IDeeJazz Tartus

**Oliver
Kuusik**

muusika

KALLID LUGEJAD JA MUUSIKA SÕBRAD!

Kutsume kõiki Muusika uuenenud koduleheküljele

www.ajakirimuusika.ee

Külastage ka meie facebooki

<https://www.facebook.com/muusikaajakiri>

Otsa kool kutsub kontserdile

4. detsember kell 18.00
Eesti Ajaloomuuseumi Suurgildi
hoone (Pikk tn 17)
Otsa kooli ja Espoo
Muusikainstituudi klaveri eriala
õpilaste kohtumiskontsert

5. detsember kell 18.00
Rakvere Kolmainu kirik
Otsa kooli jõulukontsert
Esinevad keelpilliorkester,
puhkpilliorkester ja segakoor

10. detsember kell 19.00
Tallinna Jaani kirik
Otsa kooli jõulukontsert
Esinevad keelpilliorkester,
puhkpilliorkester, segakoor ja
vanamuusikaansambel Nova Casa

12. detsember kell 12.30
Tallinna Jaani kirik
Otsa kooli Lõunamuusika kontsert
Esinevad oreliklassi õpilased

18. detsember kell 16.00
Tallinna Keskraamatukogu saal
Otsa kooli klassikalise laulu eriala
jõulukontsert

19. detsember kell 20.00
Tallinna Metodisti kirik
Jõulukontsert
Esinevad Otsa kooli keelpilliorkester
ja segakoor HUIK!
Dirigent Kaspar Mänd

20. detsember kell 19.00
Kose kultuurimaja
Jõulukontsert
Esinevad Otsa kooli keelpilliorkester
ja segakoor HUIK!
Dirigent Kaspar Mänd

12/2013

Kirjutan seekordset saatesõna Eesti ilmselt ühe suurima kultuuriskandaali ajal, seoses sündmustega Sirbis ning olles ka silmitsi Muusikat puudutavate probleemidega. Loodetavasti siis, kui ajakiri ilmub, on olukord juba muutunud. Üks asjaolu sai aga selle kultuuriskandaali keskel väga nähtavaks, asjaolu, mis äratub rõõmu ja lootust: meie kultuur on meile endiselt oluline. Kui see on ohus, astume me selle eest välja.

Rasketest aegadest hoolimata on Muusikal ka väike jõulukink – uuenenud ajakirja kodulehekül. Leiate selle vanast asukohast www.ajakirimuusika.ee.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Virge Joamets** virgejoamets@gmail.com
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Voorimehe 9, Tallinn 10146
Toimetuse telefon **6 833 107**
Kodulehekül: www.ajakirimuusika.ee
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Peterburi tee 34-5,
Tallinn 11415
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **1,60** eurot number
Aastatellimus **23** eurot
**Muusikaõpetajatele ja
-õpilastele aastatellimuse
soodushind 19 eurot.**
Soodushind kehtib ka pensionil
olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee,
herje@ema.edu.ee

Oliver Kuusik.
FOTO MAIT JÜRIADO

KAVA

KES?

2 Pirjo Püvi. Kõige tähtsam on tunda, et täna on palju parem kui eile. Intervjuu Oliver Kuusikuga

UUDISEID MAAILMAST

8 Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Muusika-uudiseid maailmast

TÄHT

12 Ia Rimmel. Eric Whitacre'i kuldne valgus

PILK

16 Hele-Mai Poobus. Maoaasta jäljed. Eesti Filharmoonia Kammerkoori kontserdireisidest

MUUSIKA

18 Risto Laur. Hommikune mõtisklus

MÄLU

20 Alo Põldmäe. Ühest Paulseni viiulikooli tippmuusikust. Hubert Aumere 100

RAAMAT

22 Virve Normet. Kaksikümend kuus koorijuhti kuldsete kaante vahel. Raamatust "Kogemuste kuld. Vestlusi koorijuhtidega"

MULJE

24 Kai Taal. Ajad muutuvad ja meie koos nendega. Aga kuidas ja kui palju? ERSO hooaja algusest
27 Avo Kartul. Meeleolusid ja muljeid muusika rõõmupeolt. "IDeejazz 2013"
29 Einike Leppik. Ruumist ja helist. Sünkroonis või sünkroonist väljas? Kumu näitusest "Sünkroonist väljas. Helikunstist vaatega minevikku"
31 Pille Taniloo, Alo Põldmäe. Festivalist "Päris" Tartu Elleri koolis

UUDISEID EESTIST

33 Muusikauudiseid Eestist

PLAAT

40 Heliplaatide tutvustus

muusika

Kõige tähtsam on tunda, et täna on palju parem kui eile

Intervjuu
Oliver
Kuusikuga

PIRJO PÜVI
ooperilaulja ja filoloog

“**T**sau, Pirx!!!” hüüab Oliver oma tavapäraselt kõlaval ja elurõõmust pulbitseval häälel, kui mind Estonia teatri kohvikus märkab. Tal on äsja lõppenud “Julius Caesari” läbimäng. Üritan meenutada, kas olen Oliveri kunagi pahurana näinud, aga ei tule meelde küll. Mulle isegi tundub, et see vist pole lihtsalt võimalik. Olen tundnud Oliveri päris kaua ning hoolimata sellest, et kohtume üliharva, tunnen end tema seltskonnas alati pingevalt ja lustakalt. Et ta on üks väheseid, kes mind mu vana hüüdnime järgi kutsub, elavdab meeoleu veelgi. Oleme otsustanud intervjuu teha Oliveri garde-roobis ning seega suundume üles. Juba trepil poetab ta esimese pommuudise oma uue elukoha kohta, mistõttu lisan sammu, et saaks ometi tema öeldut salvestama hakata – miski ei tohi ju ära ununeda.

Sinu alaline elukoht on nüüd hoopis Pariisis. Mis ajast sa enam Tallinnas ei ela?

Mõned kuud. Juba üle kümne aasta olen oma kodu võrdset Tallinna-Londoni-Pariisi vahel jaganud, muudmoodi ma oma elu ette ei kujutaks. Lapse sünd aga paneb nii mõnedki asjad paika ja praegu oleme perega otsustanud pidama jääda Pariisi. Eestisse käin ma tööle, seda vahel mitu korda kuus. Teadsime ammu, et mingil hetkel me sellise otsuse teeme – vähemalt seniks, kuni laps on veel väike. Laulja amet riigipiire ei tunne ja ma võtan seda vahemaad kui Tallinn-Tartu otsa. Lisaks on lennuk ideaalne koht uue noodimaterjali omandamiseks.

Said paar kuud tagasi isaks. Kuidas see sinu elu muutnud on ja palju sa lapse kasvatamises oma tiheda graafiku tötu osaleda saad?

See on protsess, millest ma enne mitte midagi ei teadnud. Kuna kõik on esmakordne, siis iga uus areng on mingis mõttes üllatus, ent samas ei tulnud asjad mulle enamjaolt uudisena. Mul on ju väikevend ja ma olin tema sünni ajal kaksteist, nii et mul on kõik lihasmälus – kuidas imikul pead hoida ja mida teha. Olin ilmselt piisavalt ka lugenud ja mulle väga meeldis lapse tulekuks ette valmistuda. Kodus olles üritan tütre kasvatamisel ikkagi täiel määral osaleda, sest minu jaoks tuleb elu enne kõike muud. Elus ongi kõige tähtsam tunda, et täna on palju parem kui eile. Kui sa seda tunned, siis on see päris äge.

Milline su lapsepõlv välja nägi?

Mul oli kõige parem lapsepõlv. Ülihahe! Olen algselt pärit Lasnamäelt ja kui on suured majad, siis on palju tuttavaid, sõpru ja tüdrukuid. Eriti lahedad olid pritsisõjad ja kõik need mängud – kujutad sa näiteks ette, et mängid ukakat mitmekümnekesi! Käis mõnus öö- ja hoovielu ja ega keegi tuppä minna ei tahtnud. Hiljem tulid ka teravad ajad ja kui Eesti hakkas uuesti vabaks saama, siis oli vaja ka korralikult kakelda.

Aga miks ema sind just poistekoori pani, miks ta midagi muud sulle ei valinud?

See tuli ikkagi juba lasteaia päevavalgele ja kõik muud trennid kukkusid ära. Olen kõiki trenne üritanud teha, aga ainult laulmine jäi. Poistekoori A-koori kuulumine oli väga raske katsumus – kõigest 7–8-aastasi poisse pandi muudkui ette laulma, et otsustada, kes välismaale sõita saab. Tol ajal olid piirid ju kinni ja välismaale pääsemine oli justkui elu ja surma küsimus. Minu kõige raskemad ettelaulmised ongi siiani olnud just poistekooris.

Millal sa esmakordselt ooperiteatrisse sattusid?

Eks ma ilmselt poistekooriga ikka sattusin. Muusikalisele taustale tuli veel kasuks, et käisin esimesest kuni viienda klassini Tallinna muusikakeskkoolis, seejärel läksin õppima Laagna gümnaasiumi. Tulin muusikakeskkoolist ära seepärast, et logistika osutus liiga karmiks. Elasin Lasnamäel ja sõitsin iga päev Kivimäele kooli. Koolipäevale järgnesid klaveri- ja kõik muud tunnid ning lisaks veel poistekoor, nii et vahel jõudsin alles öösel koju. Pärast koolide vahetust ma klaverit enam edasi ei õppinud ja natuke kahetsen ka, sest enda arvates mängisin ikka päris hästi.

Millal sa aru said, et laulmine on see õige asi?

Poistel on häälemurre ja mul vedas, et sain tiiskandist kohe tenoriks. Mul oli häälemurre hästi varakult, 12-aastaselt, ja ma laulsin kohe poistekoori meeskooris edasi. Poistekooris olid ju 18–19-aastased kontratenorid, aga mina olin kaksteist ja tenor! Venno Laulu ärgitusel tulid ka esimesed väiksed soolod, nii et sealt see mõte tekkis. Kõik ju lähevad tegelikult laulma seepärast, et teised kiidavad. Tundsin, et saan asjadega hakkama.

Keskoolis käisin Prantsuse lütseumis, mille atmosfäär elavdas mu huvi kaunite kunstide vastu veelgi ja siis tutvusin Pille Lillega. Eesti Muusikaakadeemiasse ma 17-aastaselt sisse ei saanud. Erialaeksami sooritasin küll maksimumpunktidele,

Mul oli kõige parem lapsepõlv. Ülilahe! Olen algselt pärit Lasnamäelt ja kui on suured majad, siis on palju tuttavaid, sõpru ja tüdrukuid.

kuid harmooniast ei teadnud ma mõhkugi ja solfedžo oli ka viletsavõitu. Akadeemiasse sain sisse alles pärast ettevalmistuskursuste läbimist. Seevastu Londonisse, Guildhalli Muusika- ja Draamakooli sisse saamise kohta lugesin Postimehest. Kuna mul oli muusikaakadeemias käsil veel bakalaureusekraadi omandamine, arvasin, et jätkan sealgi bakalaureuseõppes. Alles kohapeal sain teada, et olin vastu võetud otse magistriõppesse ning saanud endale ühe hinnatuima õpetaja. Sinna minek oli täiesti läbi mõtlemata otsus. Olin saanud sinna CD, sealt mingitki vastukaja lootes. Teadsin, et see on üks hinnatuimaid muusikakõrgkooli maailmas, aga mul ei olnud üldse ettekujutust sellest, mis seal toimuma hakkab. Isegi sinna sõit läks nii, et viskasin kümne minuti-ga asjad kotti ja kohale saabunud, turtherdasin pool päeva mööda linna ringi, et kool üles leida. Tagantjärele olen aru saanud, et mul lihtsalt vedas tohutult.

Tol hetkel mõtlesid üksnes, et vaata me, mis saab?

Täpselt nii. Mul ei olnud seda tunnet, et minust p e a b tingimata laulja saama. Arvan, et inimene peab alati edasi minema, aga sellise haiglase kinnisidee ja ambitsiooniga ei ole mul kokkupuudet. Mulle on kunstilised veendumused ja eesmärgid olnud alati kõrgemal kõigest muust ja ülejäänuks ei jää mul lihtsalt aega. Teatav tervislik ambitsioonikus käib meie erialaga ikka kaasas, sest oleme ju edevad inimesed. Teisalt arvame siin Eestis vahel, et me pole mitte keegi. Siis on väljamaal jällegi hea avastada, et oleme olnud isegi liiga tagasihoidlikud! Aga parem nii kui teistpidi. Peeter Mudist vist ütles kunagi, et tee ennast nii madalaks kui võimalik, siis voolab kõik sinu poole. Ma arvan, et tal on selles suhtes tuline õigus.

Kes sa võiksid olla, kui sa poleks laulja?

Ma pole sellele kunagi mõelnud, järelikult ei kujuta. Aga olen mõelnud, mida ma võiksin teha. Näiteks sotsiaaltööd. Ehkki tühimuse momente on palju ette tulnud, nagu igal kunstnikul on omad noore Wertheri aastad. Olen ikka korralikult noote põletanud. Ma ei saa nendest inimestest aru, kes kunagi ei kahtle ja teevad oma tööd üheülbaliselt või masinlikult. Kahtluse moment peab kogu aeg kuklas tiksuma, ega muidu ei arene.

Kas räägid kellegagi pärast kontserti sellest, mis laval hästi või halvasti läks?

Ma arvan, et mul ei ole väga vaja sellest eraldi kellegagi rääkida, sest ma tekitan endas alati sisemonoloogi. Kindlasti on olnud hetki, kus rahvas alles juubeldab, aga ma ise kaon pärast esinemist ära, tundes, et peaksin partiis veel ühe või teise kohta uuesti läbi mõtlema. Küsin hiljem nõu ka inimestelt, keda usaldan. Kui soov areneda ära kaoks, ei leiaks ma oma tööle enam mõtet. Tihti peale arvavad meie erialal töötavad inimesed, et neid peab ümmardama, kuid tegelikult on tähtis ise hakkama saada – laval oled sa ju üks. Kuna ooperilaulu eriala õppimine on praegu populaarsem kui kunagi varem, on see maailm karm. Lisaks kõigele peavad lauljad olema ka iseenda määndžerid. Kui me istume kodus, noodid põlvedel, siis keegi meid ka ei otsi. See on nagu lotogagi: kui piletit ei osta, siis võita ei saa.

“Poistekoori A-koori kuulumine oli väga raske katsumus – kõigest 7–8-aastasi poisse pandi muudkui ette laulma.”
FOTO ERAKOGUST

Kuidas suhtud kriitikasse?

Mina sain oma esimese kriitika Londoni suurtelt lehtedelt The London Times ja The Guardian. Mulle meeldib vaadata, kuidas ehitatakse üles head kriitikat: nägemus, mõte, põhjendus. Aga mul on ka väga vedanud, kuna ma peaaegu ei olegi senini hävitava kriitika osaliseks saanud. Üldjoontes jääb aga mulje, et mõnel kriitikul on justkui kohustus tuua välja nii hea kui halb korraga. Kas vahel ei saaks siis jätagi ühte poolt välja, kui see põhjendatud on? Eestis juhtub sedagi, et kriitik, kes artisti kindlasti tunneb, räägib kõigest muust kui tema seotusest selle tükiga. Mõnikord tuntakse üksteist jällegi liiga hästi, et midagi negatiivset välja tuua. Kui kriitika on aus ja põhjendatud ning hästi kirjutatud, siis on see igati teretulnud. Kõige hullem on aga, kui kriitik sind üldse ei maini.

Milline on õhkkond Estonia teatris ja kuidas kolleegidega läbi saad?

Ma rääkisin hiljuti ühe kolleegiga, et võrreldes kolmekümne aasta taguse ajaga, kui inimesed ei olnud nõus isegi ühes garderoobis viibima ja toimusid skandaalid, on meil praegu suhteliselt noor trupp ja me saame omavahel küll hästi läbi. Tööl pole meil aegagi millekski muuks. Peale selle tunnevad solistid üksteist valdavalt ka koolist. Meil on väga lõbus ning saame ka töövälisel ajal tihti kokku.

Mis puutub konkurentsi Eestis – meil, kes me siin oleme, on tööd piisavalt palju. Pidevalt tehakse uusi tükke ja vahel juhtub, et teatud rollis on olude sunnil vaid üks osatäitja. Minu meelest on sellisel juhul mõttetu hakata võistlema, kes saab pea-, kes kõrvalosa laulda või kes saab esietendusele ja kes teisele etendusele. Väikese Eesti kontekstis see lihtsalt ei tööta ja niikuinii teevad kõik pühendunult oma tööd. Me oleme oma erialal tippjuhid ja vahel oled isegi ainuke Eestis, kes mõne partii või rolliga hakkama saab. Aga võibolla on mul lihtsalt vedanud, ma ei tea. Kui oled õppinud ja töötanud välismaal, siis mõistad, et Eesti on nii väike, et siin tulebki kõiki asju teha.

Gounod "Faust", nimiosas Oliver Kuusik. "Oliver Kuusiku puhul on tegu tundliku ja väga musikaalse lauljaga, kellele prantsuse ooper iseäranis hästi näib sobivat." (Muusika, 2012 nr 12, Hele-Mai Poobus)
FOTO IA REMMEL

Aga mis siis välismaal suhtlemise ja atmosfääri poolest teisiti on?

Kindlasti on töökultuur mingil määral teistsugune. Sõltub ka sellest, kas töötada repertuaariteatris või projektiteatris, sest välismaal repertuaariteatrid järjest kaovad ja agentuurid on seetõttu muutunud väga vajalikuks. Siis juhtubki, et inimesed tulevad kokku ja neil on ainukeseks eesmärgiks oma töö võimalikult hästi ära teha ja laiali minna. Vahel räägitakse tõesti mingitest vastasseisudest, näiteks sopranite vahel, aga see on minu arvates täiesti mõtetu ja naeruväärne. Arvan, et tänapäeval pole kellelgi enam aega selliste probleemidega tegelda. Kui keegi hakkab liigselt pirtsutama ja kui ta ei ole just Maria Callas, siis teda järgmine kord lihtsalt enam ei kasutata. Mis puutub suhtlemisse, siis dalai-laama on öelnud, et kui sul on probleem ja sa saad sellega tegeleda, siis tegele sellega, aga kui sul on probleem ja lahendust ei paista, siis võid sa sama hästi sellele ka mitte enam mõelda. Tähtis on olla üksteise vastu viisakas ja väike naeratus ei maksa ju midagi.

Kui rääkida töökultuurist, siis projektiteatritel on võibolla rohkem aega süveneda, kuna nad keskenduvad korraga ühele asjale. Repertuaariteatrites, kus samad näitlejad annavad pea-aegu iga päev erinevaid etendusi, joostakse partituuridega mööda maja ringi ühest proovist teise ning etenduste tase võib selle all kannatada. Samal ajal aga tunnevad repertuaariteatris inimesed üksteist põhjalikult, mis on ansamblooperite puhul suur eelis. Nii et võta sa kinni, kus peitub tõde. Repertuaariteatris on kõige tähtsam osav planeerimine.

Oled väga nõutud laulja. Kuidas su tervis suurele koormusele vastu peab?

Kui on käsil kaalukad projektid ning jagad end korraga mitme kohustuse vahel, võib see ikka tervisele mõjuda. Eesti praktikas on senini kuidagi ennekuulmatu, kui laulja haigestub. Käisin just Pariisis teatris ja esimese asjana tuli etenduse eel lavale kena daam, kes teatas, et peaosalisel on haiged, aga nad on siiski nõustunud esinema. Olen nüüd mitu korda jär-

jest sellist olukorda näinud ja kuulsin hiljem, et see ongi täiesti normaalne. Oleme ju kõik lihast ja luust inimesed ning see on väga aus nii lauljate kui ka publiku suhtes. Meist on vahel loodud nagu mingid superkujud, kellest haigused kaarega mööda hiilivad ja kes peavadki iga päev laval esinema, kuid reaalsus on teine. Oleme justkui tippsportlased, kes keskenduvad kindlateks sooritusteks, ainult et meie ei saa jääda kuuendaks. Aga see on eriala, mille olen endale valinud, ning olen selle üle õnnelik.

Aga oled sa üldiselt tugeva tervisega?

Meie kliimas ei ole ühelgi tenoril lihtne, sellepärast Eesti ongi ju alati olnud baritonide maa. (Naerab.) Aga ma ei kurda, oma organismi peab lihtsalt hästi tundma. Muidugi me näeme vaeva, sööme vitamiine, sponsoreerime apteeke ja hoolitseme lakkamatult oma hääle eest. Olen ka, heeringas kaelal, maganud, nii et koliseb!

Kuidas see juhtus?

See oli aastaid tagasi. Mul pidi järgmisel päeval ERSOga kontsert olema ja kõnehäält absoluutselt ei olnud. Lõikasin heeringa lahti, mähkisin ümber kaela ja mässisin toidukile peale. Töötas suurepäraselt! Ekstreemsed olud nõuavadki ekstreemseid lahendusi.

Palju sa praegu välismaal esined?

Tulin just Šveitsist Baseli sümfooniakute ja Eesti Filharmoonia Kammerkooriga Mozarti Reekviemi laulmast. Projekti korras on kontserdid ka Itaalias, Prantsusmaal ja Saksamaal. Samuti on vaja tihti ettelaulmistel käia ning praeguseks on mul erinevatest riikidest kolm agentit, kes mind töö otsinguil abistavad (või on see vastupidi!). Igav mul kindlasti ei ole, aga kõigest ei soovi enne rääkida, kui käed all. Estonias tuleb kevadel Donizetti "Armujook" ning enne seda teen oma debüüdi Alfredona Verdi "Traviatas". Sinna vahele mahub palju erinevaid kontserte ja ülesastumisi, nagu tavaliselt.

Tihtiipeale arvavad meie erialal töötavad inimesed, et neid peab ümmardama, kuid tegelikult on tähtis ise hakkama saada – laval oled sa ju üks!

Estonia on sinu koduteater, kas sind lubatakse ära või pead esmajoones mõtlema sellele, mis on Estonias vaja teha?

Kuigi elan välismaal, ei muutu sellest mu koduteatri ega Eesti publiku jaoks suurt midagi. Mul on lihtsalt võimalus oma aega pikaajalisemalt planeerida. Teisalt võib juhtuda ka nii, et mõnel kuul viibin Eestis tiheminigi kui varem. Kui on pikema lavastusperioodid, siis võtan oma tüdrukud ühes ja kolin kuuks ajaks Eestisse. Nõnda käituvad ka mõned teised Eesti tippsolistid.

Septembris esietendus Estonia teatris Tõnu Kõrvitsa ooper “Liblikas”. Oled sa palju laulnud nüüdismuusikat ning milline oli sinu kogemus seoses “Liblikaga”?

Olen kaasaegset muusikat päris palju teinud ja isegi toonud välja kuulsu inglise helilooja Jonathan Dove'i “Little Green Swallow” esietenduse 2005. aastal Londonis, nii et kogemusi on. Eestis olen osalenud näiteks Timo Steineri ooperis “Kaks pead” jne. Mulle meeldib väga, et sellistes ooperites on võimalik esmaesitajana ise rolli luua, ilma et sul oleks kusagilt kedagi eeskujuks võtta. Tõnu Kõrvits meeldib mulle juba inimesena väga ja mulle sümptiseerib ka, kuidas ta muusikat tunnetab. Tema jaoks on muusika kui üks tervik. Mäletan, et kiitsin talle ühte löiku “Liblikas” ja tema vastas, et võttis selle üle Radioheadilt! Super! Kogemus ise oli väga kihvt, aga pidin ka kiiresti tegutsema. Nüüdishelikeelt on küllaltki keerukas omandada ning tütre sünni tõttu sain ma proovidega liituda vaevalt paar nädalat enne esietendust. Tulin imiku kõrvalt otse lavale, ilma et oleksin saanud eelnevalt muusikat kolleegidega kokkugi laulda. Aga saabudes olin täis indu ja loominguilisust – teadagi, mis mind kannustas!

Praegu luuakse palju nii-öelda hübriidvorme, näiteks “Prints ja kerjus” Estonia teatris, mis on nimetuse poolest noorteooper, kuid kõik artistid kasutavad mikrofoni ja tegelasi kehastavad erinevatest valdkondadest lauljad. Ka “Rehepapp” pole stiilipuhast ooper, võiks öelda, et seda polegi võimalik üheselt määratleda. Mismoodi suhtud sina žanrite ühendamisse?

Arvan, et kui tehakse selliseid uusi tükke, siis see on pigem sümbioos tantsust, videomontaažist, valgusest, muusikast ja erinevatest tehnilistest lahendustest. Nimetuse “ooper” üle võib vaielda, kuid jäägu see muusikateadlastele. Pigem võiksin nii mõelda, et selline ongi praeguse ajastu vorm.

Teiseks ikka see mikrofoni teema – isiklikult ei saa ma sellest eriti aru, kuna tihtiipeale, kui sellest räägitakse, süüdistatakse lauljaid: “Oi, ise olete ooperilauljad, aga teil olid mikrofonid peal.” See ei ole ju kokkuvõttes meie otsustada – ega meiegi neid mikrofone endale meeeldi külge kleebi. Kõik on aga välja timmitud parima balansi saavutamiseks ning nii-öelda hübriidteoste puhul, kus lauldakse vahel kiireid kõnetekste, on ju selge, et need ei kõla erinevaist tehnilistest lahendustest kubiseval laval ilma võimenduseta kuigi selgelt. Peale

Johann Straussi “Nahkhiir”, Oliver Kuusik – Alfred. “Oliver Kuusiku hääl on tõesti selline, et naised langevad lummatult (nagu pereproua Rosalinde süžee järgi).” (Muusika, 2010 nr 8–9, Heili Vaus-Tamm)
FOTO HARRI ROSPU

selle sõltub võimenduse kasutamine suuresti ka teatri või kontserdipaiga akustilistest iseärasustest ja ka teose orkestratsioonist. Sul võib olla nii suur hääl kui tahes, aga korralikust bändist sa ikka üle ei laula. Arvan, et ka ooperilauljad võiksid teatud tükki puhul mikrofonide kasutamisse veidi innovaatilisemalt suhtuda. Rolli on meid ikka valitud ju oma koolitatud hääleomaduste tõttu. Võibolla peaksime neid asju nägema nii, et kõik need eri žanrid hakkavad selles ühes kompleksis oma elu elama. Seda, kas selline lähenemine end õigustab, otsustab juba publik.

Rääkides erinevatest žanritest: vanasti käisid muudkui kõrtsides laulmas ja Pille Lill pidi sind kõrvupidi lavalt ära vedama. Palju sa praegu poplauluga tegeled?

Muuseas, Pille ise seda enam ei mäletagi. Mulle meeldib siiani väga poppi laulda, nii et kui saan, siis ikka laulan. Paraku pole mul selleks lihtsalt enam aega. See aeg oli ikka väga kihvt, kui mul oli oma kõrtsibänd. See oli elus nagu omaette etapp. Olin tööl öösi ja kooli kõrvalt ning sain väga lahedaid kogemusi. Ka muusikalid ei ole minust kaarega mööda käinud. Oli aeg, kus elasin praktiliselt kolm aastat Linnahallis. Sellest ajast on jäänud head sõbrad ja kustumatud mälestused.

Mis on kõige kummalisem koht ja olukord, kus oled ooperilauljana esinenud?

Artistidena oleme siiski ju heas mõttes prostituudid või klounid. Me teeme oma tööd ja saame selle eest raha, ent see ei tähenda samas, et peaksime oma kunstilistes kaalutlustes kahtlema hakama. Kui mingit väga head põhjust ei ole, siis miks mitte teha erinevaid asju. (*Pikk mõttepaus.*) Olen näiteks laulnud Pariisis tuletõrjeauto otsast “O sole miot”!

Kas on ka mõni lavastus, kus sa oled end ebamugavalt tundnud või lavastaja ei ole sulle suutnud oma nõudmisi ära põhjendada?

Muidugi. Eriti häirivad mind sellised õhinas “lavastajad”, kes on küll kindlasti kõik Stanislavski raamatud läbi lugenud ja pritsivad osavalt termineid, kuid lavastus ei hakka lõpuks ikkagi tööle. Ooperi lavastamine ei ole üheselt võrreldav draamatüki lavastamisega – kuigi taotlused on samad, on meil muusikas selleks omad kanalid ja väljendusviisid ning draama ei tohiks kunagi ooperis muusikaga vastuollu minna. Hea ooperilavastaja peab muusikat palavalt armastama ja sellega arvestama.

Kui rääkida ebamugavatest olukordadest, siis näiteks “Nahkhiires” pidin laulma, siis olema klaveri sees veerand tundi siruli ja seejärel jälle täie rauaga laulma. Tahtsin proovida. Pärast mõnda etendust sain aru, et see ei ole võimalik, ja me muutsime selle koha ära. Sellised küsimused saab tavaliselt siiski lavastajaga selgeks rääkida, ise tuleb öelda, mis ei meeldi – aga proovima peab.

On sul mõne lavastajaga eriti hea side?

Ma arvan, et see side on ikkagi Dmitri Bertmaniga. Dima puhul oli eriline, et ta lähtus kõigi näitlejate individuaalsetest omadustest. Ta võis leida töö käigus mingi situatsiooni ja selle kohe sisse lavastada, kuigi see ei tähenda, et ta poleks enne prooviks põhjalikult valmistunud. Ta on inimene, kes sügavalt armastab muusikat ja oma näitlejaid. Tegime koos “Fausti” ja Bertman kutsus mind Moskva Helikoni teatriga Bangkokki kehastama peaosalist “Sevilla habemeajajas”, aga ma ei saanud kahjuks Estonia 100. aastapäeva pidustuste ja lapse sünni tõttu minna. Loodetavasti kohtun temaga varsti jälle – see on alati pidupäev!

Kuidas peaks noori ooperisse tooma ja inimeste teadlikkust ooperist kasvatama?

Sellised asjad tulevad ikka perekonnast. Kuidas kasvatada inimese kunstiannet – ikka peab natuke ninapidi tirima. Ei pea ju kohe “Othellot” vaatama tulema, meil Estonias on noortele suunatud lavastusi küll. Inimene peab olema mingil hetkel asjas sees, mis ei tähenda alati seda, et ta peaks sellest kohe vaimustuma. Oluline on arendada üldist kultuurihuvi. Samas on mul hea meel, kui inimesed ütlevad, et tulid esimest korda ooperisse, kuna nägid mind telekas superstaari-saates või näiteks kontserdil Maarja-Liisiga. Neid projekte teen ma küll väga hea meelega, aga ooperi ülepropageerimist samas ka ei poolda. Inimene peab ise selle tee leidma – või siis ei pea üldse.

Olen Manchesteris töötanud ka kaks kuud juhendajana ühes lastealastele mõeldud projektis. Tegime mitmesuguseid harjutusi ja seletasime, kuidas näeb välja ühe ooperilaulja elukutse. Sellised üritused on tervitatavad ja lastele väga meeldis. Seega olen tasapisi hakanud ka õpetamisega tegelema. Tegin nüüd

- Tenor **Oliver Kuusik** (s 1980) on õppinud laulmist Eesti Muusikaakadeemias (2000–2003, Virgilius Noreika kl) ja Londonis Guildhalli Muusika- ja Draamakoolis (Rudolf Piernay kl).
- Alates 2008 RO Estonia solist.
- Osi Eestis: Faust (Gounod “Faust”), Rodolfo (Puccini “Boheem”), Nemorino (Donizetti “Armujook”), August (T. Kõrvitsa “Liblikas”), Don Ramiro (Rossini “Tuhkatriinu”), Nicias (Massenet “Thaïs”, PromFest), Christian (Tambergi “Cyrano de Bergerac”), Ferrando (Mozarti “Così fan tutte”), don Ottavio (Mozarti “Don Giovanni”, ka Manchesteris ja Londonis), Tamino (Mozarti “Võluflööd”), Rinuccio (Puccini “Gianni Schicchi”), Sextus (Händeli “Julius Caesar”), Walther (Wagneri “Tannhäuser”), Peter Quint ja Prolog (Britteni “Kruvipööre”, “Birgitta festival”), Alfred (J. Straussi “Nahkhiir”), Beppe ja Arlekiin (Leoncavallo “Pajatsid”), Freddy (Loewe “Minu veetlev leedi”), Paater (Leigh “Mees La Manchast”).
- Osi Inglismaal: Fenton (Verdi “Falstaff”), Polidoro (Mozarti “Teeseldud lihtsameelsus”), Elutark (Hindemithi “Sinna ja tagasi”), Torquemada (Raveli “Hispaania tund”), Edwin (Gilberti ja Sullivani “Trial by Jury”), Brighella (Jonathan Dove'i “Väike roheline pääsuke”, esietendus UK-s), Enjolras (Schönbergi “Hüljatud”). Osalenud Fleishmani ooperi “Rothschildi viiul” plaadistamisel (koos Liverpooli Kuningliku Sümfooniaorkestriga).
- Hinnatud ka kammer- ja oratooriumilauljana.
- On andnud kontserte nii Eestis, Lätis, Soomes, Rootsis, Norras, Taanis, Venemaal, Saksamaal, Prantsusmaal, Kanadas, USA-s kui ka Inglismaal.
- On pälvinud esikoha konkursil “Noor laulja” (2002) ja Hendrik Krummi nim võistlusel (2006), II auhinna Tiit Kuusiku lauluvõistlusel (2001), III auhinna ja eripreemia saksa muusika esituse eest V Klaudia Taevi nim rahvusvahelisel ooperilauljate võistlusel (2007). Rahvusvahelise konkursi “Jeunes Ambassadeurs Lyriques” (Kanada) laureaat (2009).
- Pälvinud Marje ja Kuldar Singi nim auhinna “Noor muusik” (2005), Eesti Teatriliidu aastaauhinna ja kristallkingakese rändauhinna (2008), SEB publikupreemia (2011).

Türiil suvekursusi ja Estonias veidi “Opera vox” ka. Mulle sobivad pigem kursused, kus saab õpilasega nädal aega järjest tegelda. Õpin sealt isegi, kuulen ju teiste probleeme ja tekib hasart inimest arendada. Mul on praegu ka paar eraõpilast. Paraku võtab see tohutult energiat ja ma ei jaks sellele veel töö kõrvalt põhjalikult keskenduda – tahaksin enda ja teiste vastu aus olla. Aga ma arvan, et õpetamise soolikas on minus täiesti olemas.

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Erkki-Sven Tüüri teose “De profundis” esiettekannet Helsingis

1. novembril töi Helsingi Muusikitalos Helsingi linnaorkester maailma esiettekandele Erkki-Sven Tüüri suurele sümfooniaorkestrile kirjutatud teose “De profundis”. Kontserdil kõlas veel Mahleri Kuues sümfoonia, orkestrit juhatas selle peakülalisdirigent Olari Elts.

Tegu on Helsingi linnaorkestri, ERSO ja Lääne-Austraalia sümfooniaorkestri ühistellimusega. Teose järgmised ettekanded Olari Eltsi juhatusel on 11. aprillil 2014 ERSO esituses Estonia kontserdisaalis festivalil “Eesti muusika päevad” ning 30. ja 31. mail Perthis kontserdimajas Lääne-Austraalia sümfooniaorkestri kontserdil.

4. septembril oli Helsingis ka Tüüri klarinetikontserdi “Peregrinus ecstaticus” esiettekannet, samuti esitati sel sügisel Soome pealinnas Tüüri Viiendat sümfooniat.

Mitu Soome orkestrit sulgemise ohus

Naabermaalt Soomest tuleb ärevaid uudiseid. Soomes on rohkem sümfooniaorkestreid ühe elaniku kohta kui üheski teises riigis. Nüüd tundub, et poliitilised jõud tahavad seda olukorda muuta. Kuus Soomes tegutsevat muusikakollektiivi on olukorras, kus nende tegevus võib peagi lõppeda. Poliitilise surve all on Kuopio, Lohja, Kemi ja Lappeenranta linnaorkester, Lapimaa kammerorkester ja Helsingi barokkorkester. Surveavalduse eestvedajad on Põlissoomlaste partei liikmed, kes on viimaste valimiste järel saanud paljude omavalitsuste volikogude liikmeks ning nende esindajad on ka Soome parlamendis. Praeguseks pole veel tehtud ühtegi konkreetset otsust, kuid ajakirjanduses on esitatud mitmeid arvamusi nimetatud kollektiivide töö piiramise või lõpetamise kohta.

Sir John Eliot Gardiner.
FOTO CHRIS CHRISTODOULOU

Muusikud protesteerivad kahe Saksamaa orkestri ühendamise vastu

Paljud muusikud protesteerivad Baden-Badeni ja Freiburgi Raadio sümfooniaorkestri ühendamise vastu Stuttgardi Raadio sümfooniaorkestriga. Ühendamise põhjus on muidugi majanduslik kokkuvõtte ning see on plaanis läbi viia aastal 2016, mil Baden-Badeni ja Freiburgi orkester tähistaks oma 70. tegevusaastat. Alates 1946. aastast on see kollektiiv esiettekandele toonud üle 400 uudisteose, mis teeb sellest ühe olulisima nüüdismuusikale pühendunud orkestri. Ühendamise vastu esitatud pöördumisele on alla kirjutanud 160 nimekat heliloojat ja muusikut üle maailma, sh George Benjamin, Pierre Boulez, Ádám Fischer, Nikolaus Harnoncourt, Heinz Holliger, Susanna Mälkki, Kent Nagano, Krzysztof Penderecki, Neeme Järvi jpt.

Barenboim lahkub La Scalast enne lepingu lõppemist

Milano La Scala praegune muusikajuht Daniel Barenboim teatas, et 2014. aasta

jääb tema viimaseks selles teatris. Esialgse plaani järgi pidi 2017. aastal, kui Barenboimi leping läbi saab, La Scala muusikajuhi kohale asuma itaalia dirigent Riccardo Chailly. Nüüd arvatakse, et Chailly võtab ameti üle plaanitud kaks aastat varem. Juba 20-aastasena töötas Chailly La Scala toonase muusikajuhi Claudio Abbado assistendina.

Daniel Barenboim on olnud Milano teatri juures alates 2006. aastast, kui temast sai selle peakülalisdirigent. Muusikajuhi ametikohale asus ta 2011. aasta detsembris. Oma viimasel aastal juhatas Barenboim La Scalas Rimski-Korsakovi “Tsaari mõrsjat”, Mozarti “Cosi fan tutte” ja Verdi “Simon Boccanegra”. Daniel Barenboim jätkab tööd Berliini Riigiooperis ja Berliini Riigikapellis ning samuti West-Eastern Divan orkestriga.

Sir John Eliot Gardiner andis välja Bachi kantaadid ja uue raamatu

2000. aastal tähistati maailmas Johann Sebastian Bachi 250. surmaastapäeva. Sir John Eliot Gardineri juhatusel võeti ette Bachi kantaatide palverännak-kont-

serdisari, kus tema juhatusel esinesid Monteverdi koor ja Inglise Barokk-solistid ning solistid Magdalena Kožená, Mark Padmore, James Gilchrist, Peter Harvey jt. Aasta jooksul anti 50 maal 59 kontserti ja esitati kokku 198 vaimulikku kantaati. Neist üle 40 kontserdi salvestati ning nüüd, 13 aastat hiljem on plaadifirma Soli Deo Gloria need 56-plaadilise kogumikuna välja antud. Oktoobris ilmub ka Gardineri raamat “Bach: Music in the Castle of Heaven”. Küsimusele, mis ajendas teda kirjutama veel üht raamatut Bachist, vastas karismaatiline muusik: “See raamat pole kindlasti mitte Bachi elulugu või teoste analüüs, mida on palju ilmunud ja millest mitmed on väga-väga head. Mulle tundus puudu olevat raamat, mis võtaks kokku selle vähese, mida me teame temast kui inimesest.”

Salzburgi festival käsitleb sõjateemat

Hiljuti tehti teatavaks järgmise aasta “Salzburgi pidunädalate” kava, mille sisulises keskmes on Esimene maailmasõda ning sellele järgnenud ajajärgust mõjutatud ja ajendatud teosed. Festivalil toimub kokku 280 etendust ja muusikasündmust. Prantsuse helilooja Marc-André Dalbavie on festivali jaoks kirjutanud uue ooperi “Charlotte Salomon”. See räägib briti juuditariist, kes tegutses kunstnikuna ja mõrvati Auschwitzis 1943. aastal. Festival keskendub selle presidendi Helga Rabl-Stadleri sõnul Esimese maailmasõja teemale, kuna “Salzburgi pidunädalad” on selle sõja vili. Salzburgis korraldati ebaregulaarselt muusikafestivale juba alates 1877. aastast, 1910. aastal see traditsioon katkes. Festivali plaaniti aastaks 1914, ent siis puhkes sõda. Sõja järel asuti seda taastama ning 1920. aastal esimest korda korraldatud ürituse taga olid poeet ja dramaturg Hugo von Hofmannsthal, helilooja Richard Strauss, lavakujundaja Alfred Roller, dirigent Franz Schalk ja lavastaja Max Reinhardt.

Peale sõjateema keskendumise Salzburgi festival tuleval aastal mõistagi Richard Strauss loominguks, sest 11. juunil möödub tema sünnist 150 aastat. Ooperistaaridest löövad tuleval aastal Salzburgi festivalil kaasa näiteks Anna

Lang Lang annab tundi.
FOTO LANGLANGFOUNDATION.ORG

Netrebko ja Plácido Domingo. Festival toimub 18. juulist 31. augustini.

Wagneri “Sõrmus” mälupulgal

Kui tänavusel Richard Wagneri aastal, mil möödus 200 aastat helilooja sünnist, on ilmunud kõikvõimalikke uhkeid ja veel uhkemaid plaadikomplekte tema loominguga, siis plaadifirma Warner Classics andis hiljuti Wagneri ooperitetraloogia “Nibelungi sõrmus” välja mälupulgal. Eriliseks teeb väljaandete see, et mälupulgale salvestatud helifailid on kompressseerimata ja peale tetraloogia on kaasas teose ja selle ettekandega seotud lisamaterjali, sealhulgas kaks filmi. Samuti seletatakse lahti ooperisükli 65 juhtmotiivi. Tegu on salvestusega aastast 1991, Wagneri suurteose juhatab dirigent Daniel Barenboim.

Viimane selletaoline ettevõtmine, mil muusikat pandi müüki mälupulgal, seostub firmaga Teldec, mis andis sellel välja Johann Sebastian Bachi kogutud teosed.

Universal Music Classics

Universal Music plaanib värskendada oma klassikalise muusika osakonda ja käivitab uue, UMC-nimelise plaadimärgi, mis hakkab asendama varasemat Decca Label Groupi. UMC on lühend sõnadest Universal Music Classics, mille alla kuuluvad sellised tuntud kaubamärgid nagu Decca, Deutsche Grammophon, Mercury Classics ja Panora-

ma. Uuendatud üksuse juhiks on määratud Elizabeth Sobol, kes oli varem agentuuri IMG Artists tegevdirektor. Universal Music Classics on seadnud üheks eesmärgiks toetada uusi ja huvitavaid ameerika artiste. Lisaks tehakse tihedat koostööd New Yorgi Metropolitan ooperiteatriga.

Lang Lang nimetati ÜRO rahusaadikuks

Pianist Lang Lang nimetati ÜRO rahusaadikuks, kelle eriline tähelepanu võiks olla suunatud globaalsele haridusele. Lang Lang on järjekorras üheteistkümnend rahusaadik, nende hulgas on muusikutest veel pianist ja dirigent Daniel Barenboim ja tšellist Yo-Yo Ma. Lang Lang on juba kümme aastat olnud UNICEFi hea tahte saadik ning selle aja jooksul on ta üritanud parandada laste olukorda kõikjal maailmas. ÜRO rahusaadikuks kuulutamise tseremoonial lubas ta hariduse edendamise oma südameasjaks võtta, öeldes, et tema kirg klaverit mängida on täpselt niisama suur kui publik, keda tema esitus puudutab. Ta lisas, et tänased noored ongi tuleviku kontserdipublik. 2008. aasta oktoobris käivitas Lang Lang Rahvusvahelise Muusika Sihtasutuse, mille eesmärk on kasvatada klassikalise muusika austajate järgmisi põlvkondi, nii selle esitajaid kui ka kuulajaid.

Sir John Tavener (1944–2013)

12. novembril suri 69-aastaselt briti he-

lilooja John Tavener. Ta oli nüüdisaja üks populaarsemaid heliloojaid, tema teoseid kuulavad sageli ka need inimesed, kes muidu klassikalise muusikaga kuigi tugevalt seotud pole. John Tavener alustas imelapsena, 24-aastaselt nimetati *The Guardianis* teda “aasta muusikaliseks avastuseks”. Tavener sai väga tuntuks 1960. aastatel, kui tema teos “The Whale” jäi silma Ringo Starrile ja plaadi andis välja biitlite firma Apple. Taveneri loomingut on muuhulgas mõjutanud vene õigeusu kiriku vaimsus ja rituaalid. Üks tema kuulsaimaid teoseid on tšellokontsert “The Protecting Veil”, mille tellis BBC (1989). Selle salvestus ilmus aastal 1992 (solist Steven Isserlis, Londoni sümfooniaorkester, dirigent Gennadi Roždestvenski) ja pälvis ajakirja Gramophone preemia, püsides pikka aega klassikalise muusika edetabelites esikohal. Grammy on võitnud ka album “Lamentations & Praises”. Aastal 2000 anti John Tavenerile rüütlikeisus.

György Kurtág ja András Schiff pälvid kuldmedali

György Kurtág ja András Schiff pälvid maineka Kuningliku Filharmooniaühingu kuldmedali, mida antakse välja paistva muusikalise tegevuse eest. Kurtágile antakse medal üle 1. detsembril Londonis Kuninganna Elizabethi saalis toimival kontserdil, kus kõlab tema muusika ja kus esineb ka helilooja pianistist abikaasa Marta. Pianist András Schiffile antakse medal 21. detsembril, mil ta tähistab oma 60. sünnipäeva. Sel puhul toimub Londonis Wigmore Hallis kontsert, kus Schiff esitab kaks muusikaajaloo suurteost, Bachi “Goldbergi variatsioonid” ja Beethoveni “Diabelli variatsioonid”. Kahel medalisaajal on ka seos: Schiff on olnud Kurtági õpilane ning ta on esitanud sageli Kurtági teoseid.

Auhind loodi 1870. aastal märkimaks saja aasta möödumist Beethoveni sünnist. Kuningliku Filharmooniaühingu medali on pälvinud veel näiteks Johannes Brahms, Igor Stravinski, Richard Strauss, Benjamin Britten, Vladimir Horowitz, Daniel Barenboim ja Mitsuko Uchida. Briti Kuninglik Filharmooniaühing tähistab tänavu oma 200. aastapäeva.

Pekka Kuusisto.
FOTO KEITH SAUNDERS

Pekka Kuusisto sai Põhja- maade Nõukogu muusika- auhinna

Soome viuldaja ja helilooja Pekka Kuusisto võitis Põhjamaade Nõukogu muusikapreemia suurusega 350 000 Taani krooni. Auhind anti Kuusistole üle Oslo ooperiteatris toimunud galaõhtul. Žürii hindas Kuusisto suurt panust muusikaellu nii viuldaja, helilooja, aranjeeri ja kui ka kunstilise juhina. Märgiti, et Kuusisto musitseerimises on alati palju vabadust ja fantaasiat, et ta on muusik, kes ei pelga vähe tuntud valdkondi muusikas ning et ta võib ulatuda oma haardega folkmuusikani. Toonitati, et tal on eriline anne haarata kaasa nii mängijaid kui ka kuulajaid ning et viuldajana on tema mäng alati väga meisterlik, ülimalt virtuoossusest liigutava lihtsuseni.

Sten Lassmanni Elleri plaadi- seeriast Gramophone'is ja International Pianos

Ajakirjades International Piano ja Gramophone ilmusid põhjalikud ja väga tunnustavad arvustused Sten Lassmanni plaadiseeria “Heino Eller Complete Piano Music” kolmanda plaadi kohta, millel kõlab kümme lüürilist pala, kolm etüüdi, viis prelüüdi ja Sonaat nr 4. Gramophone'i arvustuses kirjutatakse, et Eller on Eesti muusikaloos keskne helilooja, kelle loomingus peegeldub rahvuse rahu ja muutlik ajalugu. Elleri etüüdid nähakse prantsuse impressioonis mõju ning prelüüdid ka Rousse'i ja hilise Satie stiilijooni. Lassmanni

esitust iseloomustatakse kui usaldusväärset, väga autoriteetset, laia kõlapaletiga interpretatsiooni. International Piano arvustus avab veelgi ulatuslikumalt Elleri tähendust ja olemust eesti muusikaloos. Lassmanni esituse kohta öeldakse, et see on asjatundlik ja sugestiivne. Plaat on esile tõstetud kuu soovitusena.

Ia Rimmel

VARIA

Itaalias Reggio Calabrias asuv **muusikainstrumentide muuseum** hävis tulekahjus. Muuseumi kollektsioonis oli 800 ajaloolist instrumenti. Tõenäoliselt oli tegemist süütamisega.

80-aasta vanuselt suri jaapani helilooja **Akira Miyoshi**, kelle stiilis sulandusid jaapani ja läänemaailma helikeel ning kompositsioonitehnika. Tema loomingus on teoseid kammermuusikast sümfooniateni, samuti koorimuusikat. Ta oli mitmekordne Otaka kompositsiooniahinna laureaat. Aastal 2000 pälvis ta oma lavateosega “Kauge puri” Suntory muusikaauhinna.

Saksamaal toimus lauljate konkurs “Neue Stimmen”. Televisiooni vahendusel paljude vaatajateni jõudnud võistluse finaalis 12. oktoobril võidutses meeste kategoorias **Myong-Hyun Lee** Lõuna-Koreast. Teise koha pälvis moldovlane **Oleg Tibulco** ja kolmanda koha sai **Oleksandr Kyreiev** Ukrainast. Naiste seas läks esikoht jagamisele: võitjad olid **Nicole Car** ja **Nadine Sierra** Ameerika Ühendriikidest, kolmas oli venelanna **Kristina Mkhitaryan**.

Viuuldaja **Maxim Vengerov** nimetati kolmeks aastaks Oxford Philomusica juures resideerivaks artistiks. Orkester tähistab tänavu oma 15. tegevusaastat ning Vengerov tunneb rõõmu, et saab koos suurepärase orkestriga Oxfordi muusikaellu oma panuse anda.

IVO HEINLOO
jazzikriitik

Wayne Shorter, ka seitsmekümneselt tippvormis.
FOTO: EVENTS.UNC.EDU

Wayne Shorter tegi Down Beati küsitluses puhta töö

Ajakiri DownBeat kuulutas oktoobris 78. korda välja lugejaküsitluse tulemused. Parimaid jazzmuusikuid valiti kolmekümne neljas kategoorias. Ühtlasi püstitati hääletusest osavõtjate rekord – parimate valimisel osales 24 552 inimest. Kokku mainiti rohkem kui kuutsadat muusikut ja üheksakümmend üht sel aastal ilmunud plaati.

“Hall of Fame’i” valiti tulevase “Jazz-kaare” peaesineja Pat Metheny, kes nimetati ka kitarristide kategoorias aasta muusikuks. Saksofonist Wayne Shorter tunnistati parimaks koguni viies kategoorias, neist tähtsaim aasta jazzmuusiku tiitel. Jazzialbumite seas hinnati kõrgeimalt tänavu 70. sünnipäeva tähistava jazzigigandi värsket plaati “Without a Net”. Shorteri kvartett osutus lugejate

lemmik-jazzansambliks, lisaks sai Shorter esikoha sopransaksofonistide ja jazziheliloojate seas.

Viimastel aegadel on küsitluse tekinud kategooria “Beyond”, nii individuaalse artisti kui ka albumi jaoks. Sinna kuulub muusika, mida ei saa jazziks pidada. Selles vallas leidsid märkimist Robert Glasper Experiment ja ansamblist Steely Dan tuntud Donald Fageni plaat “Sunken Condos”.

Järgnevalt väike valik teistest tulemustest. Aasta bigbänd: Jazz at Lincoln Center Orchestra, trompet: Wynton Marsalis, tromboon: Trombone Shorty, altsaksofon: Kenny Garrett, tenorsaksofon: Sonny Rollins, klaver: Keith Jarrett, bass: Christian McBride, trummid: Jack DeJohnette, naisvokaal: Diana Krall, meesvokaal: Kurt Elling, plaadifirma: Blue Note

Wynton Marsalis – mees kui institutsioon

Trompetimängija ja üks jazzi olulisemaid ning ka vastuolulisemaid eestkõnelejaid, Wynton Marsalis saab järgmise aasta suvest New Yorgis asuva maineka Juilliardi kooli jazziosakonna juhatajaks. Marsalis on olnud pikka aega ka Jazz at Lincoln Center’ kunstiline juht ning seega üks olulisemaid institutsionaalseid figuure Ameerika jazzielus. Oodata on ka kahe asutuse senisest intensiivsemat koostööd.

Juilliardi kool on rohkem tuntud klassikalise muusika, tantsu ja teatri koolkondade järgi, jazziosakond on teutsenud seal kõigest kaksteist aastat. New Orleansist pärit Marsalis on ise Juilliardis 1980. aastatel õppinud ning kannab alates 2006. aastast ülikooli au-doktori tiitlit.

Viiskümmend aastat free jazz’i plaadifirma ESP-Disk asutamisest

Tänavu möödub pool sajandit legendaarse New Yorgi plaadifirma ESP-Disk asutamisest. Firma on andnud välja peamiselt free jazz’i ja põrandaalust rockmuusikat. 1960. aastatel oli ESP-Diskil suur roll New Yorgi vabajazzi elus hoidmises. Plaadifirma nimi tuleb algsest plaanist anda välja ainult esperantokeelset muusikat, kuid Albert Ayleri “Spiritual Unity”, mille paljud entsüklopeediad on valinud saja olulisema jazzialbumi hulka, pani paika uued põhimõtted. ESP-Disk andis väidetavalt muusikutele täiesti vabad käed, vähendades oluliselt produtsendi kui vahemehe rolli lõpp-produkti kujundamisel.

Esimese poolteise aastaga anti välja nelikümmend viis albumit, mis tutvustasid laiemale üldsusele seni tundmatuid free jazz’i ja vabaimpro esitajaid. Paljud ESPis alustanud artistid sõlmisid hiljem lepingu suurte plaadifirmadega. ESP-Diskiga on olnud pikka aega seotud Ornette Coleman, Pharaoh Sanders, Sun Ra, Paul Bley ja mitmed teised avangardmuusikud. Uut eksperimentaalset muusikat ilmub selle märgi alt tänaseni.

Eric Whitacre'i kuldne valgus

IA REMMEL

Selle aasta maikuus toimus pea-aegu et võimatu. Eestit külastas koorimaailma ilmselt tuntuim isik, ameerika koorijuht ja helilooja **Eric Whitacre**. Võimsa ettevõtmise tegid teoks entusiastlikud noored eesotsas EMTA kooridirigeerimise eriala tudengi Sander Tammega.

Kuulsus või maailmakuulsus ei ole kunagi absoluutne. Kuigi Whitacre on ilmselt see, keda juhuslik möödakäija maailmas ehk oskaks koorivaldkonnast nimetada, rääkimata tema Grammy-võidu tuntusest (Whitacre album "Light and Gold" võitis 2012. aastal Grammy kui aasta parim kooriplaat), teadsin minagi siin vaid põgusalt tema nime ega olnud põhjalikumalt süvenenud sellesse, mida ta teeb. Kõigil on oma lemmikvaldkonnad ja koorimuusikat olen kõigest hoolimata vähem jälginud.

Lähemal vaatamisel võib tekitada küsimusi ka tema teatav kommertsiaalsus, hoogne edu maailmas, ilusa mehe imago. Õigemini, see kas kütkestab või äratav vastuolulisi tundeid. Kuid, nagu öeldud, miski pole absoluutne. Kui ma läksin 17. mail kuulama Eric Whitacre'i loomingu kontserti Tallinna Jaani kirikus, olin "ette valmistatud" mõne tema kuulsama teose eelkuulamisega YouTube'is ning avatud meelega. Eelarvamusi kaasa ei võtnud. Ja öhtu kujuneski selliseks "kuldseks valguseks" nagu üks tema tuntuim laul "Lux Aurumque", kauniks, argireaalsusest ülestõstvaks, elamuslikuks öhtupoolikuks.

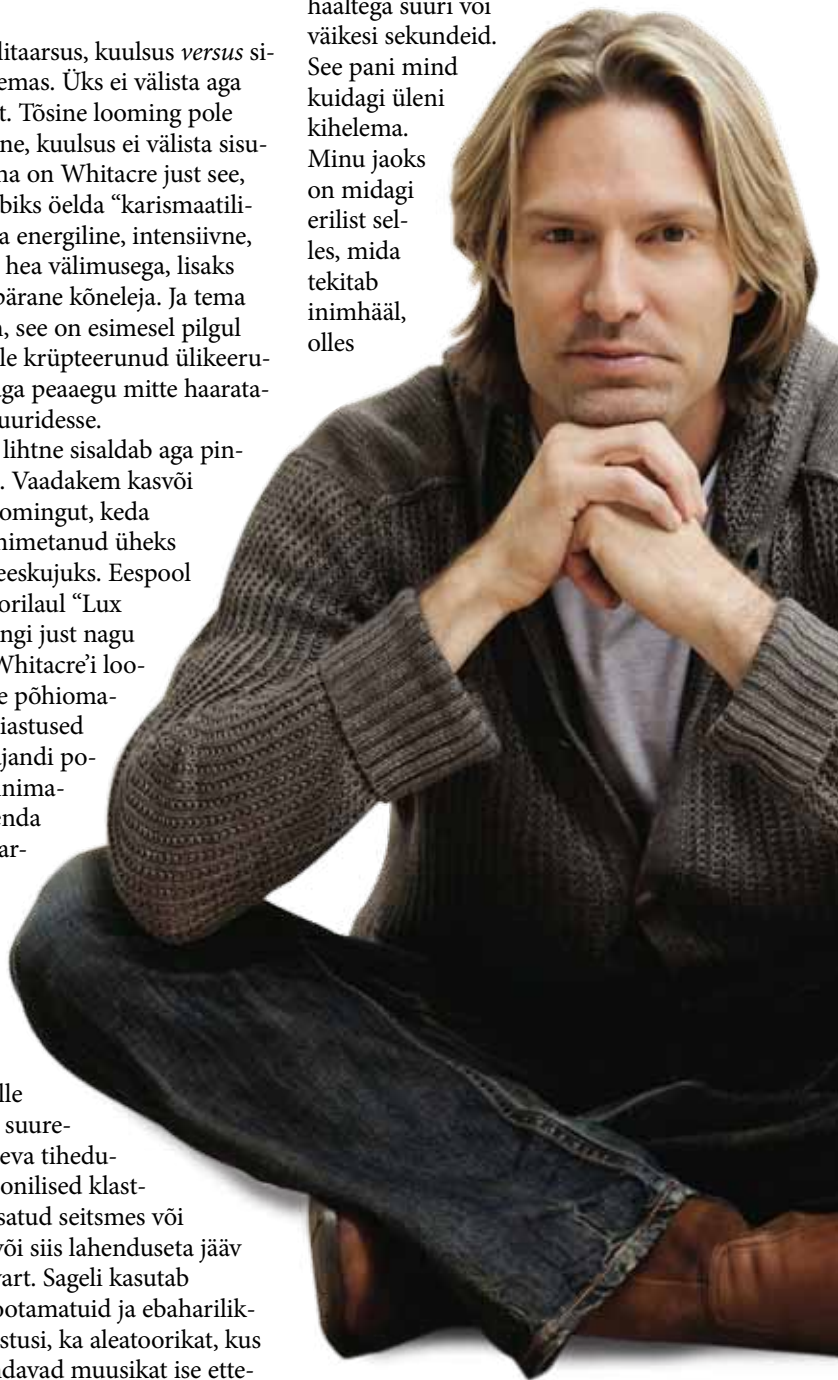
Küllap need vastuolud – tõsine loomingu *versus* kliše, kommertsialiseeru-

mine *versus* elitaarsus, kuulsus *versus* sisukus – on olemas. Üks ei välista aga tingimata teist. Tõsine loomingu pole üksnes elitaarne, kuulsus ei välista sisukust. Isikusena on Whitacre just see, kelle kohta sobiks öelda "karismaatiline"; ta on väga energiline, intensiivne, silmapaistvalt hea välimusega, lisaks veel ka suurepärase kõneleja. Ja tema loomingu – jah, see on esimesel pilgul n-ö lihtne, pole krüpteerunud ülikeerukatesse, kõrvaga peaaegu mitte haaratavatesse struktuuridesse.

Pealtnäha lihtne sisaldab aga pinda all paljutki. Vaadakes kasvõi Arvo Pärdi loomingu, keda Whitacre on nimetanud üheks oma suureks eeskujuks. Eespool nimetatud koorilaul "Lux Aurumque" ongi just nagu kvintessents Whitacre'i loomingu, mille põhiomadusteks on heistatud 16., 17., 18. sajandi polüfooniast, minimalism ja tema enda isikupärane harmooniasüsteem, mida on nimetatud "kooskõlad lisahelidega" (*added-tone sonorities*). Selle moodustavad suureneva ja väheneva tihedusega pandiatoonilised klasterid, tihti on lisatud seitsmes või üheksas aste või siis lahenduseta jääv sekund või kvart. Sageli kasutab Whitacre ka ootamatuid ja ebaharilikke akordijärjestusi, ka aleatoorikat, kus esitajad kujundavad muusikat ise ette-

antud reeglite järgi. Eriti kasutab Whitacre "ootamatusi" seal, kus on vaja muuta muusika kulgu, et ei tekiks stagnatsiooni, muutes kõla, kuid mitte harmoonia aluspõhjaks olevat kolmkõla. See sekundi-kvardi-septimi harmoonia tekitab lausa mingeid füüsilisi aistinguid. Selle kohta on ta öelnud: "Mäletan juba oma esimestest koorilaulukogemustest, et armastasin laulda koos teiste häältega suuri või väikesi sekundeid.

See pani mind kuidagi üleni kihelema. Minu jaoks on midagi erilist selles, mida tekitab inimhää, olles

koos sellistes intervallides. Ja mulle tundub, et mu lugude lauljatega tekib sama efekt.” Kes soovib rohkem süüvida Whitacre'i harmooniasüsteemi iseärasustesse, siis internetist võib leida väga põhjaliku ja huvitava Angela Halli 2012. aastal Washingtoni ülikoolis kirjutatud magistritöö “Kooskõlad lisahelidega Eric Whitacre'i koorimuusikas”.

Laulude loojana on talle mõistagi oluline sõna ja selle seos muusikaga. Lemmikpoetide hulka kuuluvad E. E. Cummings, Octavio Paz, Robert Frost, Rumi, Federico García Lorca. Ta ütleb: “Muusika seos poeesiaga on nagu inim-suhe. Seal on võrgutamise staadium, kui ma loen seda esimest korda ja luuletus flirdib minuga. Siis aga saabub hetk, kui olen täiesti selle sees. Siis on see juba nagu tõeline suhe; kui hakkann ennast muusikaliselt väljendama, siis muusika kõlab nii, nagu mina seda luuletust ta-jun.”

Eric Whitacre on sündinud Nevadas. Teksased, nahkjakk ja kauboisapad, mida ta kanda armastab, sobivad talle nagu valatult, aga niisama ka ülikond ja valge särk. Whitacre'i isa on töötuskindlustusagent ning ema graafiline disainer. Klassikalise muusika juurde tuli ta suhteliselt hilja.

Teismeliseeas mängis ta *techno-pop*-bändis, ega tundnud nootigi.

Whitacre'ile sai valgustuslikuks hetk, kui ta, olles juhuslikult kooris laulma nõustunud, kuulis esmakordselt “Kyriet” Mozarti “Reekviemist”. “Ma ei teadnud, mis

Abikaasa Hila Plitmanniga ajakirja *Classical Singer* kaanel.

FOTO INTERNETIST

on Kyrie, sest polnud üles kasvanud religioosuses kodus, kuid kuuldes seda kolme- või neljadimensioonilist muusikat, kõik minu ümber muutus. Ka mina

muutusin ja minust sai suurim koorifänn.” Muutus oli totaalne ning pärast muusikaõpinguid Nevada ülikoolis, jätkas ta Ameerika ühes kuulsaimas muusikaõppeasutuses, Juilliardi koolis. Samal ajal arvab Whitacre, et kuna ta tuli klassikalise muusikahariduse mõttes eikuskilt, on see andnud talle ka eeliseid. See on andnud talle vabaduse, pole seadnud temasse piire, mis hiljem võinuksid aheldada ja takistada.

Juilliardi koolist meenutab ta tohutut konkurentsivaimu. Muusikaõpingud ei lähe alati libedalt ning ka Whitacre on maininud ühes oma intervjuus, kui tähtis on sattuda õige mentori juurde. Kohe see tal ei õnnestunud, oma pedantse esimese õpetajaga ei klappinud ta sugugi. Kuid seejärel sai tema õpeta-

Kardetakse, et netisuhtlus võib hakata asendama reaalselt suhtlemist, aga mina nii ei arva. See lihtsalt puhtfüüsiliselt hõlbus- tab suhtlemist. Ja ma arvan, et selline võimalus olla igal ajal omaval ühenduses, on ilus.

Eric Whitacre ja tema virtuaalkoor.
FOTO INTERNETIST

jaks üks ameerika mõjukamaid nüüdisheliloojaid John Corigliano. Juilliardis tutvus Whitacre ka oma tulevase naisega. Tema juuditarist abikaasa Hila Plitmann on lauljanna ning temagi on 2009. aastal pälvinud Grammy parima vokaalesituse eest klassikakategoorias John Corigliano teoses “Mr. Tambourine Man: Seven Poems of Bob Dylan”.

Eric Whitacre on valdavalt kirjutanud koorilaule, kuid ka orkestriteoseid, mis sageli on ümberseeded lauludest, samuti soololaule ning muusikali “Paradise Lost: Shadows and Wings”. Koos filmimuusika guru Hans Zimmeriga on ta loonud muusika filmile “Kariibi mere piraadid: võorastel vetel”. Whitacre'i loomingu kohta on öeldud, et see on kontemplatiivne, eksalteeritud ja piire ületav. Ja siis öeldakse, et see on filmilik. Whitacre kasutab palju religioosset temaatikat. Mis seos on tal religiooniga? Whitacre ütleb, et ta pole otseselt usklik, pigem agnostik. “Mu noorpõlve religioon olid filmid. Tunnistan, et mu muusika on filmilik, sest kino oli mu kirik.” Ta “lemmikinstrument” on hääl ja ta ütleb: “Ma olen vaimustuses sellest, kuidas inimhääli võib olla nii ilus ja konsoneeriv ka siis, kui muusikas on dissonantsid. Seda ei suuda ükski instrument.”

Kriitika kohta on ta öelnud, et jah, ta on saanud vahel ka halbu arvustusi. “Enamasti on lihtne nad lihtsalt kõrvale heita. Aga vahel torkavad nad valusasti. Mulle on kõige raskem see, et arvustamises pole dialoogi. Kui siin oleks võimalus vastu kirjutada, debatti pidada... Kuid see on osa mängust.”

Whitacre on kahtlemata väga oma ajastu inimene, kes on aktiivne sotsiaalvõrgustikes ning peab lugu tehnoloogiast. Üks näiteid on tema kuulus virtuaalkoor, kus laulavad video vahendusel tuhanded inimesed. Esimene virtuaalkoori video on Youtube'is saanud juba üle nelja miljoni *like*'i. Whitacre ütleb: “Internet, kus inimesed tänapäeval suhtlevad, on kui 21. sajandi tantsusaal. Mina vajan töötamiseks suhtlemist. Näiteks komponeerimine võib vahel olla piinav protsess, oled üks ja maadled oma deemonitega. Kõik need internetikogukonnad teevad sind vähem üksildaseks. Kardetakse, et netisuhtlus võib hakata asendama reaalselt suhtlemist, aga mina nii ei arva. See lihtsalt puhtfüüsiliselt hõlbustab suhtlemist. Ja ma arvan, et selline võimalus olla igal ajal omavahel ühenduses, on ilus.”

*Pille Lille Muusikute Fond
soovib kaunist pühadeaega
ning kutsub kontsertidele!*

„Jõuluootus“

4. detsember kell 18.00 Pärnu Raekoda,
8. detsember kell 15.00 Loksa Kultuurikeskus
ja kell 18.00 Kuusalu Rahvamaja
Pille Lill (sopran), **Oksana Sinkova** (flööt),
Kirill Boev (klaver)
Kavas: Händel, Strauss, Mozart, Briccialdi, Mouquet jt.
VABA SISSEPÄÄS

„HINGEMUUSIKA ROOTSI-MIHKLI KIRIKUS“
10. detsember kell 15.00

EMTA dotsent N. Kuremi lauluklass:
Arete Teemets, Damaris Ilves, Karolis Kaljuste,
Danna Malõško, Ille Saar, Aurelia Eespere;
klaveril **Piia Paemurru**
Kavas: Händel, Mozart, Donizetti, Puccini jt.
VABA SISSEPÄÄS

„Jõuluootus“

12. detsember kell 14.00 Tapa Kultuurikoda
ja kell 19.00 Koigi mõis
Kristina Vähi (sopran), **Madis Kari** (klarnet),
Marko Martin (klaver)
(4.-, kohapeal ja eelmüügis Koigi Vallavalitsuses tööpäeviti 10-16)
14. detsember kell 19.00 Rakvere Pangamaja saal
15. detsember kell 15.00 Jõgeva Kultuurikeskus
Maria Listra (vokaal), **Piia Paemurru** (klaver)

18. detsember kell 18.00 Otepää Raekoda
Atlan Karp (bariton), **Virgo Veldi** (saksofon),
Kai Ratasseppe (klaver)
VABA SISSEPÄÄS

20. detsember kell 13.00 Viimsi Püha Jaakobi kirik
Kristina Vähi (sopran), **Virgo Veldi** (saksofon),
Kai Ratasseppe (klaver)
Kavas: Vivaldi, Planel, Gluck jt.
VABA SISSEPÄÄS

„Lumevalgus“

22. detsember kell 15.00 Loksa Kultuurikeskus
Maria Veretenina (sopran), **Piia Paemurru** (klaver)

„Pidulikult aastavahetusse“

28. detsember kell 17.00 Tartu Linnamuuseum
Alla Popova (sopran), **Riina Pikani** (klaver)
(Piletivest ja kohapeal 5.-, 3.-)

www.plmf.ee

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid detsembris

4. detsember kell 20.00

EMTA kammersaal

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
bigbändi kontsert
Kaastegevad muusikapedagoogika
eriala üliõpilaste ansamblid ja solistid

5. detsember kell 19.30

Tallinna Metodisti kirik
Jõulumuusika kolmes kirikus
EMTA dirigeerimisosakonna
jõulukontsert

7. detsember kell 15.00

Tallinna Linnamuuseum (Vene tänav 7)
Kontserdisari "EMTA trubaduuriid
Linnamuuseumis"
Prof IMBI TARUMI klavessiini eriala
üliõpilased

7. detsember kell 15.00

Tallinna Rootsi-Mihkli kirik
Jõulumuusika kolmes kirikus
EMTA dirigeerimisosakonna
jõulukontsert

8. detsember kell 17.00

Estonia kontserdisaal
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
sümfooniaorkester
Dirigent Paul Mägi, solist Anni Ruugla
(flööt)
Kava: Sibelius Süit "Kuningas Kristian
II", Ibert Kontsert flöödile ja orkestrile,
Dvořák Sümfoonia nr 9 e-moll "Uuest
Maailmast"
Sissepääs 5.- / 3.- EUR

8. detsember kell 17.00

Helsingi toomkirik
Jõulumuusika kolmes kirikus
EMTA dirigeerimisosakonna
jõulukontsert

11. detsember kell 18.00

EMTA kammersaal
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
üliõpilaste JÕULUKONTSERT

13. detsember kell 12.00

EMTA kammersaal
Heino Kaljustele pühendatud
koolimuusika päev "90 aastat
muusikaõpetajate koolitust Eesti
Muusika- ja Teatriakadeemias"

13. detsember kell 19.00

EMTA kammersaal
Kontsert PIMEDUSSE
Esinevad EMTAs õppivad interpreedid.
Kavas Anne-Mai Edala, Kaisa Jõhviku,
Ove-Kuth Kadaku ja Einike Leppiku
värskelt valminud kammer- ja
elektroakustilised helitööd

14. detsember kell 14.00

EMTA orelisaal
Prof ANDRES UIBO oreliklassi
JÕULUKONTSERT
Kristina Vilotseva, Zhao Jun, Aivar
Sõerd, Johannes Sandner, Lea Saame,
Tiia Tenno

14. detsember kell 15.00

Tallinna Linnamuuseum (Vene tänav 7)
Kontserdisari "EMTA trubaduuriid
Linnamuuseumis"
Dots HEIKI MÄTLIKU ja PAUL DANIELI
kitarri eriala üliõpilased

14. detsember kell 18.00

Tallinna Linnamuuseum (Vene tänav 7)
STRINGENDO
EMTA keelpilli eriala üliõpilased

15. detsember kell 15.00

EMTA kammersaal
AGE JUURIKA klaveriklass

18. detsember kell 15.00

EMTA oreliklass
ULA ULIJONA ZEBRIUNAITE violoklass
Liisi Rusnak, Mall Eltermaa, Mart
Kuusma, Mann Helstein, Jelizaveta
Peterimova, Greten Lehtmaa, Kristijan
Kannukene
Klaveril Thea Nestor, Jelena Fomina

18. detsember kell 18.00

EMTA kammersaal
Kontserdisari JUBILATE –
OLAVI KASEMAA 70

19. detsember kell 18.00

EMTA kammersaal
Dots AAVO OTSA trompetiklassi
JÕULUKONTSERT
Klaveril Meeli Ots

20. detsember kell 17.00

EMTA kammersaal
Dots TOIVO NAHKURI klaveriklass

21. detsember kell 18.00

EMTA kammersaal
VERONIKA ISSAJEVA (klaver)
Kontsertide üldplaanis võib esineda
muudatusi

MEISTRIKURSED EESTI TEATRI- JA MUUSIKAAKADEEMIAS

2.–3. detsember

MEISTRIKURSUS VIIULDAJATELE
Michael Gaisler (The Jerusalem
Academy of Music and Dance, Iisrael)

2.–5. detsember

JAZZ- JA MODERNANTSU KURSUS
LAULJATELE
Mia Liski (Lahden Ammattikorkeakoulu,
Soome)

10.–12. detsember

MEISTRIKURSUS PIANISTIDELE
Adriano Ambrosini (Conservatorio
di Verona "Evaristo Felice Dall'Abaco",
Itaalia)

14. detsember

PERFORMANCE CLASS PIANISTIDELE
Ivari Ilja (EMTA)

21. detsember

MEISTRIKURSUS PIANISTIDELE
Per Tengstrand (Rootsi/USA)
Kursus toimub koostöös Pille Lille
Muusikute Fondiga

Maoaasta jäljed

HELE-MAI POOBUS

Eesti Filharmoonia Kammerkoori laulja

Hiina astroloogilise kalendri kohaselt on 2013 musta veemao aasta, mille märksõnadeks on tarkus, tahe, tundlikkus ja tegutsemine. **Eesti Filharmoonia Kammerkoorile** pole see aasta olnud igav paigalseis, vaid mao looklemise sarnane pidev kulgemine. Aeg-ajalt on silmapiir kõrge rohu sees kaduma kippunud, aeg-ajalt on tulnud tööhobuse kombel rügada, kuid eesmärgid on olnud kõrged ning võib rahuloluga öelda, et ka saavutused on uhked ja väarikad.

Kui märtsis oli EFKI Eestis mitu kontserti, siis alates aprillist kahtnes kodune tegevus peaaegu olematuks ning kevad ja suvi möödusid välisfestivalidel. Väikeseks erandiks saab pidada mai algul toimunud õnnestunud ERSO hooaja lõppkontserti Neeme Järvi juhatusel. Septembris avapaugu saanud Estonia teatri juubelipidustused haarasid mitme kontserdi näol kaasa meiegi kollektiivi. Oktoober tõi hetkelise rahunemise, mille järel koor sukeldus uue hooga välisturneede maailma.

Rubriiki “käib töö ja lõbu koos” paigutub kindlasti aprillikuine retk Rohehise Mandri pinnale. Sydneys on teatavasti sel ajal varasügis ehk meie mõistes mõnusalt soe suvi. Päikesenäljas põhjamaalastena nautisime iga vaba hetke, mida oli sellel reisil palju. Kontsert “Arvo Pärt – A Sacred Journey” toimus kuulsas Sydney ooperiteatris, mille 2600-kohaline saal müüdi välja juba nädalaga. Kontserdi kava oli kokku pandud meisterlikult ja läbimõeldult. Avalooks oli aegumatu “Magnificat”, millele järgnes “Spiegel im Spiegel”. Selle Pärdi ühe imelisima teose ajal istus koor laval ja sai nautida Helena Rathbone'i ja Tamara Anna Cislowska mängu. Muusikat ilmestasid aeglaselt laest langevad paberhelbed, mis imiteerisid lumesadu. Efekt oli võibolla kitsimaiguline, kuid maitse üle ei vaielda. Teiste teoste ajal projitseeriti seinale videoinstallatsioone.

Kontsert jätkus teosega “7 Magnificat-Antiphonen”, mis polnud pikka aega nii hästi õnnestunud kui tol õhtul. Esimese poole lõpetas “Tabula rasa” Kirsty Hiltoni ja Veronique Serret' võrratus esituses. Pärast vaheaega tegid otsa lahti kaheksa tšellot “Fratresega”, järgnes meie “Salve Regina”, siis “Cantus Benjamin Britteni mälestuseks” ning lõpuks “Aadama itk” koos Sydney sümfooniaorkestriga. Õhtust kujunes meeldejääv ja kaunis muusikaline teekond. Tehtud sai ka omamoodi ajalugu. Nimelt jäädvustati EFK enne kontserti Sydney ooperimaja jalamil kolmandat korda fotopaberile (kõikidel kordadel dirigendiks Tõnu Kaljuste ja fotograafiks Tõnu Tormis).

Aasta grandioosimate ettevõtmiste tiitlit jagavad kontserdituur Marc Minkowskiga (Wagneri “Lendav Hollandlane” ja Dietschi “Le vaisseau fantôme”) ning suvine peaaegu kaks kuud väldanud Aix-en-Provence'i festival. Minkowskist ja meie koori suhtest võiks rääkida pikalt. Seekordne koostöö oli juba kuues ja usun, et kõik koori liikmed ootavad pikisilmi järgmist ettevõtmist. EFK on väga dirigenditundlik kollektiiv ja koostöös Minkowskiga on alati mingi seletamatu “miski”, sünergia, mida pole võimalik niisama tekitada. Wagner ja kammerkoor ei sobi esmapilgul kokku, kuid utoopiline sai uskumatult võimalikuks. Just Minkowski soovitas

EFKd kuulsale Aix-en-Provence'i ooperifestivalile, kus 2011. aasta suvel osaleti Verdi “La Traviata” ja Mozarti “La Clemenza di Tito” lavastuses. Sel aastal olid kavas ülihea vastuvõtu saanud Verdi “Rigoletto” ning Mozarti “Don Giovanni”. Wagneri “Lendavas Hollandlases” langes põhikoormus EFK meestele, Verdi “Rigolettos” puudub naiskoor üldse. Au ja kiitus meestele, kes said oma ülesandega hästi hakkama, töötasid pikka aega stabiilselt ja professionaalselt ning pakkusid kuulajatele suure elamuse.

Hooaja üks unustamatuid hetki oli kindlasti Wagneri “Lendava Hollandlase” esitus Viini kontserdimajas. Koht, kus valitsevad pikad traditsioonid ning on äärmiselt asjatundlik ja nõudlik publik, tekitas kõigis ärevust. See õhtu oli kordumatu, selliseid hetki kogeb harva, nagu ka pöörast aplausi, mis pärast lõpuvaikust saali täitis.

Suve viimasel kuul jätkus festivalide jada. Koor andis Schleswig-Holsteini festivalil viis eriilmelist kontserti, esitades muu hulgas Hamburgi St Michaeli kirikus Pärdi teose “Kanon pokajanen”, kus olid kohal Eesti kultuuriminister ja helilooja ise. Pärdi sõnul oli see üks parimaid esitusi, mida ta selle teose puhul kunagi on kuulnud. Lõikuskuu viimasel päeval lendasime paariks päevaks Šotimaale, et laulda Edinburghi Usher Hallis Rahmaninovi “Vespreid”, ning suvi oligi läbi.

September möödus suures osas “Estonia 100” ürituste tähe all. Tundub, et kõik kontserdid, mis vahepeal Eestis andmata jäid, said selle kuu jooksul tasa tehtud. EFK jaoks oli kindlasti huvitav koostöö Viljandi kitarrifestivaliga. Valmis kava “Kuuel keelel, neljal häälel”, kus tulid esiettekandele ebatavalisele koosseisule, koorile ja kitarr(de)le loo-

EFK, Baseli kammerorkester ja dirigent Paul McCreech Baseli Stadt-Casino saalis.

FOTO BENNO HUNZIKER

dud teosed. See oli omamoodi värskendav eksperiment. Kõige marulisema aplausi ja koori "eriauhinna" pälvis eksentriline ning värvikas soome kitarrist Marzi Nyman. Esitamisele tulid Robert Jürjendali "See öö oli pikk", Raul Söödi "Vaikusestki vaiksem" ja Tauno Aintsi "Kontsert elektrikitarrile ja segakoorile", mis on inspireeritud Mare Kõiva raamatust "Eesti loitsud". Viljandi Pärimumusika Aidas toimunud kontserdi salvestas ka ETV.

Sel ajal, kui neid ridu kirjutatan, oleme just tagasi järjekordselt nädalastelt turneel, mis viis meid esimest korda kokku inglise dirigendi ja Gabrieli Consorti asutaja Paul McCreechiga. Tunnistan, et hetkel on muljed ja mõtted veel vastakad ja settimata. Kahtlemata on tegu väga musikaalse, täpse, nõudliku ja kindla nägemusega dirigendiga, kuid tundus, et üksteise põhjalikumaks tundmaõppimiseks ning tunnetam-

iseks jäi aega väheks. Laulmist oli palju, kava esimeses pooles kõlasid Bach'i motett "Komm, Jesu, komm", Mendelssohni mitte just kõige õnnestunud oopus "Mitten wir im Leben sind" ja meie jaoks avastuseks osutunud Charles Hubert H. Parry "Lord, Let Me Know Mine End" tsüklist "Songs of Farewell". Viimasega soovitan kõigil koorimuusika huvilistel tutvuda, sest tegu on tõeliselt kauni ja poeetilise muusikaga. Kontserdi teise poole täitis Mozarti "Reekviem", kuid seekord mitte tavapärasel Süssmayri versioonis, vaid hoopis Robert D Levini omas. Pärast selle variandiga tutvumist sai selgeks, miks Süssmayri variant on rohkem poolehoidjaid kogunud. Solistid olid Kaia Urb, Iris Oja, Oliver Kuusik ja Uku Joller, orkestriks Baseli kammerorkester.

Vahel jääb mulje, et me ainult välismaal viibimegi. Muusikaga oma maa ja kultuuri tutvustamine on omamoodi

missioon. Ikka ja jälle mõtlen, kuivõrd palju laiem on kunsti, muusika või spordi kandepind võrreldes poliitikute ponnistustega. Kontserttegevus väljaspool kodus on kahe otsaga asi. Pead olema suuteline end parimast küljest näitama, end kõigi asjaolude kiuste kokku võtma. See arendab. Kuid aeg-ajalt on tunne, et kodus on tunduvalt raskem esineda. Kuulajaskond on kitsas, kõik tunnevad kõiki ja koori tervikuna. On paremaid ja halvemaid päevi. Lääne-Euroopas võib publik ainult meie koori omapärasest kõlast naudinguga saada, muule suurt tähelepanu pööramata. Professionaalse koorilaulja vajalikem omadus on kindlasti paindlikkus ja vastupidavus. Eriti tähendusrikkad tunduvad need sõnad nüüd, kui järke on ootamas USA tuur ja enne jõulurahu saabumist toimuv kontsert Singapuris. Milliseks nad kujunevad, ei tea praegu veel keegi.

Hommikune mõtisklus

RISTO LAUR

pianist, helilooja ja kirjanik

Meenutan sageli lapsepõlve seoses hurmava klassikalise muusikaga, mil nii mõnelgi hommikul sai avatud klaverikaas ning alustatud õrnalt ja kobavalt Pjotr Tšaikovski lummava palaga “Hommikune mõtisklus”. See pärineb helilooja “Lastalbumist”, kus ongi kõiksugused toredad lood, mis küll ühest küljest lihtsas ja lastele omases võtmes, aga teisest küljest annavad autori isikupärasele helikeelele täiesti ilmekimatult vihjeid. “Hommikune mõtisklus” on pisikesele teosele ainuõige nimi. Juba esimestest malbetest akordidest alates jooksevad mõtted justkui iseenesest sinu juurde, või õigem oleks öelda – laotuvad su üle, sööstavad su embusse, või veel parem – ronivad vaikselt su skalbi alla. Üldse koosneb see album saajaprotsendiliselt programmilisest muusikast. See tähendab, et palad on kõik konkreetse süžee ja igal palal on sulle jutustada oma isiklik lugu. Sõnadeta, vaid helikeeles meid kõnetav muusika teeb end sageli palju paremini mõistetavaks kui sealsamas kõrval oma lõputut leksikat kasutav verbaalmeetodi esindaja. Selline latrab või päikese looja, aga tulemus on null. Istutagu parem üks puu. Või kallistagu. Tšaikovski “Lastalbumis” on ka selline veidi totakalt kõlav “nuku-triloogia”, mis, tõsi küll, on vaid sõnalisest küljest totakas. Muusika seevastu on taas imeline. “Nuku haigus”, “Nuku matused” ja “Uus nukk”. Oh ja ah! Mäletan selgesti, kuidas umbes kaheksa-aastase poisina iga kord suure pilli lahti löin, kui saabus triloogia teine osa. Ma olen lapsena kogu aeg autode ja püstolitega mänginud ning pole ma ka täna mingi töll, aga noil kaugeil hetkil oli ikka jubedasti kahju sellest abstraktselt nukust. Esimene osa ehk siis “Nuku haigus” lubas juba esimestest nootidest alates, et varem või hiljem hakkab see asi siin käest ära minema. Ärevad fraa-

TMKK 6.a, Risto Laur tagareas (õpetajast paremal).

FOTO ERAKOGUST

sid head ei töotanud ning loo lõppedes olidki omadega pees. Teine osa ehk “Nuku matused” oli kõige kuradi kurvem musa, mida ma elu sees oskasin tollal ette kujutada, ning juba esimese rea lõpuks värisesid mul käed nagu vana Parkinsonil endal. Haruharva õnnestus lugu lõpuni mängida. Ja kui selline ime ka juhtus, oli tuju sellegipoolest kogu ülejäänud päevaks rikutud. Eriti ilgelt mõjus see kolmas osa sealtriloogiast, “Uus nukk”. Et mis kuradi uus? Seda vana tahan! Ja kähku kusjuures!! Pull, eks, kui ka vahel juhtusin mõnd tüdrukut nukkudega mängimas nägema, siis tegin, nagu poleks näinud. Nii mõttetu tundus see maailm siis. Aga need kolm nukulugu seal Tšaikovski “Lastalbumist” ... Jah, üldse käis kogu selle noodiraamatuga kaasas mingi imeline maagia. Seal oli lugusid veelgi ja ükskõik millist sa mängima hakkasid, kõik justkui elustus hetkega su ümber. Ma ei mäletagi enam neid nii täpselt, aga umbes niiviisi, et mingi karuloo ajal moondus telekas mesitaruks ning diiva-

ni tagant hakkas kostma ähvardavat mõminat, või siis mingi vapra meremehelaulu ajal lõi laine vastu elutoa akent ning tuba hakkas nii vingelt kõikuma, et hea oli, kui klaveritoolele püsima jäid. “Hommikust mõtisklust” mängisin ma kõige rohkem. Mulle meeldis õudselts varahommikuti selle armsa loo ajal mõtiskleda, seda enam, et just selle ajal need kõige toredamad mõtted tekkisidki. Omad lapsemõtted küll, aga kindlasti mitte ebaululisemad kui mu isa isamõtted või haruldaset targa vanaisa vanaisamõtted. Näiteks mõtlesin ma niiviisi välja oma koerale nime! Või et misugustel klassiõdedel mõne aasta pärast veidi pikemalt peatuda tasuks ... Või et mis sest elust üleüldse saada oleks. Praegu, suure mehena, meeldib mulle endiselt kõige rohkem hommikuti mõtiskleda. Siis oled kuidagi nagu värske ja hakkamist täis ja pole veel ühtki päevajama toimunud ning ... oled üldse nagu vastündinud eluvorm. Igal hommikul üha uuesti ja uuesti, lakkamatult kuni surmani. Sünnid kuni surmani! Hom-

mikul puutumata ja süütu, õhtul kortsus, roojane ja süüdi. Jah, ainult et ... enam ei ole seda Tšaikovski lastelookest mu elus. Ei ole õrna aimugi, kuhu elu keerdkäikudesse ta on saanud või kadunud, ja mis kõige kurvem – siin Islandil pole teda ka. Ei poes, ei noodikogus. Ei kuskil. Aga teisest küljest, võibolla polegi teda enam tarvis. Võibolla ei peagi ma enam tingimata igal hommikul klaverikaant kergitama ning glasuuritud klahve vaatama jääma, et mingi eriline mõttevabrik käivituks! Võibolla piisab praegu tõesti ainult sellest, et kergitan igal hommikul peldikus potikaant ning jään klahvide asemel mõneks ajaks glasuuritud klahelplaate vaatama ning ... näiteks milalgi üleile tuli mul just niimoodi jube hea mõte! Nimelt et miks mitte jälle veidi tõsisemalt klassikalise muusikaga tegelema hakata? Aega siin on ja omaenda klassis super Steinway & Sons klaver ja ... no kurat, vanasti oli ikka tege, et Kaarli puistee konsist mõni klass saada. Tihtipeale istusid tundide viisi neljanda korruse auklikul diivanil, imesid ära kaks pakki Rumbat, jõid ära hunniku ... oh issand! Nojah, mis klaveriharjutajat must siis enam oli, kui

see klass ka õnnestus lõpuks õhtu hakul saada. Nüüd pole mingit kunsti, harjuta iga ilmaga! Kasvõi sulaga! Paar õhtut nädalas käib küll naaberklassis üks pasunaõpetaja oma õpilastega miilitsaauto hääli tegemas, aga selle kannatab välja! Pealegi, mis puudutab tulevase uhke kavaga pidulikku ülesastumist, siis on meil selleks otstarbeks suisa kaks superhead saali ning oma töötajana saaks saali üüri kah poolmuidu – maksa sada euri ja roni kasvõi palja tagumikuga lavale. *Stage is yours!* No aga mina ronin ikka pintsaku ja lipsuga ja mängin rahvale täitsa ehtsat klassikalist mussi. Üle kahekümne aasta! Ei mingeid trumme ega kõlareid, ei mingeid juhtmeid ega helimehi! Ei mingeid lava ees kargavaid poolpaljaid taani memmesid! Ei midagi! Lihtsalt – üks mees, üks pill, üks tulease ...

Kuradi hea mõte! Ega muidugi kapitaalset hobusevahetust siit loota pole, salsa ja jazz jäävad mu emaks ja isaks ning oma vanemaid me valida ei saa. Aga sekka üks kõrvalepõige aega, mil muusikat veel küünlavalgel piraka hanesulega kirjutati – miks ka mitte! Proovin ära ja kui ei meeldi, siis ... sõitku seenele. Aga ma vähemalt proovin :)

Islandile elama ja tööle asunud pianisti Risto Lauri esimene raamat "Islandile" ilmus tänava sügisel kirjastuses SE&JS ja osutus meenukiks, mis on praeguseks peaaegu läbi müüdud. Raamat kasvas välja tema facebooki postitustest, mida lugejad ohtralt kiitsid, sellega kirjutajat julgustasid ja innustasid ning nüüd on autoril käsil järgmine.

Risto Laur on tegutsenud viimasel ajal peamiselt jazzmuusikuna, kuid võitnud klassikalise pianistina nt vabariiklikul pianistide konkurssil 1988 II koha ning oli 1990 konkurss-festivali "Con brio" võitja.

Ühest Paulseni viiulikooli tippmuusikust Hubert Aumere 100

ALO PÖLDMÄE

helilooja

Esimese Eesti Vabariigi ajal tegutses Tallinna konservatooriumis eriline viiulipedagoog, baltisakslane **Johannes Paulsen** (1879–1945). Temale kuulub aastail 1919–1939 eesti viiulikoolkonna loomise ja väljakujundamise au.

Paulseni klassist said tuule tiiba-desse kümned väga hea tasemega viiuldajad, kes on läbi aastakümnete kujundanud oluliselt Eesti muusikaelu. Tuntumad neist on Carmen Prii, Vladimir Alumäe, Evald Turgan, Roman Matsov, Herbert Laan, Villem Õunapuu, Jossif Šagal, Rudolf Milli, Evi Liivak ning Zelia ja Hubert Aumere. Kolm viimast saavutasid hiilgavaid tulemusi juba lapsepõlves, neid arvati ime-laste hulka ja kõik kolm saavutasid tunnuse rahvusvaheliseski ulatuses. Kas oli juhus, et nii palju andeid tuli sel ajal viiuldajate hulgast või oli see Paulseni fenomeni teene? Küllap mängisid rolli mõlemad tegurid. Hubert Aumerel jätkus erilist ande- ja tahtejõudu maailmatasemel musitseerimiseks elu lõpuni. Hubert Aumere (aastani 1935 Hubert Anton) sündis 14. augustil 1913. aastal Narvas viiulimeistri Jako Antoni peres. Kuueaastase Huberti esimeseks viiuliõpetajaks oligi isa. Kuna pere kõik lapsed olid muusikaandelised, siis oli isal viiuliõpetusega kõvasti tegemist. Hubert arenes väga kiiresti, kiirelt tuli ka edu ja 10-aastase poisi repertuaaris oli juba viiulimuusika üks nõudlikumaid teoseid, Brahmsi viiulikontsert. Erilised olid tollases muusikaelus Huberti esinemised koos kuus aastat noorema õe Zeliaga. Kaks imelast ühest perest korraga kontserdilaval!

Tallinna konservatooriumi Johannes Paulseni klassi astus Hubert Aumere 1923. aastal ja lõpetas selle 1932. aastal.

Esimene suurem saavutus tuli 1932. aastal Viinis toimunud rahvusvahelisel viiuldajate võistlusel, kus Aumere sai IX koha. Eriauhind Varssavi konkursilt 1935. aastal kinnistas edu ja avas võimaluse jätkata õpinguid välismaal. Eestist saadud stipendiumiga siirdus ta Londonisse kuulsa viiulipedagoogi Carl Fleschi juurde. Just Fleschi käe all omandas Aumere jõulise poognatehnika, mis kindlustas talle tulevase edu. Aumere põhitööks kujunes 1943. aastani kontsertmeisteri amet Riigi Ringhäälingu sümfooniaorkestris.

Lahkumine Saksamaale

Et Aumere oli viiulimängus klass omaette, kinnitab tema Saksamaale minek. Oli 1943. aasta ja käis sõda. Muusikaelu läks oma rada ja Aumere otsis oma andele paremaid väljundeid. Sihtpunktiks sai München, et kandideerida seal Bayeri Riigiooperi orkestri kontsertmeisteri vakantssele kohale. Tehniliselt tugev ettevalmistus tõi veenva võidu ja ooperi peadirigent, kuulus Clemens Krauss kinnitas Aumere uuele kohale. Komisjon olevat eriti imeks pannud Aumere lehest lugemist, st tundmatu nooditeksti otse esitamist ilma ettevalmistuseta. Kontsertmeisteri töö jäi talle ka pärast sõja lõppu, siis kui hulk Saksamaale põgenenud endisi kolleege Eestist elas pagulaslaagris. Aumere ju polnudki pagulane, sest ta valis uue elukoha ise, juba enne põgenike lainet.

Ühe lihtlasvägede pommirünnaku

ajal 1944. aasta lõpul purustati Aumere Müncheni korter ja ta kaotas kõik, sealhulgas väärtusliku noodikogu ja riigivanim Jaan Tõnissoni 1926. aastal kingitud vana itaalia meistri viiuli. Ooperiorkestri tööd jätkas Aumere Riigiooperile kuuluva väga hinnalise stradivaariumiga. Isikliku viiuli omanikuks sai ta taas alles 1947. aastal, kui õnnestus osta XVIII sajandi itaalia Tononi viiulimeistrite perekonna viiul. Selle restaureeris väga hästi Lõuna-Saksamaa suurimas eestlaste põgenikelaagris Geislingenis tegutsenud eesti meister Meeme Mälgi. Peagi sai Aumere ka Mälgi enda valmistatud väga hea originaalpilli omanikuks.

Kontsertmeisteri töö kõrvalt esines Aumere aktiivselt ka soolokontsertidega. Lai tegevusväli oli esinemised eestlaste pagulaslaagrites. Laagrid olid kui osake Eestimaad ja nendes arendati igaüks kultuurilist tegevust. 1946. aasta veebruaris oli Aumere esimene kontsert eestlaste Traunsteini laagris, võidupühal Ambergi raekoja saalis, augustis Münchenis USA tsoonis eesti üliõpilaspäeval, septembris kaks kontserti Geislingenis.

Eriliseks kujunes kontsert 1947. aasta kevadel Augsburgis, kui Aumere oli ühel ja samal kontserdil solist Mendelssohni, Brahmsi ja Dvořáki viiulikontserdis! Brahmsi kontserti tuli Aumerel Saksamaa eri paigus korduvalt esitada. Eesti Vabariigi 30. aastapäeva tähistati Geislingenis erilise kontserdiga – mängis Stuttgardi sümfooniaorkester, diri-

geeris Roman Toi. Kavas oli esiettekan- del Juhan Aaviku Esimene sümfoonia, Sibeliuse “Karjala avamäng” ja Mendels- sohni Viulikontsert, solistiks Hubert Aumere. Sagedased esinemised eestlas- tele jätkusid kuni põgenikelaagrite likvi- deerimiseni 1949. aastal.

Avo Hirvesoo raamatu “Kõik ilma- laanen laiali” andmeil (kust pärineb osa andmeid Aumerest) kutsuti Aumere kandideerima taas loodava Berliini ra- dio sümfooniaorkestri kontsertmeis- triks. Pagulaslehe Eesti Post 1946. aasta 13. septembri number toob aga ära Aumere intervjuu, milles ta räägib või- malikust minekust hoopis Berliini fil- harmooniaorkestri kontsertmeistriks. Kumma orkestriga oli tegemist, polegi päris selge. Aumere intervjuust: “*Sõitsin selleks augusti keskel Berliini. Zhüriiks oli kogu orkester. Pidin esitama mitmekülgse kava. [...] Esimeseks mängisin Tshaikovski viulikontserdi. Kuid juba selle järele öeldi mulle, et proov on läbi ja minult muud enam ei nõuta. Mind võeti ühehääleliselt vastu ja taheti võimalikult kohe kohale saada.*” Kahjuks jäi Berliini minek katki, sest selgus, et Bayeri Riigi- ooperist lahkumine nõuab kuuekuulist etteteatamist. Kuna Berliinis ei olnud nõus nii kaua ootama, siis pidi Aumere uuest kohast loobuma.

Lahkumine Lõuna-Ameerikasse

1948. aasta lõpust alates vahetas Aumere töökohta – temast sai Bayeri raadio sümfooniaorkestri kontsertmeis- ter. Lahkumise üks põhjus võis olla seo- tud ebakõladega ooperiteatris. Ilmselt jäi mingeid probleeme õhku ka ra- adiorkestris, sest kui 1950. aastal tuli soodne pakkumine Colombia pealin- nast Bogotást tulla sellesse Lõuna- Ameerika riiki muusikaelu üles ehita- ma, võttis Aumere pakkumise vastu.

Ülesehituse tuhin oli haaranud kogu Colombia kultuurielu. Mõndagi oli Aumerele selles riigis võõrastavat, ometi ootas ees lai tegevusväli, kus initsiatiiv oli teretulnud. See Aumeret ahvatleski ja ta süvenes suure hooga uude rolli. Tema ettepanekute ja seisukohtadega hakati arvestama kõige kõrgemal tase- mel. Näiteks suutis ta valitsusasutustele selgeks teha, et ilma korraliku sümfoo- niaorkestrita ei ole riigi muusikaelus erilist edu loota. Nii tuligi varsti korral- dus luua orkester. Dirigendiks soovitas

Johannes Paulseni klass 1939. aastal. Teises reas vasakult neljas Hubert Aumere. FOTOD ETMMI KOGUST

Aumere oma head kolleegi, Riigi Ring- häälingu orkestri peadirigent olnud Olav Rootsi, kes, olles pagulane Rootsis, ei leidnud rakendust dirigendina. Läks- ki nii, et Rootsi kutsutigi Bogotá süm- fooniaorkestri peadirigendiks, sellesse ametisse jäi ta elu lõpuni. Enam kui ka- hekümneaastane periood Bogotá or- kestri ajaloos sai nime “Olav Rootsi ajastu”. Aumerest sai aga vast loodud orkestri kontsertmeister.

Colombiaski suutis Aumere pühen- duda põhitöö kõrvalt sooloesinemistele. Neist väljapaistvam oli 1952. aastal toi- munud sooloõhtu Washington Irving Auditoriumis Ameerikas.

Aumere kvartetist ja raadiosalves- tustest

Aumerel oli lausa vajadus mängida keelpillikvartetis. Saksamaal asutas ta endanimelise kvarteti juba 1946. aastal, mängides seal esimest viiulit. Teised kvarteti liikmed, nii teine viiul Bernhard Walter, vioolamängija Heinz Jopen kui ka tsellist Osvald Uhr, olid Bayeri ooperiorkestri rühmakontsertmeistrid. Nad olid kogenud muusikud ja kõigil olid kasutada vanade itaalia meistrite kvaliteetviiulid. Kui lugeda muusikakrii- tikute artikleid ajakirjanduses, siis jääb mulje, et Aumere kvartett oli tolle aja kõige hinnatum kvartett Saksamaal, ja seda maal, kus kammermuusika tradit- sioonid on mitme sajandi vanused. Esinemised ja ringreisid kvartetiga ku- junesid Aumerele peaaegu sama sage- daseks kui esinemised viiulisolistina.

Ka Bogotás asutas Aumere keelpilli- kvarteti, see rekord sealse raadio juurde. Selle iganädalased otseesinemised ra- dioetris muutusid traditsiooniks. 1955.

aastal avanes võimalus gastroleerida kvartetiga Ameerikas. Kontserdid toi- musid Washingtonis, Baltimore'is, Philadelphias ja New Yorgis.

Ei saa mööda minna Aumere suu- rest tööst Müncheni ja teistegi Saksa raadiojaamade fonoteekide täiendami- sel viiulimuusika studiosalvestustega. Neist mitmed kõlavad eetris veel nüüd- ki, näiteks Hindemithi Viulikontsert, Bizet'-Sarasate “Carmen-fantaasia”, mit- med Johann von Sachsen-Weimari viiu- likontserdid, Holger Lutz “Rondo- burlesk” jt.

Salvestusi on tulnud ka meie Rahvusringhäälingusse. Aumere lese Ernestine Aumere 1999. aasta kirjast siinkirjutajale: “*Eelmisel aastal andsin ma arvukad minu mehe alusmaterjalid härra Olgred Aule'le, et neid rakendada Tallinna ringhäälingu tarbeks. Küsisin saadetise kohta hr. Aulelt kinnitust ja ta palus Teile teatada, et peaksite soovi kor- ral ringhäälingu poole pöörduma.*”

Taas Münchenis

Colombia periood kestis 1955. aastani. Siis hakkas München Aumeret taga igatsema ja Aumere omakorda igatsema endiste töökohtade järele. Üks tagasimi- neku põhjus oli seegi, et Colombia erili- ne kliima hakkas südamehaigele Aumerele liiga tegema (Bogotá asub 2600 meetrit üle merepinna). 14. ok- toobril 1955 asus ta taas tööle Münche- ni raadio Bayeri sümfooniaorkestrisse. Kuus aastat hiljem jätkus töö Bayeri Riigiooperi orkestris, kus ta oli 1943. aastal kontsertmeisteri ametis alustanud. Ring sai täis. Riigiooperisse jäi Aumere tööle kuni surmani, mis saabus 14. veebruaril 1976.

26 koorijuhti kuldsete kaante vahel

VIRVE NORMET
muusikaajakirjanik

Raamat “Kogemuste kuld. Vestlusi koorijuhtidega”.

Koostajad: Ants Soots, Ene Üleoja, Aivar Leštšinski, Monika Pullerits, Kristi Kiilu, Katrin Puur. Intervjuerijad: Ants Soots, Aivar Leštšinski, Monika Pullerits, Kristi Kiilu, Katrin Puur, Hedvig Lätt, Tiia Penjam. Kaanekujundus: Mait Laas. Kujundus/küljendus: Mariann Einmaa, Anneli Kenk (Saarakiri OÜ). Sisuline toimetaja: Joosep Sang. Keeletoiimetaja: Daila Aas. Toimetaja: Katrin Puur. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Trükikoda Greif 2013

Raamatu sissejuhatuses on kirjas: “Koostajad loodavad väga, et selvest väljaandest on palju õppida noortel, oma loomingulise tee alguses olevatel muusikutel. Ehk aitab see paremini teadvustada koorijuhi ja pedagoogi töö suurust, tähendust ja väärtust meie rahvuskultuuri seisukohalt. Kindlasti on see raamat mõeldud ka kõikidele kooriliikumisele seotud inimestele, kes oma pühendunud tegevusega iga päev taasloovad meie koorikultuuri püsiväärtusi ning kinnitavad sellega meie rahvana isolemist.”

Tõstaksin esile lausekatke “teadvustada koorijuhi ja pedagoogi töö suurust”. See kandev idee ja põhitonaalsus kumab vastu igalt leheküljelt. On ju koostajad kõik ise selle ameti esindajad ja hoidjad läbi elukestva armastuse. Kaksikümmend kuus raamatust mahnutunud isiksust esindavad suhteliselt väikest osa meie laiahaardelisest koorimuusikaelust. Tõsi, need on need me-

hed ja naised, kes annavad elavate klasiikutena meie muusikakultuurile värvi, mitmed neist on saanud lausa iidoliteks. Valiku vanuseline alampiiir on 50. eluaasta. Vanameistrid kannavad uhkelt juba hõbedaseid juukseid. (Hämmastav mõtteväljatuse: koorijuhte ei näi kimbutavatki kiilaspäisus! Managem silme ette kasvõi Tuudur Vettiku ja Gustav Ernesaksa “Iõvilakad”. Ja ega Kuno Areng ja Ants Üleojagi neile alla jää.) Et sellest raamatust leiab peaaegu iga laulev eestlane mitu “oma” dirigenti, loen järgnevalt nimed tähestikulises järjekorras ette: Kuno Areng, Ilme Indas, Lennart Jõela, Tõnu Kaljuste, Undel Kokk, Kadri Leppoja, Riho Leppoja, Tiia-Ester Loitme, Silvia Mellik, Anneli Mäeots, Olev Oja, Lydia Rahula, Jüri Rent, Alo Ritsing, Arne Saluveer, Leili Sarapuu, Ants Soots, Hirvo Surva, Raul Talmar, Anneli Traks, Merike Toro, Vaike Uibopuu, Uno Uiga, Ants Üleoja, Elo Üleoja, Ene Üleoja.

Muusikast ja muusikutest rääkides on üsna tavaline, et võrreldakse võrreldamatuid ja koostatakse tahtlikult või tahtmatult mõttelisi ja mõttetuidki pingeriidu. Kogumike koostajad on alati probleemi ees, kuidas loovisikuid reastada. Õnneks aitab mitmeid karisid vältida iidne abinõu – alfabeet.

“A” nagu Areng, see on hea algus. Tema kirjutatud seitseteist lehekülge on palju sisukam kui mõni kohvikuintervjuu tasemel “bestseller”. Millised tänuväärased viited kooliaja muusikast tulvil argipäevadele ning impulssidele, mis panid aluse noorukite maitse ja tahte-

omaduste kujunemisele. Milline analüüsiv ja soe hinnang õppejõududele nii meil kui ka Leningradis. Siiras pretensioonitu kummardus aegumatute autoriteetide Gustav Ernesaksa ja Jelizaveta Kudrjajtseva ees. Ja milline aktiivne kaasa elamine kõigele, mis meie muusikaelu puudutab. Isiklikust kogemusest lisan, et näen Kuno Arengut imetihti kõikvõimalikel kontsertidel. Ent tallegi teeb muret, et: “kõikjal vohav massikultuur on muutunud kõige labasemaks äritegemise vahendiks. Minu suur soov on, et pop- ja süvamuusika suhe alluks targale regulatsioonile. Kas see ka võimalik on, ei tea ...”

Kuno Arengu arutlused teemadel, mis on kõikidele küsitlutele ühised, panevad paika niihästi skeemi kui ka taseme – tegemist on paraja pikkuse ja sisutihedusega faktirohke ja emotsionaalse jutustusega. Just sellist jätku ootab lugeja ka ülejäänud kahekümne viielt. Koostajad on rõhutanud, et materjalid korjusid küllalt pika aja jooksul ja väga mitmel moel: vestlusena, küsimuste-vastuste näol kas kõnes või kirjas või koguni vastaja loomingulise kirjatöona. Inimese olulisi jooni peegeldab ka eneseavaldamise viis. See ei ole raamatu miinus, sest nii joonistuvad välja erinevad inim- ja kunstnikutüübid. Ka ealine amplituud, mis ulatub ligi kolme aastakümneni, pole sugugi väike tegur. Kõiki ühendab siiski tunnus, tunnustatus ja autoriteet. Kõikide dirigentide sõnal on kaalu, nende mõtete tagamaa on

tohtu kogemus ja "ravis püsimine".

Raamatut toimetades ja kujundades ei ole "kulda vaka all hoitud", nagu ütlevad eesti kõnekäänd. Igas intervjuus on mõtteid, mis vääriksid esiletõstmist ja on kuldses kirjas eraldi välja toodud. Tõdemusi, mida tahaks alla kriipsutada või lausa tsiteerida, on palju. On põnev lugeda, kui palju erisust on tööprotsessis, suhtumises kooli- ja koorilauljatesse ning professionaalsetesse lauljatesse, festivalidesse, laulupidudesse, muusikalisse kirjaoskuse ja nooditudmisse, klubilise ajaveetmise kultuuri, koorimuusika ja kultuuri hetkeseisu ning dirigendi kutse-eetikasse. Paljust saadakse ka ühtemoodi aru. Sama eriala esindajad ei vasta sarnastele küsimustele sugugi sarnaselt. Iga jutu algusse paigutatud pildilt vaatab vastu i s i k s u s ja sageli selgub, et ta pole kaugeltki oma eelkõnelejaga ühte meelt.

Illustreerin oma juttu mitme üsna vabalt valitud mõttekatkendiga. Kulda igas mõttes leiab ka raamatu lehekülgedelt. Mulle meeldiks midagi sellist jõuluingiks saada või kinkida...

***

Edu taotlemine ei tohi olla eesmärk omaette. Edu toitev auahnus on küll

edasiviiv jõud, aga teatud koguses muudab ta inimese põlastusväärseks. Liigne tagasihoidlikkus on teisalt jällegi dirigentitööd pärssiv omadus.

Eesmärkide poole liikumisel ei tohiks kolleegide halvustada, pidada ennast tähtsaks ja eksimatuks, muutuda üleolevaks. Ole edasipüüdlik oma töös, aga tagasihoidlik oma olemises!

Alo Ritsing

***

Igasugust kunsti hakatakse õppima klassikast. Klassika on see, mis on kandunud põlvest põlve, järelikult on temas mingi läbi aegade kasulik püsiväärtus, mis õpetab ka järgmist põlvkonda. Peale niisuguste väärtuste endi on vajaduse nende kandjaid.

Peaksime olema lugupidavad oma pärandi vastu.

Ants Soots

***

Murekohti on. Noor inimene lõpetab Muusikaakadeemia – ja mis ta edasi teeb, kus tööle hakkab? Kes on ise tragi, see leiab töö ja saab hakkama. Mäletan väga hästi ennast tudengina: "Andke mulle Filharmoonia Kammerkoor! Küll ma nüüd teen!"

Pigem on koorijuhiks olemine elustiil. Ja kui nad veel maksavad ka selle

eest – no küll on tore elu! Mul on lihtsalt nii hästi läinud. Kas ma muu asjaga üldse saaksingi hakkama? No trollijuhitamisega kindlasti saaksin.

Hirvo Surva

***

Kui räägime muusikalisest haridusest, siis räägime püramiidi aluse ladumisest. Kohtusin Viinis hiina lauljatega, kes näitasid uhkusega üht nooti ja ütlesid, et neil on oma metoodika, kus nootide asemel on märgid. Tegelikult oli neil täpselt sama süsteem nagu meie jo-le-mi.

Raul Talmar

***

Laulja isiksuslik areng muusika toel sõltub suuresti koorijuhist – tema haridusest, taotlustest ning seesmistest vajadustest ja pürgimustest. Me kõik teeme oma valiku selles, kas üldse, mil määral ja mis kaalutlustel väärtkultuuri tühise ajaveetmise vankri ette rakendada. Üleilmastunud ja kommertsil survel peale pressitav massimeelelahutus laiutab meie ümber niikuinii. Kas on õige seda veel ka koorikultuuri sildi varjus toetada, kasutades selleks avalikku kultuuriraha ja laulupidu kui sümbolit? See on ühtaegu küsimus nii koorijuhile kutse-eetikast kui ka respektist oma eriala vastu.

Merike Toro

Elleri Muusikakooli Jõulumuusika 2013

T 3. detsember kell 17 Tartu Linnamuseumi saal OOTUS

Elleri Muusikakooli koordireerimise osakonna kammerkoor, saksofonid

K 4. detsember kell 17.30 Elleri saal LABI LUME SAHISEVA

Anneta Läänelaidi keelpillilõpilased, klaveril Anu Russak

N 5. detsember kell 17 Tartu Linnamuseumi saal TUBANE ADVENDIKALENDER

Elleri Muusikakooli akordioni- ja kandleõpilased

P 8. detsember kell 19 Tartu Jaani kirik TEEKOND VÕLUILMA

Eller Sümfoonia, dirigent Lilyan Kaiv
Johann Strauss, Ludwig van Beethoven, Gustav Mahler, John Williams

E 9. detsember kell 18 Elleri saal, koridorid, klassid KAASAEGNE KAMMERMUUSIKA

juhendaja Ursula Chillaud

T 10. detsember kell 18 Tartu Ülikooli aula ELLERI MUUSIKAKOOLI 94. SÜNNIPÄEVA KONTSERT

Elleri Kontsertkoor, dirigent Lilyan Kaiv, Elleri Muusikakooli õpilased

N 12. detsember kell 17 Tartu Ülikooli aula JOULOOROOM

Elleri Muusikakooli noorteosakond

R 13. detsember kell 17 Elleri Muusikakooli väike saal IMELISED FLOODIIVISID

Elleri Muusikakooli noorteosakonna flöödiõpilased
Õpetajad Anneli Kuusk ja Lande Lampe-Kits

R 13. detsember kell 18 Elleri saal VASKSED JOULUD

Priit Sonni õpilased

L 14. detsember kell 16 Elleri saal JOUUMOTTED

Elleri Muusikakooli kitarriklass, Peep Petersoni õpilased

P 15. detsember kell 15 Elleri saal JOUUKONTSERT

Eveli Roosaare õpilased ja ansamblid, klaveril Ebe Müntel

E 16. detsember kell 18 Elleri saal HEAD TUULED

Elleri Muusikakooli puhkpilliosakond

T 17. detsember kell 19 Saks Kultuuri Instituudi saal KAUNIST KLAVERIMUUSIKAT JOULUDEKS

Tanel Joametsa klaveriõpilased

K 18. detsember kell 18 Elleri saal JOUUD UUE MUUSIKAGA

Alo Põldmäe kompositsiooniõpilased

N 19. detsember kell 18 Saks Kultuuri Instituudi saal VÄRVILISED HELID

Elleri Muusikakooli löökpilliklass

Heino Elleri
nimeline
Tartu
Muusikakool

www.fmk.ee

mulje

Ajad muutuvad ja meie koos nendega Aga kuidas ja kui palju?

KAI TAAL
muusikaajakirjanik

Pidustuste "Estonia
maja 100" lõppkontsert:
ERSO, EFK, RO Estonia
ooperikoor, RAM ning
solistid Kristel Pärtna,
Juuli Lill, Oliver Kuusik
ja Pavlo Balakin. Mihhail
Gertsji juhatusel kõlas
Beethoveni Üheksas
sümfoonia.

Mitmekesisus – see kurikuulus sõna sel sügisel. Mida selle all õieti mõista? Kas igaühele midagi, ja kui, siis kellele ikkagi? Kes on kontsertide sihtrühm ja kui võrd peaks selle eelistustega arvestama? Need on keerulised küsimused ja kogu maailmas püüavad paljud kontserdikorraldajad neile lahendusi leida; kord enam, kord vähem edukalt. Ja mida mõista siinkohal edu all?

Ükskõik kuidas ka ei üritataks sümfooniakontserti inimestele lähemale tuua, traditsiooniliselt jääb see niikuinii, juba oma koosseisu ja vormi tõttu. Õnneks. Suured laevad pööravad aeglaselt. ERSO sügis-kontserdid olid enamasti rahvarohked ja see on põhjus rõõmustamiseks. Kahtlemata oli ka mitmekesisust: viis dirigenti, neli kontsertmeisterit, seitse erinevat kava ja kõige üle kõrgumas peatse kontserdireisi ootus. Mulle meeldib, kui traditsiooni sees leitakse uuenduslikke ideid ning sümfooniakontserdi puhul kohtab seda sageli. ERSO pole siin erand.

ERSO ja Estonia

Septembris juubeldas ERSO koos Rahvusooperiga, hooaja kolm esimest kontserti olid ühel või teisel kombel seotud Estonia maja 100. aastapäeva pidustustega.

Hooaja avakontsert 7. septembril **Neeme Järvi** dirigeerimisel koosnes tervenisti eesti muusikast ning kolm teost olid samad mis sajanditagusel Estonia avamiskontserdil. Artur Kapi kantaadis "Päikesele" ja Tobiase *Sanc-tus'es* oratooriumist "Joonase lähetamine" olid kaastegevad kõik tänase Estonia parimad jõud: **ooperikoor, poiste-koor, Estonia seltsi segakoor** ja ooperisolistid **Heli Veskus, Juuli Lill, Oliver Kuusik, Mart Madiste, Rauno Elp** ja **Pavlo Balakin**. Tobiase "Eks teie tea" kulges minu jaoks liiga kiires tempos, nii loo tekstisõnumist kui ka autori tempomääratlusest *largo cantabile* oleks oodanud rahulikumat kulgemist, ka koorile tundus tempo harjumatu.

Ükskõik kuidas ka ei üritataks sümfoonia-kontserti inimestele lähemale tuua, traditsiooniliseks jääb see niikuinii, juba oma koosseisu ja vormi tõttu. Õnneks.

Sigrid Kuulmanni soleerimisel kõlasid Tubina Viulikontserdist nr 1 teine osa ja Artur Kapi “Viimne piht” ning need olid selle õhtu kaunimad hetked. Kuulmanni mängus oli suurt süvenemist, meeldis lugude hea kujundus, kaunis ja puhas toon ning viulidaja artistlik olek.

Elleri “Koit” on avanud ERSO hooaegu juba aastakümneid, kuid sellist avarust, hingestatust ja ülevust, mida Peeter Lilje aastakümneid tagasi teostes välja võlus, pole minu arvates keegi suutnud ületada. Järvi tõlgendus tundus liiga tõtlik ja kokkusurutud, igatsenuks rahulikumat tempot ja rohkem värve. Seevastu Tubina süit balletist “Kratt” õnnestus väga hästi, tantsude rütmikus mõjus kaasakiskuvalt ning veenvalt kujundatud teosest eristus eriti haarav “Maksamereliste tants”. Kõige meeldejäävam oli sel õhtul siiski Villem Kapi “Põhjarannik”, mis näib dirigendile väga südamelähedane olevat. Kiidusõnu väärrib siinkohal ka **RAM** nii oma vokaali kui ka väga hea diktsiooni eest.

Harukordselt kauni kontserdi andis ERSO koos **Eesti Filharmonia Kammerkoori** ja solistide **Kaia Urbi**, **Mati Turi** ja **Uku Jolleriga** maestro Järvi dirigeerimisel 12. septembril, tuues ettekandele katkendeid Haydni oratooriumist “Aastaajad”. Seesugusel kontserdil ununeb aeg ja ruum, jääb puhas rõõm ja nauding muusika ilust ja suurepärasest esitusest. Neeme Järvil on Haydni muusikaga eriline side ja suurt orgaanilisust on näha alati, kui ta selle klassiku teoseid juhatab. Eelmisel hooajal Järvi dirigeeritud Haydni “Pariisi sümfoonia-te” sari on andnud ERSOle täiesti uue kvaliteedi klassitsismiajastu teoste mängimiseks ning “Aastaajad” tõestasid seda. Kammerkoor esines oma tuntud headuses: see klišeelik väide kätkeb endas väga kõrget tehnilist ja muusikalist taset, kuid ka stiili täpset tabamist ja siisu selget avamist. Selle õhtu särav täht oli tenor Mati Turi, kelle hääles on õnnelikus koosluses *Lied'i*-laulja tundlikkus ja värvirohkus ooperilaulja kõlalajõu ning suure dünaamilise skaalaga. Praegu maailma ooperilavadel väga

edukas Turi esitas oma partii suure pühendumise ja süvenemisega ning ülivõrded jääksid tema vokaalse ja muusikalise kõrgvormi kirjeldamiseks nõrgaks. Braavo! Kaia Urb on endiselt üks eesti muusikalsemaid ning kaunima häälega lauljaid, kes annab erilise sära kõigile kontsertidele, kus ta üles astub. Sellel õhtul jäi eriti meelde “Talve” osast laul kooriga “Ein Mädchen, das auf Ehre hielt”, kus Urbi nakatavus ja näitlejameisterlikkus olid lausa klass omaette.

Nii häid kontserte on väga harva. Loodetavasti kuuleb kunagi samas esituses tervet oratooriumi, liiga kiiresti sai läbi see kaunis õhtu.

Kui “Aastaajad” kõlas Estonia avamisel ka sada aastat tagasi, siis Beethoveni Üheksas sümfoonia, mis lõpetas aastapäeva pidustused, löi loodetavasti nüüd uue traditsiooni. Kas näiteks saja aasta pärast on meil veel ooperiteater, solistid, sümfooniaorkester, koorid, millega seda ulatuslikku teost esitada? Loodetavasti!

Põhiliselt Rahvusooper Estonia dirigendina tegutsev **Mihhail Gerts** on olnud ERSO ees harv, kuid ere nähtus. Mäletan siiani suure elamusena tema dirigeeritud Ivari Ilja juubelikontserti 2009. aastal, kus eriti Brahmsi Esimese klaverikontserdi tõlgendus oli noore dirigendi kohta harukordselt küps ja professionaalne; parim selle teose orkestrikujundus, mida olen kuulnud. Beethoveni viimase sümfoonia esitus tuleb aga lausa rabavalt heaks tunnistada, eriti arvestades Gerts'i peaaegu olematut Beethoveni-kogemust – ta pole siiani ühtegi Beethoveni sümfoonia kontserdil juhatanud ning esmakogemuseks siis Üheksas, see Jaakobi võitlus Jumalaga! Minu jaoks on see tõend 29-aastase dirigendi erakordsest võimekusest ja andekusest.

Gerts oli teosesse väga põhjalikult süvenenud, esitust iseloomustasid täpsed strihhid ja tekstitruudus, väga meeldisid tempod ja harukordselt hästi välja töötatud faktuur. Esimeses osas oli haaravat mitmeplaaniilisust, magusvalusa karakteri veenvat esiletõomist, teise osa

vaoshoitud tempo ja karakterikujundus meenutasid minule köitvaimat varianti sellest teosest – ka Berliini Filharmoonikud ja Claudio Abbado pole läinud sellele osaga tavalist, ülikiiret rada, vaid loovad harjumuspärasest aeglasema tempoga veidi kummastava atmosfääri. Neljandas osas häiris mõnevõrra kooripartii valjus, mis mattis orkestrit ning ei tundunud põhjendatud. Solistideansamblist paistsid rohkem silma **Juuli Lill** ja **Oliver Kuusik**, nende tämbrid ja muusikaline lähenemine sobitusid hästi teosesse ning toetasid sümfoonia kui terviku arendust.

Gerts kaldub keskenduma detailidele ja nende seostele, mahendama dünaamilisi kontraste, saavutades sellega teose ühtlase kulgemise. Mulle isiklikult väga sümpaatne lähenemine: vormiteraviku kujundus sellest ainult võidab ning muusika ilu pääseb rohkem mõjule. See teeb Gertsist isikupärase dirigendi nii Eesti kui ka maailma kontekstis ning väga sooviks teda edaspidi ka ERSO ees sagedamini näha.

ERSO ja Eesti Kontsert

ERSO kaks oktoobrikuu kontserti, mis korraldatud kahasse Eesti Kontserdiga, eristusid silmanähtava publiku vähesuse poolest ja sellest on kahju. Loodetavasti oli Tartus ja Jõhvis neil kontsertidel rohkem rahvast kui ERSO kodusaalis, sest mõlemad kavad olid väga heal tasemel ette valmistatud ja esitatud.

4. oktoobri kontserti alapealkirjaga “Sümfooniailine seiklus. “Sõrmus”” dirigeeris **Paul Mägi**, kes pole ERSO ees eriti sage külaline ja seda, et olukord võiks vastupidine olla, tõestas ta veenvalt. Harva kuuleb ERSOlt nii head mängu kui sel õhtul, muusika oli hästi organiseeritud nii pillirühmiti kui ka nende vahel, lugude ülesehitus ja kulminatsioonid veenvad ja jõulised. Kui esimeses pooles kõlanud Wagneri sisse-

Mul on viimasel ajal süvenenud tunne, et inimesed hakkavad väsima kontserdi välistest trikkidest ning interpretide püüdest meeldida.

Tšellist Narek Hakhnazaryan – selle sügise suurimaid elamusi.

FOTOD ERSO ARHIIV

juhatus ja “Isolde armusurm” ooperist “Tristan ja Isolde” oli väga elamuslik, siis teist poolt täitnud Henk de Vliegeri arranžering tuntud ooperitetraloogiast ei suutnud mind teosena köita. Nauditav oli teostus, kuid mitte muusika ise, ja kuivõrd üldse Wagneri ooperite transkriptsioonid sümfooniaorkestri seades toimivad, on iseküsimus. Võib-olla ka maitse küsimus.

18. oktoobril toimus sarja “Nõnda kõneles Zarathustra. Richard Strauss 150” avakontsert, mida juhatas selle kunstiline nõustaja ja ERSO peakülaaldirigent **Olari Elts**. Väga läbimõeldud kava sidus loogilisse tervikusse Beethoveni ja Szymanowski teosed ning päädis sarja nimiloo haarava esitusega. Straussi järgmise aasta juunis saabuva 150. sünniaastapäeva tähistamine algas väärikalt.

Olari Elts vaimustas juba eelmisel hooajal oskusega edukalt hõlmata üli-suurt orkestrikoosseisu ja keerulisi partituure; Mahleri Kuues ja Messiaeni “Turangalila”-sümfoonia tõestasid, et Eltsi mõtlemise kiirus ja haaramisvõime on erakordsed. Tema käe all saavutab ERSO alati suure energialaengu ja intensiivsuse ning orkestrantide temperament näib oluliselt “lõunamaisem” kui muidu. Ka kõnealune kontsert oli igas mõttes väga elav, särisev, pulbitsev ning üllatusi pakkuv. Beethoveni Neljandal sümfoonial olid võrratud ääreesad, samaaegselt hoogsad ja täpsed. Mind väga liigutas avaosa sissejuhatus – nii tundlik ja nüansirikas. Seesugune “sügavustesse tungimine” ja peidetumate hingekeelte puudutamine on mulle uus ja väga sümpaatne joon Eltsi interpretatsioonis. Seda oli märgata ka teistes lugudes, eriti “Zarathustras”, mis oli orkestrile tehnil-

seks ja muusikaliseks meistrklassiks. Väga hästi kõlasid sel õhtul altviuli ja tšello rühm ning eraldi tõstan esile violade kontsertmeistri **Rain Vilu** kauri ja puhta tooniga mängu.

ERSO ja Ameerika

Kontsertidel “Tallinn–Atlanta” ja “Tallinn–New York” esitles ERSO oma novembrikuise Ameerika turnee teoseid. New Yorgis oli kaastegev EFK, kõlasid Pärdi ja Mozarti teosed koorile ja orkestrile ning seda kooslust saigi Ameerikas kuulda vaid Lincoln Center Avery Fisher Hallis, New Yorgi Filharmoonikute kodusaaalis. Teisi teoseid Ameerikas eri kontsertidel varieeriti, lisaks kõlas Tšaikovski Viies sümfoonia (mille “peaproov” anti Tallinnas Estonia teatri aastapäeva pidustuste vabaõhukontserdil).

“Tallinn–New York” kontserdi avanumber, Tormise Avamäng nr 2 kõlas mõneti ebatraditsiooniliselt – harjumuspärasest lüürilisemalt, sisekaemuslikult, kohati lausa meditatiivselt. Sarnast liini jätkasid Pärdi “In principio” ja “Da pacem Domine” ning samuti Mozarti “Ave verum corpus”, kus see oli ootuspärasem. ERSO, EFK ja Neeme Järvi mõistavad üksteise muusikalisi taotlusi hästi ning ettekanded olid õnnestunud. Teises pooles kõlanud Sibeliuse Sümfoonia nr 5 on kammerlikuna mõjuv, mõneti eklektiline teos ning jätkas samas õhustikus.

Seevastu “Tallinn–Atlanta” kava oli tasakaalustatum: Pärdi teose “Cantus Benjamin Britteni mälestuseks” sugestiivne ja kristallselge esitus juhatas sisse Dvořáki kirkliku Tšellokontserdi **Narek Hakhnazaryani** soleerimisel. Tšellisti sundimatu ja orgaaniline, kõige pare-

mas mõttes kerge, aga kindlasti mitte kergekaaluline mäng oli selle sügise suurimaid elamusi. Justkui vaba raskustest ja raskusjõust, lihtne ja loomulik – nauding oli vaadata, kui näiliselt ime-lihtsalt tal kõik õnnestus. Ta pill kõlas erakordselt hästi ja jõuliselt; sellist rikkalikku tooni, suurepärast tehnikat ning poeetilist tõlgendust kuuleb meil harva. Jah, see kõik on õige, kuid ei anna samas kümnendikkugi edasi sellest, mis tegelikult toimus. Sel kontserdil tundsin, kui vähe suudavad sõnad kirjeldada muusikas toimuvat.

Mulle meeldib see läbipaistev kõla, mille **Nikolai Aleksejev** ERSO juures saavutab. Tema žestid on napid, kuid orkestris elab iga noot ning iga orkestrant annab endast maksimumi. Brahmsi Teise sümfoonia tõlgendus oli karge ja suurejooneline, võibolla tavapärasest pisut vaoshoitum, kuid siiski üdini romantiline. Eraldi peab esile tooma selle õhtu kontsertmeistrit **Harry Traksmanni**, kes tegi suurepärast tööd, eriti sööbis mällu tema sõnuleletamatult kaunis duett Hakhnazaryaniga Dvořáki viimase osa lõpus, mis oli kui kõrgemate sfääride muusika.

*

Endalegi üllatuseks on minus viimasel ajal süvenenud tunne, et inimesed hakkavad väsima kontserdi välistest trikkidest ning interpretide püüdest meeldida; et enesele suure reklaami tegemine ja tuntuse ostmine jätab muusiku loomingle tugeva jälje, mida on võimatu mitte märgata. Näib, et üha rohkem inimesi pöördub väikese printsi usku ja on veendunud, et tähtsaim on silmale nähtamatu. Kontserdikorraldajate arvamus, et kontsert ja interpret peaksid olema võimalikult atraktiivsed ja ka visuaalselt huvitavad, tundub ületähtsustatud. Muusika on helide kunst ja ma pole kaotanud usku, et ainult helide kaudu on sel võimalik inimeseni jõuda ja teda liigutada. Ma ei usu, et inimloomus on nii palju muutunud.

Näib, et üha rohkem inimesi pöördub väikese printsi usku ja on veendunud, et tähtsaim on silmale nähtamatu.

Meeleolusid ja muljeid muusika rõõmupeolt

AVO KARTUL
muusikavaatleja

IDeeJazz 1-3. novembril '13

“**IDeeJazz 2013**” tuli Tartu linnapilti ja muusikasõprade teadvusse nagu iseenesestmõistetav jätk jazziklubi üliaktiivsele kontserttegevusele. On isegi ootamatu tõdeda, et Tartu JazzClub avas oma ukseid ülikooli vanas kohvikus alles möödunud aastal ja festivalgi toimus alles kolmandat korda.

Korraldajad eesotsas väsimatu **Oleg Pissarenkoga** on suutnud kolme aastaga välja töötada laitmatult funktsioneeriva masinavärgi, kus on peensusteni läbi mõeldud kõik: ühtlase kujundusega trükised ja muu atribuutika, loogiline ja infoküllane koduleht ning intensiivne teavitamine Facebooki kaudu. Reklaam on ülioluline, sest üritust ei korraldata omadele, vaid ikka laiemale kuulajate ringile. Teavitustöö tasus end ära, sest oskuslikult valitud kontserdipaigad olid publikurohked.

Novembri kolme esimese päeva sisse mahtus üksteist kontserti põhiprogrammis ja üheksa üritust pealkirjaga “ID+”, kokku viies saalis. Päris kõike ei jõudnud kahjuks kuulata, noppisin kirevast ning kõrgetasemelisest kavast välja enda jaoks olulisema.

Äärmiselt sümpaatne oli “ID+” oma lastehommikute ja tudengiprogrammiga. Oleg Pissarenko ütleb: “Tudengid ja noored jäävadki festivali oluliseks osaks, sest nendest hakkab kultuur pihta.” Laupäeval Genialistide klubis ja pühapäeval Salemi kirikus toimunud “Rütmirikkad lastehommikud” olid täis löökpillide klöbinat ja särasilmseid lapsi. Elleri kooli õpilastele olid need esimesed pedagoogikasetused ja enamikule lastest ilmselt esmakordne võimalus päris löökpille

oma käega proovida. Lausa lust oli vaadata napilt kaheaastast poissi enastunustavalt metallofonil improviiseerimas. Tudengiprogramm oli ülevaade Elleri-kooli rütmimuusika osakonna tegemistest (Oleg Pissarenko on sellegi käimalükkaja ja vedaja). Kõrva jäi paar toredat lauljat (**Kristel Denissov** ja **Jana Kütt**) ning väga südilt mitmes koosseisus üles astunud kitarrist **Karl Madis Pennar** (**Oleg Pissarenko** õpilane). Eraldi tahaksin rääkida festivalil üldse oma esimese(!) kontserdi andnud ansamblist **Maimz-tet**. Nende kava “Lõuna-Eesti jazz” koosnes eranditult ansambli juhi ja akordionimängija **Maimu Jõgeda** omaloomingulistest paladest. Küps ja mõtlik, osaliselt rahvamuusikast mõjutatud esinemine oleks võinud vabalt ka festivali põhiprogrammi kuuluda.

Akordion pole just kõige levinum jazzipill. Sügav kummardus Võru muusikakooli õpetajale **Siiri Kaharile**, kes oskab suunata oma õpilasi jazzi ja improvisatsiooni radadele. Kahar on olnud ka **Tiit Kalluste** õpetaja.

Tartu JazzClubis jättis parima mulje **Helin-Mari Arderi** südamliek esinemine, mis oli ühtlasi värsket plaadi “Ununenud unistused” esimene esitluskontsert. Laulja on oma onu Ott Arderi tekstidele kirjutatud laule ikka esitanud. Nüüd on need tuntud ja armastatud (pop)laulud jõudnud delikaatses jazz-arrangeeringus Helin-Mari Arderi plaadile. Ühtviisi nauditavalt kõlasid nii üldrahvalikult tuntud palade töötlused kui ka laulja enda kirjutatud laulud. Kontserdi õnnestumisse andsid panuse **Mart Soo** ja **Jaan Jaanson** kitarridel, **Mihkel Mälgand** bassil ja **Ahto Abner** trummidel. Ühtlase ja meditatiivselt pingestatud kava meeldejäävamad hetked olid Rein Rannapi “Suudlus läbi jäätunud klaasi” ja lisapalana esitatud “Küünal”, milles laulja saatis end vaid kalimbal.

Festivali pealava Tartu Uues Teatris pakkus laupäeval midagi erakordset. Et Raivo Tafenu ei saanud osaleda, oli **Tanel Rubeni** kvintett muutunud kvartetiks, kus osalesid veel **Kristjan Randalu** klaveril, isa Taavot asendanud poeg **Heikko Rimmel** bassil ja laulja **Kadri Voorand**. Kõlasid kaheksa ansamblijuhi kompositsiooni, millele Voorand on tekstid kirjutanud. Kohe esimestest taktidest peale tajusin erilist pinget, mis lavalt saali kandus, jäägitult kaasa haaras ja saalist tagasi lavale jõudis. Edasi toimunud on raske sõnadega kirjeldada, on ainult mulje ja teadmi-

” **Tudengid ja noored jäävadki festivali oluliseks osaks, sest nendest hakkab kultuur pihta.**

ne, et sain osa seletamatult vapustavast. Selliseid kontserte toimub väga harva. Kadri Voorand päästis valla kogu oma energia (milline vägi küll temas pesitseb!) ja tulemuseks polnud mitte ainult laulmine, retsiteerimine või hääle ja keele rütmiga improviseerimine, vaid muusikas elamine. Kadri Voorand tunnistas hiljem, et sel õhtul oli eriline atmosfäär. Kuid see polnud lauljatori soolokontsert, vaid kogu ansambel oli kui kokkusulanud, üksteist jäagitult mõistev ja täiendav tervik. Festivali absoluutne tipphetk!

Salemi kirik oli "IDeeJazzi" kontserdipaigana kasutusel esmakordselt. Helges ja avaras, hea akustikaga ruumis pakkus meeldiva üllatuse kahe noore muusiku projekt **A&B Section** (**Britta Virves** klaveril ja taanlanna **Anna Roemer** elektrikitarril). Taanis Odenses alguse saanud duett, mis andis Tartus oma esimese "päris" kontserdi, esitas aastaegade tsükli, iga kuu kantud erinevast meeleolust. Muusikud maalisid kord vaikselt värelavaid, siis taas humoorikaid või häälekaid helipilte, abiks kõikvõimalikud pedaalid ja muud heliefekte võimaldavad elektroonikaseadmed, mida

Kadri Vooranna ja Tanel Rubeni kontserdil toimunud on raske sõnadega kirjeldada, on ainult mulje ja teadmine, et sain osa seletamatult vapustavast. Selliseid kontserte toimub v ä g a harva.

muusikud kasutasid imeksandavalt delikaatse professionaalsusega. Kuressaare muusikakoolis klaverit õppinud Britta Virvese meelitas jazzmuusika ja improvisatsiooni juurde **Tiit Paulus**. Pärast gümnaasiumi lõpetamist 2010. aastal sai ta ainsana sisse EMTA jazzklaveri erialale, olles lõpetanud ainult tavamuusikakooli. Jälle peab esile tõstma õpetaja vaistu.

Linnamuuseumi õdus saal sobib kontserdipaigaks suurepäraselt. Pühapäeval toimus seal festivali lõppkontsert, kus Jaak Lutsoja ansambel esitas valiku Astor Piazzolla *tango canción*'i perioodist (enamiku kontserdi kavast leiab **Jaak Lutsoja** kvinteti plaadilt "Adiós nonino"). Nagu plaadilgi, oli laulude esitajaks Norras elav klassikalise koolitusega laulja **Kersti Ala-Murr**, kes lõhkus piire klassikalise muusika ja improvisat-

sioonilise jazz'i vahel. **Jaak Lutsoja** (akordion), Taavo Rimmel (bass), **Virgo Sillamaa** (kitarr) ja **Arno Kalbus** (löökpillid) esitasid nauditavalt ka paar instrumentaalset tangot, kuid kokku võttes oli kogu kava keskpunkt laul ja lugusid tutvustav, tõlkiv ja kohati tõlget laulev Kersti Ala-Murr.

Lembit Saarsalu ütles 2011. aastal: "Usun, et see festival jääb kestma." "IDeeJazzi" korraldajad mitte ainult ei usu sellesse, vaid on selles ka kindlad. **Oleg Pissarenko** kommenteerib: "Meil pole ambitsiooni kasvada teiseks "Jazzkaareks". "IDeeJazz" peab jääma toredaks, kompaktseks muusika rõõmupeoks." Juba praegu võime lugeda festivali kodulehelt, et järgmine "IDeeJazz" toimub 31. oktoobrist 2. novembrini 2014. Pange see oma kalendritesse kirja!

Kadri Voorand ja Tanel Rubeni ansambel andsid elamusliku kontserdi.
FOTO KALEV INTS

Ruumist ja helist

Sünkroonis või sünkroonist väljas?

EINIKE LEPPIK

muusikaüliõpilane

Kumu näitus "Sünkroonist väljas.
Helikunstist vaatega minevikku".

Mõni aasta tagasi käisin Pariisis Grand Palais's vaatamas "Monumenta 2010" näitust Christian Boltanski loomingust. Kuigi sellest on möödas peaaegu neli aastat, on see tänaseni elamus, mille juurde miskipärast ikka ja jälle tagasi pöördun.

Grand Palais' keskele oli ehitatud hiiglaslik mägi kantud riietest ning selle kohal rippus punane "käsi" ehk kombitsatega seadeldis, mis kogu aeg riidekuhja kohal liikus, aeg-ajalt neist mõne lae alla tõstis ja siis jälle alla langeda lasi. Ruumi kuhja ümber oli jaotatud sektoriteks, pörandat katsid taas riied. Iga sektorit ümbritsesid valjuhääldid, kust kostsid inimete südamelöögid.

Miks see näitus mind niivõrd sügavalt kõnetas? Sest selle kontseptsioonis oli mõeldud inimese tajude ja meelte kõikidele aspektidele ning nendest moodustus väga intensiivne tervik. Jaanuarikuiselt külm Grand Palais, mille kõledust rõhutasid veelgi enam hoone enda kergelt pastellrohelist sisekonstruktsioonid; suurejooneline ja detailirohke, kuid oma kontseptsioonilt minimalistlik installatsioon ja helid, mis pideva tukslemisega ruumi täitsid. Näitusel olid väga tugevad *sound art*'i mõjud ja suhtumine helisse muljetavaldavalt au-paklik – oli piisavalt ruumi ja distantsti, õhku ja isoleeritust, et kõike seda tunnetada.

Aga minevikust tänasesse päeva tulles... Kumu näitus "Sünkroonist väljas. Helikunstist¹ vaatega minevikku" tegeleb *sound art*'i mineviku ja olevikuga ning pakub päris palju mõtteainet ka tuleviku kohta. Kuna see valdkond on väga lai ja piirid ähmased, siis heli ja kunsti suhte olemuse üle võib ilmselt tunde diskuteerida ning põhiküsimus jääb ikka samaks: kus on siis piir muusika ja heli vahel, kuivõrd annab neid kahte liita või lahutada? Selle näituse kontekstis tundub, et ega seda piiri väga olegi, ja nagu näitust tutvustav tekst ütleb, siis kõik kuulmistajuga seotud protsessid on ühel või teisel moel *sound art*'iga seotud. Ka "sünkroonist väljas" viitab justkui kaootilisusele ja teatavale tajutavale nihestatusele või vastuolule üldises kunstipildis. See on aktsepteeritav seisukoht, kuid siiski tekkis mul järellainena omajagu mõtteid, mis kohati sama-

¹ Ma pole päris nõus, et *sound art* on siin eesti keelde tõlgitud kui helikunst. Helikunst on eesti keeles muusika sünonüüm. *Sound art* on aga interdistsiplinaarne nähtus, mis hõlmab muusikat ühe komponendina. Seetõttu jään siin ingliskeelse variandi juurde.

Alvin Lucier' heliinstallatsiooni "Sound on Paper" valgud ja puhtad lehed.

Tervik kahest teosest: Kiwa installatsioon "Nimeta" ja Kaarel Kurismaa heliskulptuur "Helisid tilkuv seadeldis".

FOTOD EINIKE LEPPIK

moodi üksteisele vastanduvad, kuid lõpuks mingil moel olukorrast üldisema pildi loovad.

Muusika koosneb helidest, sagedustest, mida on võimalik enamasti väga täpselt määrata, mida saab struktureerida ja korrastada, need ongi ühe muusikateose infot kandvad koostisosad. Lääne klassikalises muusikas on olnud alati norme, mida järgiti, alustades teose üldstruktuurist ja lõpetades klassikalise harmoonia reeglitega. Sellises muusikas on helikõrgused eelkõige ühe suure terviku osad ja üksiknoot ei

**Kus on piir muusika ja heli vahel,
kuivõrd annab neid kahte liita või
lahutada?**

Igasugune heli vajab enda ümber vaikust ja ruumi, ka müra ja helide kaos mõjuvad eelkõige siis, kui neil on vastandvaikuse näol.

pruugi omada iseseisvat tähendust.

Nüüdismuusikas on muidugi kõik lubatud, pole enam reegleid ega mustreid, mida silmas pidada. Sellega seoses on muutunud kogu suhtumine muusikasse. Iga üksiku heli väärutus on tõusnud ning palju enam peab põhjendama oma kompositsioonilist ideed ja valikuid. Siit võiks tõmmata esimese mõttelise võrdlusjoone muusika ja *sound art*'i vahel. Viimase tõukejõud on enamasti muusikaväline. Heli või helide kogum, mille sagedus ei pruugi olla määratud, muutub selles kesksiks, kontseptsiooni kandvaks nähtamatuks objektiks. Vähe tähtis pole siin ka põhjendatuse aspekt, mida mainisin samuti nüüdismuusika puhul.

21. sajandi algus on olnud murranguline aeg nii kunstis kui muusikas, interdistsiplinaarsus ja kunstide sünnestiline aspekt tungivad aina rohkem esile ning tehnika areng toetab seda. Loomulikult pole traditsioonilised kujutava kunsti vormid lõplikult kuhugi kadunud, kuid materiaalsete objektide asemel on muutunud üha populaarsemateks lahendused, mis pakuvad maksimaalset meelelist elamust, kuid pole reaalselt käega katsutavad, vaid pigem tajutavad. Populaarsed on ka traditsiooniliste materjalide ja tehnoloogia ühendamine.

Kõige selle taustal... Mida ma ootan näituselt, mis tegeleb *sound art*'i mõtestamise ja kaardistamisega?

Igasugune heli vajab enda ümber vaikust ja ruumi, ka müra ja helide kaos mõjuvad eelkõige siis, kui neil on vastandvaikuse näol. *Sound art*'i puhul on heli kompositsiooni kese. Sellel helil ei pruugi olla mitte mingisuguseid seoseid meie kõrvale nii tuttavate muusikaliste helidega ja seda enam vajab iga spetsiifiline heli isolatsiooni ning sellega võimalust iseseisvalt ja segamatult kunstiteosena toimida.

Sound art on välja kasvanud mitme 20. sajandi alguse avangardse kunstivoolu sümbioosist ja on palju mõjutatud Fluxusest, 60. aastatel Ameerikas toimunud murrangust uue muusika vallas ning John Cage'i filosoofiast. Selles tugevalt visuaalse kunsti mõjudega kontekstis ei saa kõrvale jätta ka teisi aspekte, mida muusika puhul pole üldiselt nii oluliseks peetud, kuid mis omandavad praegu aina suuremat tähtsust – kunstiteost ümbritsev ruum ja atmosfäär, detailid, materjalid ja muud tervikusse kaasatud objektid. Kõiki neid aspekte peaks heli ja muid meediume ühendavate teoste eksponeerimisel eriti arvesse võtma.

Kuid mõnikord on ootused ja reaalsus vastuolus. Kumu näitusel oli iga heli tarvis eraldatud ruum väga piiratud, nii mõnegi töö puhul hakkasid segama teiste installatsioonide helid, mis oma intensiivsusega muutusid väga pealetükkivaks ja lausa lämmatasid kuulatavad helid. See häiris kõige enam **John Grzinichi** videosalvestiste puhul. Neis tihedalt, kuid vaikselt kulgevad helimaastikud vajanuksid kindlasti omaette ruumi ja ainuüksi visuaalse materjali olemust arvesse võttes võimalust vaatajal kõigest muust ümbritsevast distantseeruda.

Kahjuks polnud teostele sellist ruumi antud.

Hästi kombineeritud tervik oli **Kiwa** installatsioon “Nimeta” ja **Kaarel Kurismaa** 1975. aastal loodud heliskulptuur “Helisid tilkuv seadeldis”. Kiwa teose alleena paigutatud mustadest kastekannudest kostis valge müra. Allee kulmineerus Kurismaa seinale paigutatud skulptuuriga, mis aeg-ajalt justkui kristallselgeid veepiisku mürasse uputas. Tulles tagasi mõistete olemuse juurde, siis võiks see installatsioon tervikuna olla “altar Eesti helikunstile”, mõistetav nii otseses tähenduses kui ka väikese irooniaga, sõltuvalt sellest, mida helikunst vaatajale täpselt tähendab... Kaks teost, mineviku ja oleviku sümbioos.

Kulgesin omas tempos läbi saalide. Kui näituse eesmärk oli kaardistada Eesti helikunsti, siis tegin ka mina enda jaoks kuuldust pinnalaotuse. Kaart tuli vägagi Eesti maastiku moodi. Kujutletav maastik hägusatest helidest. Lauged pinnavormid, mida katab udulaadne, kord tihenev ja siis jälle hõrenev, kuid siiski läbipaistmatu loorjas mass.

Ring sai täis ja minu jaoks jäid näituselt kõlma kõige esimesed, **Alvin Lucier**' heliinstallatsiooni “Sound on Paper” (1985) valged ja puhtad lehed.

Lucier on Ameerika kunstnik ja eksperimentaalmuusika looja, kelle töid võib tema analüütilise, lausa teadusliku lähenemise poolest helile pidada *sound art*'i südameks, sest neis on väga selgelt esile toodud erinevate helide omapära, või heli, ruumi ja liikumise suhted. Just Lucier on leidnud uudseid meetodeid, kuidas luua helist huvitav ja dünaamiline installatsioon. Tema materjalipõhine lähenemine on minu arvates ehk just see, mis eristab *sound art*'i muusikast. Lucier on uurinud heli valdkonda uute materjalide kaudu ning esitlenud tulemust sünnestelilises vormis, loonud minimalistliku installatsiooni, mis oma vaikste helidega on peenelt nüansirohke ja selgelt eesmärgistatud.

Lucier' üks olulisim teos, nii idee kui ka tehnilise teostuse poolest omas ajas märgilise tähendusega, on 1969. aastast pärinev “I am sitting in a Room”. Kasutades vahendina heli, oli Lucier' põhiline huviobjekt siin ruum. Ühe salvestatud lause mitmeid kordi ülesalvestamine samas ruumis toob lõpuks salvestusprotsessi kaudu esile ruumi enda helid, need sagedused, mis on iseloomulikud just sellele keskkonnale. Ka näitusel olnud teose puhul on tähelepanuväärne meetodi ja eesmärgi sümbioosne suhe.

Siiski... Mõisted, meetodid ja eesmärgid on lõppude lõpuks ainult kommunikatsioonivahendid ja tööriistad. Kunstiteose tegelik olemus peitub kogumõjus vaatajale või kuulajale. Helide puhul sõltub see mõju muidugi ühelt poolt heli enda spetsiifilistest omadustest – kestusest, sagedusest, tämbriist ja intensiivsusest, kuid meie meeled on paratamatult omavahel seotud ja seetõttu on keskkond ja ümbritsev ruum heli tajumiseks sama olulised kui helilaine ise.

Heli vajab oma ruumi. Helide kuulamiseks on vaja oma ruumi. Lõpetan Max Bruinsma tsitaadiga, mis Kumu viienda korruse koridori seinal näituse sisse juhatab: “Heli ei ole meedium, kõige vähem veel massimeedium. Heli on neutraalne kohalolek – vaikne ja kõnetav – kuniks seda tõsimeeli ei kuulata.”

Festivalist “Päris”

PILLE TANILOO

Tartu Elleri kooli klaveriõpetaja ja klaveriosakonna juhataja

Eestis sel aastal välja kuulutatud kultuuripärandi aasta ajendas Tartu Elleri kooli direktorit **Kadri Leivategijat** taas kord pilku kooli ajaloo poole pöörama. Juba kevadel, enne suvepuhkusele minekut ärgitas ta kolleege mõtlema kooli pärandi kogumise ja talletamise peale. Sellest ideest kujuneski välja festival “Päris”, mis toimus 21.–26. oktoobrini Tartu erinevates saalides. Nädala jooksul sai kuulda mitmeid kontserte, loenguid, mälestuste öhtuid.

22. oktoobril oli **Sten Lassmanni** väga huvitav ja põhjalik loengukontsert Elleri kooli saalis teemal “Heino Elleri “13 klaveripala eesti motiividel” on meistriteos, aga millises kontekstis?”. Seda kuuldes võis publik süüvida helilooja väikepalade üksikasjalikku analüüsi ja kuulata pianisti meisterlikku, mõtestatud esitust. Sten Lassmann avas mitmeid Elleri elu ja loominguga seotud taustu, samuti peatus helilooja isikupäral. Lassmanni tänuväärne töö Elleri klaveriteoste plaadistaja ja uurijana tekitas soovi kuulata tema teadmisi ja esitusi mõne pikema perioodi, näiteks aastase loengute sarja kujul.

Sama päeva õhtul toimus Saksa Kultuuri Instituudi kaunis ajalooühngulises saalis kontsert “Oli kord 70 aastat tagasi...”. Seitsekümmend aastat tagasi astus pianist **Evi Ross** (siis Torpats) Tartu Kõrgemasse Muusikakooli klaverit õppima. Kuue aasta pärast tuli õpinguid jätkata küll juba Tallinnas. Nüüd seob seda tarmukat daami Tartuga tema lapselaps **Susanna Aleksandra Veldi**, kes õpib Elleri koolis. Kontserdil kõlasid klaveripaladega vaheldumisi mälestused kooliajast, õpetajatest (T. Kaseorg, E. Tederkuusk, V. Kliimand, A. Semm-Sarv),

kohtumisest perekond Elleriga, samuti värvikad seigad hilisemast tööajast Estonia teatris. Klaveripalad oli Evi Ross valinud kontserdile just sellised, mida kõik teavad, tunnevad ja armastavad ning mida tal endal oli mõnus mängida. Siin kõlasid mõned Scarlatti

sonaadid, Mozarti sonaat C-duur KV 330, Beethoveni “Kuupaistesonaat”, Chopini masurkad, Tubina, Debussy ja Raveli klaveripalad. Kui iseloomustada kokkuvõtlikult Evi Rossi interpreedisiksust, siis on ta energiline, elurõõmus, ilmekalt mõtestatud faktuuriliinide ja kõlaga, kõneleva intonatsiooniga, säravalt virtuoosne pianist. Klaveripalu ja mälestusi oleks jätkunud veelgi, jäi üle ainult imetleda selle imeväarse daami energiat ja muusikalist küpsust, millega kogu öhtu oli täidetud.

23. oktoobril toimus Elleri kooli saalis loeng “Kummardus Pedagoogile – traditsioonid ja kogemused ajas”, kus

Elleri kooli klaveriõpetaja ja klaveriosakonna praegune juhataja **Pille Taniloo** vahendas kolleegidelt kogutud mälestusi oma õpetajatest, soovitusi ja ettepanekuid noortele kolleegidele ning tagasivaateid Elleri kooli klaveriosakonna traditsioonidele. Samas järgnes kontsert kooli vilistlastelt ja õpilaste õpilastelt. Traditsioon kutsuda esinema oma kunagiste õpilaste õpilasi, on saanud alguse kuus aastat tagasi **Ruth Ernstsoni** ideest ja on oma elujõulisust tõestanud. Igal aastal tulevad erinevatest Lõuna-Eesti või Ida-Virumaa muusikakoolidest väikesed pianistid meie kooli esinema. Seekord olid külalisteks Põlva muusikakooli õpetaja **Raina Urb**, Ahtme Kunstide Kooli õpetaja **Jana Unt** ja Nõo Muusikakooli õpetaja **Katrin Mägi** oma õpilastega. Üles astusid veel praegu EMTAs III kursusel õppiv **Grete Jädal** ning duo **Karmen Puis – Jaanika Rand-Sirp**.

23. oktoobri õhtu lõppes aga tõelise mälestuste maratoniga: meenutati kooliga seotud olulisi isikuid: Aleksandra Semm-Sarve, Ago Russakut, Aare Allikveed, Johannes Bleivet ja Alma Kurtinat. **Ene Arro** ettekanne avas Aleksandra Semm-Sarve inimlikke tahke, oskust valida kaadrit ja langetada õpilaste tuleviku seisukohalt õigeid otsuseid, olla kursis kõigi osakondade tööga ning olla suurepärase õpetaja. **Mari Karm** peatus kooli ülipopulaarse näiteringi kunagistel tegemistel; **Alo Ritsing** meenutas värvikalt ja toreda huumoriga oma õpetajaid ja kaasõpilasi; **Vivian Tordik** tunnustas kolleeg Aare Allikveed kui silmapaistvat muusikaajaloo lektorit. Lõpetuseks oli **Kadri Leivategija** valmistanud ette mahuka slaidiprogrammi oma isast, Elleri kooli kauaaegsest direktorist Ago Russakust. Kadri Leivategija märkis, et tunneb isa kohalolekut nüüdki, kuigi temast on möödunud juba kakskümmend kaks aastat. Ta tõdes, et Ago Russaku ennastunustav pühendumine kannab edasi meie kooli väarikat ajalugu.

25. oktoobril esines Tartu Linnamuuseumis klaveriduo **Ebe Müntel – Jorma Toots**. Nemadki on Elleri kooli vilistlased, praegu tegevpedagoogid. Kontserdi avapala, Debussy süit “Pour le piano” oli Jorma Tootsile mitmes mõttes sil-laks minevikku. Seda oli ta proovinud juba väikese poisina kuulumise järgi ise klaveril üles otsida, et hiljem juba Elleri koolis korralikult omandada. Duo esitas Mussorgski süüdi “Pildid”, mis on seade sooloklaverile kirjutatud teosest “Pildid näituselt”.

See nädal tõi endaga kaasa väga palju meenutusi, ka kõike seda, mis aja jooksul tuhmuma kipub. Paljud mälestuste kogujad jõudsid veendumusele, et alustatud tööd tuleks kindlasti jätkata ning järgmisel, Elleri kooli 95. juubeliaastal oma töö vilju juba ka uuele põlvkonnale talletada.

Üks osa festivalist “Päris” oli õhtu nimega “**Pärandlabor**” – eesti rahvamuusikast lähtuv kava kompositsiooni- ja muusikateaduse osakonna õpilaste uudisloomingust ning museaalsetest haruldustest. Õhtul kõlas ka üks paari aasta tagune avastus Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumist, Eduard Oja kaks rahvaviisidel põhinevat klaveripala “Adagio” ja “Allegro umoristico”. Palad tõi esitekkandele noor pianist **Algis Pauljukaitis**.

Muusikateooria õpilane **Koit Visnapuu** tegi ülevaate oma uurimusest “Eesti rahvusliku muusikapärandi loojaid – Ester Mägi”. Noored heliloojad Alo Põldmäe kompositsiooniklassist tutvustasid uudisteoseid, mille lähteallikaiks on olnud eesti rahvaviisid. **Karl Joosep Piheli** palade aluspõhjaks on rahvaviis Järvamaalt. Kõlasid klavessiinipala “Kalamehe ööjutud” autori ettekandes ning “Allvoog” flöödile ja kandlele. **Kaisa Kuslapuu** tutvustas omaloomingulist seadet kolmele torupillile, kus peale tema olid esitajateks **Hanna Valk** Viljandi gümnaasiumist ja **Karolin Übner** Viljandi Kultuuriakadeemiast. Kaisa Kuslapuu rääkis ka torupillide ehitusest ja oma ansambli tegemistest. Uudisloomingu osa lõpetasid IV kursuse õpilase **Marili Tominga** “Minimalismi fantaasia” Audru rahvaviisi “Õhtu ilu” teemal (autori esituses) ja II kursuse õpilase **Algis Pauljukaitise** Variatsioonid klaverile autori ettekandes ning koos flöödisolisti **Karina Ivantsukiga** “Fantaasia” Rõngu rahvalaulu “Kuri perenaine” teemal.

Alo Põldmäe

CANTORES VAGANTES
VARAJASE MUUSIKA STUUDIO

14. detsembril 2013 kell 18 Tartu Ülikooli aulas
15. detsembril 2013 kell 16 Tallinna Raekojas

Varased flöödi-kvartetid

Reet Sukk	—	flööt
Elo Tepp	—	viul
Mall Help	—	viola
Mime Brinkmann	—	tšello

(Jaapan/Rootsi)

J. Chr. Bach, C. Fr. Abel, F. Giardini,
J. B. Wendling ja Fr. H. Graf

Piletid www.piletilevi.ee ja enne algust kohapeal
www.cantoresvagantes.ee www.festivitas.ee

Eesti Kultuurkapital KULTUURIMINISTEERIUM

President Toomas Hendrik Ilves annab Tiiu Peäskele üle hariduspreemia.
FOTO PRESIDENTI KANTSELEI

Tiiu Peäske sai riikliku hariduspreemia

President Toomas Hendrik Ilves andis 30. oktoobril kätte tänavused hariduspreemiad. Seekord tunnustati Eesti tudengisatelliidi programmi algatajat **Mart Noormad**, kauaaegset viiuliõpetajat **Tiiu Peäske** ning SA Junior AchiEvent Eesti tegevjuhti, 21. kooli majandus- ja ettevõtlusõpetajat ning õpilasfirmade programmi juhti **Epp Vodjat**. Reaalteaduste eripreemia pälvis füüsik **Jaan Kalda**. Preemiade suurused olid vastavalt 4800, 3500 ja 2900 eurot ning need pani välja Danske Bank. Ilvese sõnul on iga hea õpetaja peamiseks omaduseks “äratada oma

õpilastes uudishimu ning teha teekond uute teadmiste ja oskusteni võimalikult põnevaks”.

Tiiu Peäske on kauaaegne viiuliõpetaja, tuntud interpretide õpetaja ning Tallinna Muusikakeskkooli keelpilliosakonna juhataja. Lisaks pikaajalisele tööle Tallinna Muusikakeskkoolis (alates 1965. aastast), on Tiiu Peäske teinud tulemuslikku tööd ka Rakvere muusikakoolis. Tänavu pälvis Tiiu Peäske ka Riho Pätsi Koolimuusika Fondi auhinna.

(Vabariigi Presidendi Kantselei)

Aivar Mäe jätkab Rahvusoper Estonia juhina

Rahvusoper Estonia nõukogu otsusega pikendatakse teatri peadirektori **Aivar Mäega** töölepingut järgmiseks viieks aastaks. Nõukogu esimehe **Eri Klasi** hinnangul on teatri loominguuline ja majanduslik areng Mäe juhtimisel läinud ülesmäge, arengukava eesmärgid on täidetud.

Kultuuriministeeriumi kantseri ja nõukogu aseesimehe **Paavo Nõgene** sõnul on Aivar Mäe üks võimekamaid kultuurimänedžere Eestis, kelle juhtimise all on rahvusoperi areng olnud väga edukas.

(ERR)

Kultuurkapital tunnustas muusikapedagooge

Estonia kontserdisaalis anti 25. oktoobril pidulikult kätte Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali pedagoogistipendiumid. Tänavused stipendiaadid on klaveriõpetajad **Marina Sinkel** (Tallinna MK) ja **Tiiu Noor** (Tartu I MK), flöödiõpetaja **Viia Ivask** (Türi MK) ning puhkpilliõpetajad **Bert Langeler** (Viljandi MK) ja **Arno Anton** (Otepää MK).

Kultuurkapitali helikunsti sihtkapital asutas pedagoogistipendiumi programmi 2012. aastal. Esimesed stipendiumid jagati möödunud aastal. Programmi eesmärk on tunnustada muusikaalase hariduse jätkusuutlikku õpetamist. Eestis on üle 80 muusikakooli ja nende tähtsus nii professionaalse muusikaõpetuse kui ka kohaliku kultuuri edendamisel on igati tunnustust väärt.

Üks tunnustatud pedagooge, Hollandi päritolu Viljandis töötav trompetipedagoog **Bert Langeler**.

FOTO VILJANDI JAANI KOGUDUS

Viljandis avati muusikadidaktika keskus

18. oktoobril avas TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia Viljandi muusikakoolis muusikadidaktika keskuse. See keskus kutsuti ellu Tartu Ülikooli ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia koostööprojektina. Eesmärgiks on luua nüüdisaegsed õppelaborid muusikaõpetajate koolituseks, täiendõppeks ja teadustööks. Olulisel kohal on asutustevahelise koostöö tugevdamine nii muusikaharidust pakkuvate kõrgkoolide kui ka analoogsete õppelaboritega Tallinna Ülikoolis.

Muusikadidaktika keskus asub Viljandi muusikakoolis, mis on TÜ innovatsioonikool ning olnud aastaid kultuuriakadeemia muusikaosakonna praktikabaasiks. Keskuses asub heli- ja videosalvestussüsteem, rühmaõpet võimaldav *silent-studio* tehnika, MIDI-klaviatuurid, SMART-tahvel, helitöötluseks vajalik tarkvara koos seda võimaldava arvutiga, samuti kaks kontsertklaverit. Disantantsõppeks ja -koostööks on mõeldud videokonverentsi süsteem. Klassi mööbel ja sisustus on kergelt teisaldatav, mis võimaldab ruumi vastavalt vajadusele kiirelt kohandada.

Kultuuriakadeemia muusikaosakonna juhataja ja kasvatusteadlase **Tuulike Kivestu** hinnangul loob keskus soodsad tingimused näiteks katsetamiseks erinevaid rühmaõppe meetodeid pilliõpetuses, näidistundide videosalvestamiseks ja analüüsimiseks ning videoseminaride pidamiseks.

Riho Pätsi jälgedes

Kuenda novembri keskpäeval oli 21. kooli esine saginat täis. Kogunenud rahvas vaatas ootavalt kangaga kaetud välisfassaadi poole, kuni kooli direktor **Naida Toomingas** avas kooli seinal oleva mälestustahvli kooli kunagisele muusikaõpetajale **Riho Pätsile**. 1923. aastal kutsus selle kooli vastne direktor **Ernst Murdmaa** kooli lauluõpetajaks noore helilooja Riho Pätsi, kes pühendas siin oma energia ja entusiasmi järgneviks neljateistkümneks aastaks õpilaste muusikaharidusliku taseme arendamiseks, luues oma lauluõpetamise meetodika, relatiivse noodilugemissüsteemi, rohkem kui sajapealise laulukoori ja plokkfliöödiorkestri. Hiljuti 90-aastaseks saanud koolil on edaspidigi kavas oma kunagisi auväärseid õpetajaid mälestustahvlitega kooli fassaadil meenutada, millest saab kahtlemata väärt traditsioon. Edasi siirduti kooli aulasse, kus huvijuhhi **Maarika Pauna** organiseeritud pidulik aktus oli muusika ja lillerohkeks kujundatud. Mis aktus? 2002. aastal asutati **Riho Pätsi Koolimuusika Fond**, mida toetab Haridusministeerium, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Tallinna Pedagoogikaülikool, Eesti Muusikaõpetajate Liit, Eesti Raadio ja kirjastus Koolibri. Nüüdseks on see fond, mille praegune esimees on **Inge Raudsepp**, üle viiekümne korra tunnustanud muusikahariduse edendajaid muusikaõpetajaid, instrumendiõpetajaid, heliloojaid, muusikapedagoogika uurijaid ja koolimuusika edendajaid. Preemia laureaatideks on olnud **Ene Üleoja, Aarne Saluveer, Olav Ehala, René Eespere, Maigi Pakri, Maia Muldma, Taavi Esko, Rein Rannap, Ave Kumpas** jpt.

Tänavu tunnustati Kuusalu keskkooli õpetajat ja dirigenti **Niina Eskot**,

Tallinna Muusikakeskkooli ja Rakvere muusikakooli viiuliõpetajat **Tiiu Peäsket**, helilooja **Priit Pajusaart**, kelle laste- ja noortelaulud ning Lotte-muusikalid on laialt tuntuks saanud, ning kitarrõpetajat, interaktiivse portaali www.kitarrikool.ee avajat ning ajakirja Kitarr väljaandjat **Kristo Käod**. Värske laureaat Niina Esko leiab, et muusikatund ei pea keskendumas ainult teooriale. Oluline on elav musitseerimine, muusika järele vaba liikumine. Õpilane peab huvituma ka sellest, mis maailmas väljaspool muusikat on. Õpetaja peab olema loov, julgema olevalt olukorrast tunnis pidevalt ka midagi muuta. Kitarrimängu entusiast Kristo Käo ütleb, et koolitunnis kitarrimängimine on küll õppekavas, kuid ametlikult on muusikatunde koolis liiga vähe. Praegu on kogunenud 1200 kitarrir internetiõppurit, mis räägib suurest huvist pillimängu vastu. Tiiu Peäske sõnul on huvi viiuliõppimise vastu ja mängutase viimasel ajal tublisti tõusnud. Tänapäeva tehnilised võimalused (lindistamine, enese kuulamine) on arendanud muusikute kriitikameelt ja oskust oma mängu hinnata. Inge Raudsepa veendumusel ei kasvata me muusikatundides ju mitte ainult pillivirtuoose, vaid ka lihtsalt huvilisi. Muusikatunnid ei ole ka sugugi koolitööle vastandatud, mida näitab muusikaga tegelejate parem õppeedukus. Laureate iseloomustasid südamlikke sõnavõttudega nende õpilased ja kolleegid, esinesid solistid, ansamblid ja kitarriorkester. Tänaused laureaadid on oma suure muusikaarmastuse ja entusiasmiga säravaks eeskujuks kolleegidele ja õpilastele ning rõõmuks meie muusikaelule.

Leelo Kõlar

Riho Pätsi Koolimuusika Fondi tänavused preemia-saajad. Vasakult: Niina Esko, Priit Pajusaar, Kristo Käo, Tiiu Peäske.

Konverents esituskunstist ja esituspedagoogikast

20. oktoobril toimus Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias EMTA interpretatsioonipedagoogika instituudi konverentsi teemadel “Esituskunsti pedagoogilisi aspekte” ja III Bruno Luki nimeline klaverikonverents “Sissevaateid klaveriõpetusse. Väljakutsed ja võimalused muutumises”. Esimesel neist kõneles EMTA õppejõud ja Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli õpetaja **Tiina Välja** akordioniharidusest Eestis, Sibielse Akadeemia õppejõud **Matti Rantanen** rääkis, millist inspiratsiooni on Soome heliloojad saanud akordionist ja mida nad on sellele pillile kirjutanud. EMTA professori **Olavi Kasemaa** teemaks oli saksofoniõpe, EMTA ja TMKK õppejõud **Aavo Ots** vestles oma trompetiõpetuse raamatust ja meetodist “Tuulefantaasia”. EMTA õppejõud **Irene Kabonen** kõneles seoses Wagneri ja Verdi juubeliaastaga nende heliloojate ooperiesitustest esimese vabariigi ajal. EMTA õppejõud **Mirjam Kerem** ja **Niina Murdvee** tutvustasid raamatut varalahnunud keelpillispetsialistist Olavi Sillast “Muusikalis-interpretatsioonilise tegevuse psühholoogia ja didaktika. Käsiraamat keelpillimängu ja esituskunsti arendamiseks”. Viiuliõppejõud, EMTA emeriitdotsent **Ivi Tivik** rääkis oma uuest õpikust “Johannese viiulivihik”, mis on järg varem ilmunud viiuliaabitsale “Väike viulimängija” ja tehnikaosale “Liisa viulivihik”. EMTA õppejõud **Peeter Paemurru** kõneles toonikäsitlusest ning **Ulrike Danhofer** Viini Muusika ja Kujutava Kunsti Ülikoolist sõrmestusest ja poognakäsitlusest keelpilliõpetuses.

III Bruno Luki nimelise klaverikonverentsi avaettekannet oli TMKK ja EMTA õppejõult **Martti Raidelt**, kes tutvustas Bruno Luki muusikalisi ja pedagoogilisi töökspidamisi, mida on kujundanud tema elu- ja õppekeskkond. G. Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli õpetaja **Piret Väinmaa** rääkis duo Anna Klas – Bruno Lukk loomingupärandist. **Leelo Kõlar** kõneles tekstitruudusest interpretatsioonist ning Keila muusikakooli õpetaja **Riine Pajusaar** improviatsiooni elementide kasutamisest

Üks ürituse korraldajatest, Lembit Orgse konverentsil kõnelemas.

FOTO PIRET VÄINMAA

klaveritunnis. **Marit Möistlik-Tamm** Tallinna Ülikoolist tutvustas täiskasvanute klaveriõpetust, Karlsruhe Muusikakõrgkoolis ja Badische konservatooriumis töötav **Toomas Vana** rääkis harjutamise omadustest, kasust ja ka kahjust. EMTA interpretatsioonipedagoogika osakonna juhataja **Lembit Orgse** kõneles Bach'i esitusest generaalbassi toel ning EMTA õppejõud **Lauri Väinmaa** Beethoveni originaalsõrmestike kasutamisest tänapäeval. EMTA õppejõud **Sten Lassmann** puudutas Heino Elleri esimese loomeperioodi klaveriteoste mõningaid aspekte ja mõjusid. EMTA õppejõud **Ene Metsjärv** tegi tagasivaate Artur Lembale pianisti ja õpetajana, G. Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli õpetaja **Kermo Koit** rääkis Leelo Kõlari meetodist ja klaverikoolidest. Tartu Elleri-nimelise Muusikakooli õpetaja **Pille Taniloo** ettekanne käsitles Tartu Elleri kooli pedagooge ning nende töömeetodeid. EMTA õppejõud **Kai Ratassepp** kõneles professor Lilian Semperi õpetusstiilist ja töömeetoditest.

ILMUNUD ON

Eduard Tubin. Kogutud teosed I seeria, II köide. Sümfooniad nr 3 ja 4

Toimetuse kolleegium: Vardo Rumessen (peatoimetaja), Toomas Velmet (tegevdirektor), Kerri Kotta, Paul Mägi, Margus Pärtlas, Toomas Trass, Urmas Vulp

Noodigraafika: Valdo Preema (Edition 49); Üldtoimetaja: Vardo Rumessen; Korrektorid: Lauri Sirp, Rein Mälksoo; Kujundus: Tiina Sildre; Tekstitoimetajad: Reet Marttila, Kerri Kotta; Tõlked inglise keelde: Eino Tubin, Kerri Kotta, Edward Jurkowski

Tallinna Raamatutriikikoda, 2013

Rahvusvahelise Eduard Tubina Ühingu väljaandel on ilmunud järjekordne osa Eduard Tubina Kogutud teostest I seeria, II köide 1942. aastal valminud Sümfooniaga nr 3 (toimetaja Vardo Rumessen) ja 1943. aastal valminud Sümfooniaga nr 4 “Lüüriline” (toimetaja Toomas Trass). Väljaande eessõna on Vardo Rumessenilt, täiemahulised kommentaarid on kättesaadavad internetis www.tubinsociety.com. Partituuridele on lisatud ka orkestrihääled. Sellega on Kogutud teostes peatselt avaldatud kõik Eduard Tubina sümfooniad, viimane köide peaks ilmuma järgmise aasta algul.

Uued klaverid Otsa muusikakoolis

Georg Otsa nimeline Tallinna Muusikakool on viimastel aastatel saanud erakordselt palju uusi pille ja erinevat inventari. Üheks suurimaks projektiks oli klaverite hange. Klaverite muretsemine sai võimalikuks tänu SA INNOVE elukeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetse suuna hariduse infrastruktuuri arendamise meetmele “Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine”. Eelmisel aastal saadi klaveriklassidesse kolm Kawai kabinetklaverit, selle aasta sügisel on lisandunud Yamaha kabinetklaver ja kolm uut Estoniat. Tulekul on veel klavereid. Kooli rõõm ja uhkus on nüüd saalis asuv Yamaha kontsertklaver ja peatselt saabuv samalaadne Steinway. Võib öelda, et sellega on Otsa kooli laval hetkel paremad kontsertklaverid kui Estonia kontserdisaalis. Kooli direktor **Aarne Saluveer** ütleb: “Tänu kõrgetasemelisele klaverikoolkonnale suudame Eestis nüüd kasvatada tihedas konkurentsivõimeliseid tulevaid pianiste. Selleks on lisaks kogunud õppejõududele vajalikud ka instrumendid, mille kõlaomaduste tundmaõppimine aitab kaugele jõuda. Pillide valimisel oli eestvedajaks ning sai väga suure kogemuse eelkõige kooli klaveriosakond. Projektiga eraldi tegelnud **Lembit Orgse** teab nüüd ilmselt pillide karakteristikute kohta, mis osutuvad hangete läbiviimisel ääretult tähtsaks, rohkem kui keegi teine Eestis. Oleme väga tänulikud **Kalle Randalule** ja **Marko Martinile**, kes abistasid pillide valimisel. Otsa kooli klaveriosakond on väga heas koostöös kolleegidega ning paljud meie tippinterpretid on oodatud saali uutel klaveritel esinema. Plaanis on jätkata ka koostööd Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumiga väga positiivset vastukaja saanud konkurssfestivaliga “Mängime Ellerit”. Uuel aastal on veel tulekul huvitav koostöö Tallinna Filharmooniaga ja teisi põnevaid projekte.” Kuna seoses klaverite saabumise buumiga jäi klassides üle veel teisi Estonia kabinetklavereid, tekkis mõte pakuda neid kingitusena kasutamiseks lähikonna muusikakoolidele. Nii läksidki Estonia klaverid Otsa koolist täiendama Vasalemma, Jõelähtme, Kiili ja Maardu muusikakoolide pilliparki.

Sten Lassmann esinemas Otsa kooli õpilastele uuel Yamahal.

FOTO IA REMMEL

“Klassikatähed 2014” ootab osalejaid

Eesti Kontserdi, ETV ja Klassikaraadio ühiselt korraldatud saatesari “Klassikatähed” valiti kevadel Eesti Rahvusringhäälingus hooaja parimaks saateks ning saab õige pea järje. Saatesari algab järgmise aasta märtsist, eelvoor toimub juba jaanuaris.

Telekonkursile on oodatud eesti keelt kõnelevad klassikalise muusika vallas tegutsevad noored, kes on 2014. aasta 1. veebruari seisuga 15–25-aastased. Registreeruda saab 1. detsembrist 13. jaanuarini ETV kodulehel. Osalejate seast selgitatakse kuue televooru otsesaate ning ühe kontserdivooru vältel konkursi säravaim artist. Sarja lõpetab finalistide galakontsert koos ERSOga 16. aprillil 2014 Estonia kontserdisaalis.

ETV peatoimetaja **Heidi Pruuli** sõnul on “Klassikatähtede” konkurss toonud Eesti muusikaellu värskust ja uut energiat, nii nagu ka Klassikaraadio koolikontsertide sari. “Mõlemad ehitavad sildu muusikute ja kuulajate vahele, tuues neid üksteisele ligemale, lähisuhtesse. Neis on palju õpetlikku nii oma muusikuarjääri alustavatele noortele kui ka publikule,” sõnas Pruuli. **Helen Valkna**, saatesarja idee üks autoritest märkis, et uus hooaeg toob ka muudatusi: väljakukkumist ei toimu ning lisaks möödunud hooajast tuttavatele ülesannetele saavad noored end proovile panna ka teiste kunstiliikidega dialoogi otsides.

“Klassikatähtede” eelmisest hooajast tuttavaks saanud noored on koostöös Eesti Kontserdi ja Klassikaraadioga andnud kümneid kontserte üle Eesti. Nende tegemisi saab jälgida sarja facebooki lehel www.facebook.com/klassikatahed. Möödunud hooaja võitja, tšellist **Marcel Johannes Kits** andis oktoobri lõpul ja novembri algul kontserte Tartus, Pärnus ja Tallinnas.

Konkursi reeglid ja osalemiseks vajalik veebipõhine ankeet on kättesaadavad ETV kodulehel www.etv.ee/klassikatahed.

(ERR)

Alo Põldmäe Klaverimuseumi Luunja filiaali avamas.
FOTO LUUNJA KULTUURI- JA VABAAJAKESKUS

Ernst Hiisi mälestuse jäädvustus Luunjas

30. oktoobril avati pidulikult **Eesti Rahvusliku Klaverimuseumi Ernst Hiisi nimeline Luunja filiaal**. See asub Luunja Kultuuri- ja Vabaajakeskuse ruumides, sealse mõisa avaras restau-reeritud tallis. Filiaalilist sai teadaolevalt esimene klaverite püsinäitus Eestis, koostajaks **Alo Põldmäe**.

Avamisel musitseerisid näituse klaveril Astron Tartu Elleri-nimelise Muusikakooli noored pianistid **Olga Oja** (õp Ruth Ernstson) ja **Algis Pauljukaitis** (õp Pille Taniloo). Eriliseks teeb klaverimuseumi Luunja filiaali seegi, et ta asub Ernst Hiisi, eesti klaveriehituse *grand old man*'i sünnipaigas. Luunja inimeste, eelkõige Kultuuri- ja Vabaajakeskuse direktori **Toomas Aru** ja val-lavanema **Aare Andersoni** tegevus on olnud entusiastlik ja klaverimuseumi-ga ühte suunda vaatav. Filiaali avamist toetas ka Kultuurkapital.

Hiisi ekspositsioonis on praegu kaheksa klaverit. Neist kuus on Hiisi val-mistatud pianino ja tiibklaver Estonia, pianino ja tiibklaver Astron, pianinod Riga ja J. Becker. Kaks klaverit on teis-telt meistritelt, kuid Hiisiga otseselt seotud. Nii on tiibklaveri R. Rathke valmis-tanud 1870. aastate algul Tartus Hiisi klaverimeistri õpetaja Robert Rathke. Teine, pianino Bechstein, oli Hiisile suurimaks eeskujuks oma pianinode Astron, Ihse, Becker ja ka hilisema Estonia loomisel. Eksponaadid on kla-verimuseumile annetanud Nõmme Kultuurikeskus, Võru muusikakool, Haridusministeerium ja Tarmo Vikat. Juhan Simmile kuulunud tiibklaveri Astron deponeeris näitusele Tartu Üli-

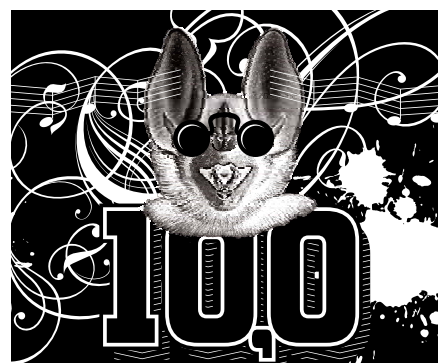
kooli üliõpilasmaja, pianino Becker Triin Ojamaa ja pianino Bechstein eesti-hollandi abielupaar Krista Täht-Kok ja Hendrik Kok. Bechstein oli olnud ligi viiskümmend aastat Hollandis, kolm-kümmend aastat Brüsselis ja on nüüd Hiisi filiaalis.

Näituse klaveritele on Luunja Kul-tuurikeskuses eraldatud saali üks tiib. Seintel on taustaks fotonäitus Ernst Hiisist (fotod Eesti Teatri- ja Muusika-museumist). Saalis on hea akustika ja koos kultuurikeskusega peame plaane Hiisi klaverite rakendamisest kontsertidel ja klaverialastel üritustel. Üheks tä-hiseks on Ernst Hiisi klaveripäev Hiisi sünnipäeval 16. aprillil 2014. Selleks ajaks loodame valmis saada ka filiaali teise etapi ja siis on näha 14 erinevat Hiisiga seotud klaverit.

Millises seisus on aga Helme mõi-sasse plaanitav klaverimuseum? Klave-rite ekspositsioonini pole veel jõutud, kuigi seal asub hulk klavereid ja suvel on külastajail neid aeg-ajalt olnud või-malik näha. Kuid mõisahoone vajab kii-ret renoveerimist ja otsime edasi võima-likku rahastajat, kelle abiga hoone kor-rastada. Samas ei oota klaverimuseum käed rüpes, vaid korraldab klaverinäitu-si ning -festivale. Neid on olnud küll suuri, küll väiksemaid nii Tartus, Tal-linnas kui ka maakohtades (Rõuge, Luunja). Ikka selleks, et laiemalt tead-vustada ja tähtsustada Eesti klaverite olulisust kultuuripildis.

Alo Põldmäe

Eesti Rahvusliku Klaverimuseumi juhatause esimees

2. – 4. jaanuar 2014 Viljandis

Koolijazz = Jazzikool

Õpi- ja jututod. Avalikud kontserdid. Osalemine ainult eelregistreerimisega!
Info: www.kultuur.edu.ee/muusika
Leia meid facebookis!

Avalikud kontserdid
Pärimusmuusika Aidas

N 02.01.2014 kl 19
„Koolijazz. Mängu Ilu“

R 03.01.2014 kl 19
Joel Rasmus Remmel Trio
Helin Mari Arder Kvartett

L 04.01.2014 kl 16
„Jazzikool“ – festivali ansamblid ja juhendajad

Korraldaja:

MTÜ Viljandi Vanamuusika Festival.

Koostöö:

Tartu Ülikooli Viljandi Kulturiakadeemia, Viljandi Muusikakool.

Toetavad:

Eesti Kultuurkapital, Hasartmängumaksu Nõukogu, Kultuuriministeerium, Viljandi LV

Eesti klavessiinimängija edu konkursil

Klavessiinimängija **Julia Ageyeva Hess** pälvis II koha ja eripreemia nüüdisteose esituse eest 2. – 5. novembrini Bolognas Itaalias toimunud 15. Paola Bernardi nimelisel konkursil. Žürii esimees oli organist, muusikateadlane ja klavessiinimängija **Luigi Ferdinando Tagliavini**, komisjoni kuulusid **Ewald Demeyere** (Belgia), **Frédéric Haas** (Prantsusmaa), **Maria Pia Jacoboni Neri** (Itaalia) ja **Silvia Rambaldi** (Itaalia). Julia Ageyeva Hess on olnud edukas ka varasematel rahvusvahelistel konkurssidel. 2010. aastal oli ta finalist ja diplomand rahvusvahelisel Andrei Volkonski nimelisel konkursil Moskvast, 2012. aastal sai ta II koha Westfieldi rahvusvahelisel konkursil Ameerikas. Tänavu pälvis ta II koha Volkonski-nimelisel konkursil Moskvast.

Julia Ageyeva Hess alustas klaveriõpinguid Nõmme muusikakoolis (õp **Ellen Kastan**) ja jätkas Otsa-nimelises Tallinna Muusikakoolis (õp **Mailis**

Julia Ageyeva Hess konkursil.
FOTO ERAKOGUST

Pöld). 1998. aastast alates õppis Julia Ageyeva Hess Ameerikas, saades bakalaureuse- ja magistrakraadi Arizona ülikoolis, ja kaitses doktorikraadi klavessiinerialal New Yorgis. Julia Ageyeva Hess

on andnud kontserte USAs, Prantsusmaal, Saksamaal, Leedus, Eestis ja Venemaal ning teinud koostööd NYYD-ansambli, Tallinna Kammerorkestri ja Tallinna Barokkorkestriga.

Meeskooride võistulaulmine

Üheksandal novembril korraldas Eesti Meestelaulu Selts Tallinnas üleriigilise meeskooride võistulaulmise, millega tähistati maestro Gustav Ernesaksa 105. sünniaastapäeva ja Eesti Meestelaulu Seltsi 25. juubelit.

Võistlus toimus kolmes kategoorias, võistlemaid koore oli kuusteist ning üritu-

se salvestas Klassikaraadio. Rahvusvahelise žürii koosseisus olid tuntud koorijuhid **Robert Sund** (Rootsi), **Juha Holma** (Soome) ja **Ivars Cinkuss** (Läti). A-kategoorias sai esikoha **Tehnikaülikooli Akadeemiline Meeskoor** (dirigendid Peeter Perens ja Siim Selis), teise koha **Tartu Akadeemiline Meeskoor** (dirigent

Alo Ritsing) ja kolmanda koha **Eesti Teaduste Akadeemia Meeskoor** (dirigendid Andrus Siimon ja Igor Niki-forov). Žürii esimees, kauaaegne Rootsi vanima ja kuulsaima meeskoori Orphei Drängar dirigent Robert Sund kiitis kooride kõrget kunstilist taset. B-kategooria esikoht läks **Haaslava Meeskoorile** (dirigent Kalev Lindal), teise koha sai **Eesti metsatöötajate meeskoor Forestalia** (dirigendid Alo Ritsing, Kadi Ritsing ja Kuno Kerge) ning kolmanda koha **Tartu meeskoor Akadeemiline Emajõgi** (dirigendid Laine Randjärv ja Karin Raamat). C-kategooria võidu viis koju **Saaremaa meeskoor SÜM** (dirigendid Mari Ausmees ja Ester Soe), teise koha pälvis **Pärnu Mihkel Lüdigi nimeline Meeskoor** (dirigent Evelin Mei) ja kolmandale kohale tuli **Avinurme Meeskoor** (dirigent Urve Tooming).

Eesti Meestelaulu Selts korraldab meeskooride üleriigilisi võistulaulmisi iga viie aasta järel.

Üks võitjatest, TTÜ Akadeemiline meeskoor.
FOTO ERAKOGUST

Tulevik täis muusikat

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid detsembris

1. detsember kell 12.00

EMTA kammersaal
Klaverikonkursi "Eesti kõla II" lõpp-
kontsert

1. detsember kell 14.00

Nõmme muuseum
Esinevad Triin Ella laulueriala ja
hääleseade õpilased

6. detsember kell 18.00

EMTA orelisaal
Esinevad Mirjam Keremi viiuliõpilased

7. detsember kell 12.00

EMTA orelisaal
Esinevad Nata-Ly Sakkose ja Heili
Vaus-Tamme kammeransambliõpilased

7. detsember kell 14.00

Niguliste muuseum-kontserdisaal
TMKK lastekoori, noortekoori, kammer-
koori ja neidude ansambli "Donzelle"
jõulukontsert

7. detsember kell 16.00

Kiek in de Kök
Esinevad Niina Murdvee viiuliõpilased

8. detsember kell 14.00

Nõmme Rahu kirik
Mudilas- ja poistekoori jõulukontsert

13. detsember kell 9.30

Tallinna Õismäe gümnaasium
Esineb TMKK sümfooniaorkester
Dirigent Risto Joost

14. detsember kell 17.00

EMTA orelisaal
Esinevad Ira Flossi ja Eike Sild-Neeme
klaveriõpilased

14. detsember kell 17.00

Tallinna Metodisti kirik
"Aeglase muusika ajalugu"
TMKK sümfooniaorkester ja kammer-
koor. Kaastegev kammerkoor Voces
Musicales ja Toomas Siitan (sõna)
Dirigent Risto Joost

15. detsember kell 12.00

EMTA orelisaal
Esinevad Jekaterina Rostovtseva
klaveriõpilased

17. detsember kell 17.00

Lastekirjanduse keskus
Esinevad Ene Metsjärve
klaveriõpilased

21. detsember kell 12.00

EMTA orelisaal
Esinevad Marrit Gerretz-Traksmanni
klaveri- ja kammeransambliõpilased

21. detsember kell 13.00

Keskraamatukogu suur saal
Esinevad Sigrid Kuulmanni
viiuliõpilased

Eesti Interpreetide Liit kutsub tähistama aastavahetust:

festival Klassikalised hetked

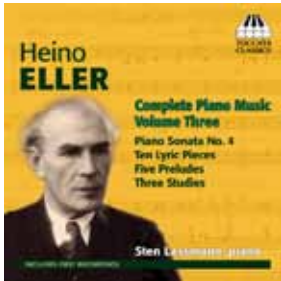
*30. detsembrist 4. jaanuarini Tallinnas
kontserdid algusega kell 19*

30. detsember Niguliste kirik - Aare-Paul Lattik (orel)

2. jaanuar Mustpeade majas - Oksana Sinkova (flööti), Andreas Lend (tšello),
Lea Leiten (klaver)

4. jaanuar Estonia Kontserdisaalis - keelpilliseptett Mikk Murdvee (viiul),
Kaija Lukas (viiul), Helena Altmanis (vioola), Andres Kaljuste (vioola),
Johannes Välja (tšello), Theodor Sink (tšello), Siret Lust (kontrabass)

Vaata kava ja lisainfot www.interpreet.ee Piletid saadaval Piletilevis (4€ - 10€)

Heino Eller. Complete Piano Music Volume Four
Sten Lassmann (piano)
 Toccata Classics

Pianist Sten Lassmanni suurprojekti, Heino Elleri kogu klaveriloomingu plaadistamisest on nüüd valminud juba neljas plaat. Ettevõtmine on väga hinnatav interpretatsioonilisest aspektist, aga mitte vähem oluline musikoloogiliselt. Ma ei tea, kas leidub teist maad, kus rahvusklassikute käsikirjafondid on nagu arheoloogiliste väljakaevamiste tallermaa. Eestis on jätkunud ja jätkub endiselt avastusi neis arhiivides. Nende väärtuste väljatoomiseks on ikka olnud vaja pühendunud interpreete, kes lisaks muusika esitamisele loomingu sisse süvenevad ning seda ka uurimuslikult avavad. Elleri loomepärandi üks väga olulisi esitajaid on olnud muudugi helilooja õpilane Heljo Sepp, kellelt pärineb ka mitmeid teoste plaadistusi, kuid kogu loomingu salvestamiseks ta ei jõudnud. Seda tööd jätkab nüüd Sten Lassmann. Elleri klaverilooming oli Sten Lassmanni õpingutel Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias ka tema doktoritöö teema.

Pean tunnistama, et teosed sel plaadil on mulle kuidagi eriti lähedased ja pakuvad suurt huvi. Elleri Sonaat nr 1 oli helilooja Peterburi konservatooriumi lõputöö. Sonaat kestab ligi nelikümne minutit ja on mängutehniliselt erakordselt raske. Võibolla sellepärast on seda võrdlemisi vähe esitatud – helilooja lõpueksamil Artur Lemba poolt, hiljem mängis seda muusikateadlane Mart Humal ning olemas on teose suurepärase salvestus Aleksandra Juozapėnaitė-Eesmaa Elleri-plaadil. Järgneb kimp võluvaid miniatuure: “Intiimne hetk”, “Pastorale”, “Noctur-

ne”, “Vivace” ning lõpetuseks üks Elleri tuntumaid palu – “Liblikas”. Üks põnevamaid on napikoeline, endassesüvenenud “Nocturne”. Sten Lassmann vahendab väga veenvalt palade hapraid, vahelduvaid karaktereid, sisuliselt eriti mõjuv on eespool mainitud “Nocturne” esitus. Üks plaadi avastusi on tsükkel “Kuus pala”, neist mõni siiani vaid käsikirjas. Plaadi lõputeos on Ballaad cis-moll, üks Elleri mõjuvamaid ja kaunimaid klaveriteoseid, kahjuks teenimatult vähe esitatud. Mingis mõttes avaldub selles teoses minu arvates paralleel Tubina “Ballaadiga Mart Saare teemale”, seesama heroiline olemus ja lootus ka läbi hetketise ängi. Tähelepanu väärib ka teose helikeel, mis stiililiselt järgib pigem Euroopa modernismi, eirates oma aja (1955) tihti kammitsevaid nõudeid. Sten Lassmanni esitus on siin väga läbi tunnetatud, edastades teose kirglikkust, vaimujõudu ning sisulisi väärtusi. Lõpuks juhiksin tähelepanu pianisti enda sellele plaadile (ja ka kõigile varasematele) kirjutatud väga sisukatele ja põhjalikele teoste tutvustusele, mis avavad neid mitmest põnevast aspektist ning toovad esile huvitavaid fakte.

IA REMMEL

Ad patrem meum
Anna-Liisa Bezrodny,
Klaaspärlimäng
Sinfonietta, dirigent
Mikhail Leontyev

Estonian Record Production

Viuldaja Anna-Liisa Bezrodnyl valmis sel aastal kaunis DVD pühendusega oma isale, tuntud viuldaja-

le, Moskva Konservatooriumi ja Sibelius Akadeemia professorile Igor Bezrodnyle. Praegu vabakutselise solistina tegutsev Anna-Liisa Bezrodny on üks meie tunnustatumaid viuldajaid. Ta on sündinud muusikute peres, tema ema Mari Tampere ja isa Igor Bezrodny on mõlemad viuldajad. Ta alustas õpinguid Eestis ning jätkas seejärel Sibelius Akadeemias ning Londoni Guildhalli Muusika ja Draama koolis.

DVDle on salvestatud Anna-Liisa Bezrodny esitused Mozarti Viulikontserdist nr 3 G-duur (Straßburg) KV 216, Haydni Viulikontsert nr 1 C-duur ning Bach'i Sarabande sooloviulile Partitaist nr 2. Väga huvitavaks ja meeleolukaks täienduseks on lõik “Meet Anna-Liisa”, kus Anna-Liisa Bezrodny videointervjuud vahelduvad jalutuskäikudega eri tähendusväärt paikades. Mozarti kontsert on live-salvestus 2012. aasta festivalilt “Klaaspärlimäng”, Haydn ja Bach on lindistatud Tallinna Ülikooli stuudios. Anna-Liisa Bezrodny Bach'i, Mozarti ja Haydni esitustest paistab väga hästi välja tema suurepärase pillivaldamine, mis on eriti oluline just klassikute puhul. Anna-Liisa Bezrodny interpreedinaatuur on väga aktiivne ja ergas ning tal on võime luua muusikas väga intensiivseid erinevaid emotsioone ja karaktereid. Kõik see teeb kuulamise väga nauditavaks.

DVD on üks kunstiline tervik, Anna-Liisa Bezrodny interpreedilemuse suurepärase tutvustus. Hästi teostatud ja läbi mõeldud DVDd vaadates saab muusikust ja muusikast isegi tugevama mulje kui heliplaadilt. Siin nähtu mõjub tõepoolest peaaegu täispika muusikadokumentaalina. Kaasa mängib ka plaadi kujundus (kujundaja Mart Kivisild) ning väga head fotod, kus muusikutega palju töötanud fotograaf Kaupo Kikkas on viuldajat pildistanud Eestimaa suvises looduses.

IA REMMEL

Soolo. Maarja Nuut.
 Maarja Nuut

Maarja Nuudi sooloplaat on kaunis (pildi)album, mis segab eklektiliselt moodsat ja vanamoodsat ning ühendab samal ajal justkui külaühiskonnale kohaselt sünkreetiliselt külaelu olulisi tahke: jutte, loo-

dusheliseid, laule, tantse ja pillilugusid. Oma mitmekesisuses moodustab plaadi pildikogumik omaette terviku. Mulle meeldib mõelda, et see on ühe nüüdisaegse rahvamuusikat armastava muusiku lemmikhelide album.

Album algab helipildiga, kus viul seguneb loodushäälet, riitsikate siristamise ja hundiuluga. Siis mängib Maarja madala ja sumeda viulikõlaga paar vanapärast torupillilugu. Edasi võib plaadil kuulda paari Meelika Hainsoo esituses tuttavaks lauldud lugu, sahisevaid tantsusamme, mõnusa tunde ja saviga polkasid ja labajalaviise.

Maarja plaadiga on täitunud üks mu ammuseid unistusi kuulda (tantsumuusika) albumil tantsusamme. See on üks mu lemmikhetki plaadil. Maarja Nuudi muusikas on tants väga olulisel kohal ja tundub, et sammuhelid viivad kuulaja väga otseselt just kontakti tantsuliikumisega. Pealegi võib kuulates aimata, kuidas Maarja arvates tema muusika järgi tantsima peaks. Mitte ilusti tippides, nagu vahel rahvatantsutundides õpetatakse (vähemalt mulle algklassides), vaid mõnusa sahiseva-lohiseva sammuga hoogsalt keerutades. Seda tunnet annab edasi ka plaadil kõlava Jaan Palu viuliloo salvestus, mida Maarja saadab poolpärase teise viuliga. Maarja Nuut on andnud oma hinge vanapärasele eesti viulimuusikale – uurides, mängides ja õpetades. Plaadil on seda kuulda kõikides tantsulugudes. Labajalad-polkad on mängitud eestipäraselt, nakkava ja tantsima paneva rütmiga, hea minekuga ja variatsioonirohkelt. Samuti annab Maarja märku, et labajala või polka puhul ei ole taktimõõduga varieerimine surmapatt.

Hoogsate viulilugude vahele jäävad lood on ambient'likud ja aeglase olemusega ning harmoneeruvad Maarja Urbi hingestatud novembriliku unise kaanekujundusega. Aeglane ja natuke tubli koolilapse moega on plaadile loetud muinasjutt kandleks saanud tütarlapsest, mille pinget annab edasi

viulisaade. Loodushääled loovad lüürlise meeleolu. Kohati oleks tahtnud, et Maarja oleks mänginud-ümisenud koos ritsikate ja kakjakatega samas salvestuskohas. See oleks koha- ja õhustikutunnet veelgi juurde andnud.

LEANNE BARBO
pärimusmuusik

Kuus ruutmeetrit põrandapinda. Tuuli Velling.

Tuuli Velling

Tuuli Velling pole tavaline *singer-songwriter*, vaid paralleelselt ja võrdselt nii laulja kui ka luuletaja. “Kuus ruutmeetrit põrandapinda” on tema debüütlaat, samal ajal ilmus ka luulekogu “6 m²” (esikokogu “Täiuslik ja turvaline” tuli välja 2010. aastal). Helialbum sisaldab valdavalt omaloomingut (on ka Juhan Liivi ja Henrik Visnapuu ridu), mis mahub justkui pop-jazzi kategooriasse. On ka puhast poppi ilma igasuguse jazzita, ja ega see stiililine lahterdamine nii tähtis olegi. “Sinu kõrval on hea” (mille algus meenutab kahtlaselt ja võibolla ka katvusetult ansambli Commodores menulugu “Easy” ja tsiteerib hiljem Suzanne Vega laulu “Tom’s Diner”) on ehtne raadiohitt, seda sobivam, et räägibki raadiost, nagu tekstist tasapisi koorub. Plaadi tuumakamad laulud on siiski inimsuhteid lahkavad, kõhklevad-kahtlevad “Libise ja liugle”, “Peida süda suurde linna” ja “Kuus ruutmeetrit põrandapinda”. Kuid värve ja varjundeid on nii muusikas kui ka tekstides teisi. Vellingul on kaunis ja kõlav hääli ning tema taustal mängib suur valik Eesti parimaid muusikuid, parimatest parimad, nagu Raivo Tafenau ja Kristjan Randalu, nende hulgas. Kaasalõjate nimekiri on tõepoolest tavatult pikk, kahekümne ringis. Nähtavasti on plaat salvestatud pikema aja jooksul ja erinevates stuudiotēs. Siiski

on kokkumängu eest vastutanud Indrek Patte suutnud luua sujuva, tervikliku plaadi, mida tasub kindlasti kuulata katkestamatult otsast lõpuni, mitte kannatamatult klõpsides ja edasi kerides.

JOOSEP SANG

Bermuda. HU? Mindnote Times New Roman. Leslie Da Bass.

Universal

Kahe hilissügisel suurt meeditähelepanu pälvinud, erineva firmamärgi all ilmunud albumi ühisnimetajaks on Leslie Da Bass ehk passi järgi Leslie Laasner, kes on viimasel paaril dekaadil oma muusikalisi alter ego'sid realiseerinud mitmes erinevas kollektiivis ja stiilis. “Times New Roman” on tema neljas sooloalbum Leslie Da Bassi nime all. Hiidfirmas Universal ilmunud sooloalbum on ilmselgelt suunatud rahvusvahelisele turule ning sellest johtuvalt kasutab Leslie esmakordselt läbivalt inglise keelt, mis on küll võrdlemisi tugeva ugri aktsendiga. Tegemist on reklaami alal tegutseva hakkaja mehega, kes on küllap põhiametist õpitud nippide abil osanud asjalood nõndamoodi sättida, et album on saanud meedia kõrgendatud tähelepanu. Plaat on hästi produtseeritud ning korralikult lihvitud, võrdlemisi ühtlane moodsamas võtmes retro-electropop. Leslie eelmine album “Minu kuningriik” nägi ilmavalgust kolme

aasta eest. See plaat oli eestikeelne ning uuega võrreldes oluliselt eklektilisem.

Leslie vokaalsed võimed piirduvad enamasti viisipidamisega ning sestap oli kogu materjali ise sisse laulmine kahtlemata julge samm. Vokaal, mis on omal kohal kinganinasid põrniitveas mürases indie-bändis, ei pääse esile sellises, stiiliselt väga selgete ja puhaste piirjoontega žanris nagu electro-pop, kus laulja ülesandeks on anda sünteetilistele helidele hing. Hullu pole siiski midagi, eks igapäev ole oma laul. Leslie näitse olevat enda oma üles leidnud ja laiemas perspektiivis ei olegi see kuidagi häiriv või kõrva kriipiv. Album on võrdlemisi ballaaditihe, kuid võimsamad hetked saavad hoopis tempokate potentsiaalsete klubihittide näol (näiteks üheksakümendate koidiku hip house'i stiilis pala “I’m Gonna Hurt Myself”). Eriti teravalt ja vaimukalt mõjub “Down”, saajandi alguses korras New Yorgi põrandaalustes klubides õitsele puhkenud electroclash'i särav projektsioon.

On omamoodi sümptomaatiline, et kui Leslie eelmisele albumile mahtusid HU? repertuaarist ühel või teisel põhjusel välja jäänud palad, siis sedakorda annab tema sooloplaat HU?-le silmad ette, nii vormilt kui ka vaimult. 2008. aastal oma esimese kauamängiva ilmutanud HU? koosseis on jäänud samaks. Peale bassi tühmistava Leslie Laasneri on bändis Hannaliisa Uusma (vokaal) ja DJ Critikal ehk Bert Prikenfeld (nupud, klahvid, heebliid). Nende järjekorras kolmanda, väga pretensioonika “Bermudaga” on see häda, et püüdes kõike tabada, ei ole tabatud eriti midagi. Algselt head ideed on kohati kurvastaval kombel deformeerunud ning nii on halvematel hetkedel irooniast saanud tahtmatu eneseiroonia. Kaheksakümendate alguse sündipopi ja üheksakümendate house'i-segust tantsupoppi sisaldav “Bermuda” pole halb, aga volksab HU? esikalbumi, suurepärase “Filmi” püsti pandud lati alt selgelt läbi. Aga üks see latt ole väga kõrgel ka.

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

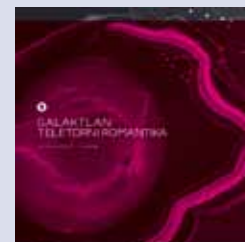
KUULA KA NEID

Dreams of Tomorrow. Sofia Rubina.

Sofia Rubina

Sofia Rubina on esitanud juudi muusikat, jazzi, souli, funki ja elektroonilist klubimuusikat. Värskel albumil on segunenud neli viimast, tooni annavad elektrooniliste vahenditega loodud funk ja broken beat. Rubina peamine partner on produtsent Talis Paide, kuid kaasa teevad ka välismaised OPOLOPO, D'Orange ja teised.

Teletorni romantika. Galaktlan.

Seksound

Vaid kolmesajast eksemplaris ilmunud singelplaadil on Tallinna teletornile pühendatud uus lugu, mida Galaktlan ehk Taavi Laatsit esitab enda ehitatud süntesaatoril. Plaadil on ka Wolfredti remiks varem ilmunud plaat “Drongam”.

Corelli Music
www.corelli.ee

JÕULUMUUSIKA FESTIVAL

Pühadehõnguliselt sätendavad muusikaelamused kogu jõulukuu

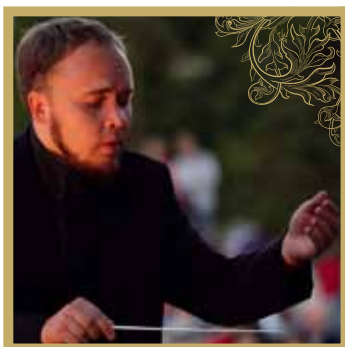
AVAKONTSERT - I ADVENT

1.12.2013 kell 20

Tallinna Rootsi-Mihkli kirik

KAVA: "Advendiöö" - lummavalt kaunis muusika saksofoni ja orelil võluvas kooskõlas, Kõrvits, Kapp, Grigorjeva, jõulumuusika

ESINEJAD: Virgo Veldi (saksofon) ja Ulla Krigul (orel)

JÕULUOOTUS - II ADVENT

7.12.2013 kell 17 Tartu Jaani kirik

8.12.2013 kell 18 Tallinna Metodisti kirik

KAVA: Haydni "Väike orelimissa", Corelli "Jõulukontsert", Pergolesi "Magnificat" (esiettekanne Eestis)

ESINEJAD: Eesti Kammerkooride Liidu koorid, Corelli Barokkorkestri solistid ajastu pillidel, dirigent Martin Sildos

Koostöös Eesti Kammerkooride Liiduga

MESSIAS - AASTALÕPUKONTSERDID

28.12.2013 kell 19 Tartu Jaani kirik

29.12.2013 kell 19 Tallinna Jaani kirik

KAVA: G. Fr. Händel "Messias"

ESINEJAD: solistid, Voces Musicales, Corelli Barokkorkester ajastu pillidel, dirigent Anssi Mattila (Soome)

Koostöös Eesti Kontserdiga

CORELLI BAROKISÄRAGA UUDE AASTASSE

4.01.2014 kell 16 Rakvere Rahvamaja

(Rakvere mõis)

KAVA: pidulik uusaastakontsert barokkmuusika pärlitest - Vivaldi, Händel, Bach jt

ESINEJAD: Ka Bo Chan (kontratenor), barokkansambel Corelli Consort ajastu pillidel

Koostöös Rakvere Kultuurikeskusega

Lisainfo: www.corelli.ee

Piletid **PILETILEVI**®, Statoil ja kohapeal

...kui otsid elamust!

